

Når udvikling bliver indviklet

- Et casestudie om danske NGO'ers
udviklingsarbejde i afrikanske lande

Speciale af: Lei Jürs og Josephine Spangsberg
Vejleder: Bolette Blaagaard

10. semester - AAU CPH - Kommunikation

10. semester – AAU CPH – Kommunikation

Efterår 2019

Vejleder: Bolette Blaagaard

Et speciale af:

Josephine Brøndum Spangsberg
(20144164, jspang14@student.aau.dk)

Lei Jürs
(20146401, ljars14@student.aau.dk)

Antal anslag: 241.899

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Abstract

This Master's thesis explores how seven Danish NGOs with development projects, concerning human rights and gender equality, do development work in several African countries. Using post-colonial and development theories this thesis aims to critically examine the ways in which Danish NGOs interact with their African partners in development practise. In other words: How do new understandings of development work challenge the work of Danish NGOs in Africa, and how is avoiding reproduction of colonial discourse complicated in the efforts related to these new understandings?

The Danish Development Policy Strategy defines the work of NGOs because they receive government funding. The strategy is based on a new understanding of development work, disassociating from the classic north-south approach to development, focusing instead on working rights-based and involving local partner organizations in project development. The latter involves local partner organizations defining their own needs and achieving the capacity to become self-reliant. We identify these measures as an attempt not to reproduce colonial discourse.

Through the analysis it becomes clear that political structures maintain the dichotomous relationship between Denmark as a 'developed' country and the African countries as 'underdeveloped'. This is evident when the Danish actors, based on their commitment to the Ministry of Foreign Affairs, position themselves as experts and as controllers towards their partners, who are thus portrayed as inferiors that lack the appropriate knowledge and financial skills.

By looking at how the Danish NGOs position themselves through their African partners, it has become clear that social structures also influence their relationship. Here the Danish NGO employees' own prejudices—suspicions of corruption, cultural values that deviate from the norm, and that Africans are ineffective—appear as an obstacle to an equal partnership. In addition, there is a tendency to homogenize African women, who are characterized as domestic, family-oriented, tradition-bound

and independent, which distinguish them from Western women. The Danish NGO employees consider their European position to be superior, and thus their race as an intersectional aspect is dominant over other aspects such as gender and social class.

The thesis concludes that both political and social structures between the Danish and African partners make it difficult not to reproduce the colonial discourse.

1. INDLEDNING	4
1.1 INTRODUKTION	4
1.2 PROBLEMFORMULERING	5
1.3 SPECIALETS KOMMUNIKATIONSELEMENT	5
1.4 SPECIALETS OPBYGNING	6
2. DET METODISKE GRUNDLAG	8
2.1 VIDENSKABSTEORETISK TILGANG	8
2.2 UNDERSØGELSESDSIGN	9
2.2.1 CASESTUDIET	9
2.2.2 ET "SINGLE-CASE" STUDIE	9
2.2.3 CASESTUDIETS MULIGHED FOR AT FREMHÆVE DYBERE ÅRSAGER	10
2.2.4 CASEBESKRIVELSE	11
2.2.3.1 Cross Cultures Project Association	11
2.2.4.2 Ghana Venskab	12
2.2.4.3 Ulandssekretariatet	12
2.2.4.4 Ubumi Prisons Initiative	13
2.2.4.5 International Media Support	13
2.2.4.6 Mission Afrika	14
2.2.4.7 Danmission	14
2.3 DATAINDSAMLING	15
2.3.1 UDVÆLGELSE AF NGO'ER	15
2.3.2 DET SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEW	18
2.3.3 OPTAGELSE AF INTERVIEWS	20
2.3.4 INTERVIEWGUIDEN	20
2.4 DATABEHANDLING	21
2.4.1 TRANSSKRIFTION AF INTERVIEWS	21
2.4.2 KODNING	23
3. TEORETISK RAMME	26
3.1. POSTKOLONIALISME	26
3.1.1 MAGTFORHOLD OG VIDENSFELTER	27
3.1.2 SUBJEKTPOSITIONER OG IMITATIONER	28
3.1.3 REPRÆSENTATION AF SUBALTERNE GRUPPER	30
3.1.4 'TREDJE VERDENS KVINDER' - HOMOGENISERINGEN AF KVINDER	31
3.1.5 INTERSEKTIONELLE ASPEKTER	32
3.1.6 OPERATIONALISERING AF BEGREBER I ANALYSEN	33
3.2 PERSPEKTIVER PÅ UDVIKLING	35
3.2.1. POST-UDVIKLING	35
3.2.2 ET KRITISK SYN PÅ POST-UDVIKLING	37
3.2.3 NGO'ER SOM UDVIKLINGSAKTØRER	39
3.2.3.1 Partnerskaber og kapacitetsopbygning	40
3.2.3.2 Participation	42
3.2.3 OPERATIONALISERING AF BEGREBERNE	43
3.3 PROBLEMATISKE BETEGNELSER	44

4. ANALYSE	48
4.1 VESTLIGE FORESTILLINGER OM AFRIKA	47
4.1.1 ET KONTINENT, EN FÆLLES KULTUR?	47
4.1.2 AFRIKA KAN "REDDES" Gennem VESTLIGGØRELSE	51
4.1.3 OPSAMLING	52
4.2. ØKONOMISK PÅVIRKNING	54
4.2.1 ØKONOMISK STØTTE SOM FUNDAMENT FOR UDVIKLINGSARBEJDET	54
4.2.2 STATSLIGE KRAV OM MÅLGRUPPER OG GEOGRAFISK PLACERING	55
4.2.3 DE STATSLIGE KRAVS PÅVIRKNING PÅ NGO'ERNES ARBEJDE	56
4.2.4 STATSLIG KONTROL OVER UDVIKLINGSARBEJDET	58
4.2.5 BETYDNINGEN AF EN NORD OG SYD-UBALANCE I PARTNERSKABET	59
4.2.6 BETYDNINGEN AF EN FORMODNING OM KORRUPTION I PARTNERSKABET	61
4.2.7 OPSAMLING	64
4.3. EN PARTICIPATORISK TILGANG TIL UDVIKLINGSARBEJDET?	65
4.3.1 FORSKELLIGE TYPER AF PARTICIPATION I DANSK UDVIKLINGSARBEJDE	65
4.3.1.1 Passiv participation	66
4.3.1.1.1 Rettighedsbaseret tilgang	66
4.3.1.1.2 Kapacitetsopbygning	68
4.3.1.1.3 Bæredygtige projekter	70
4.3.1.1.4 Prædefinerede rammer skaber en passiv participation	71
4.3.1.2 Interaktiv participation	71
4.3.1.3 Funktionel participation	74
4.3.2 OPSAMLING	77
4.4. VESTLIGE KONSTRUKTIONER AF UDVIKLING OG LIGESTILLING	78
4.4.1 VIDEN GIVER MAGT OG MAGT GIVER INDFLYDELSE	78
4.4.2 FORHOLDET MELLEM HVIDE OG SORTES POSITIONER	81
4.4.3 BETYDNINGEN AF SOCIALE HIERARKIER I HIERARKISKE SAMFUND	83
4.4.4 LIGESTILLINGSARBEJDE I PRAKSIS	87
4.4.5 KONSTRUKTIONER OM BEHOVET FOR LIGESTILLING	88
4.4.6 KVINDER SOM EN HOMOGEN GRUPPE	91
4.4.7 OPSAMLING	94
4.5. INKLUDERENDE ELLER EKSKLUDERENDE PARTNERSKABER?	96
4.5.1. AT KONSTRUERE EN KOLLEKTIV IDENTITET VED AT DEKONSTRUERE FORSKELLE	96
4.5.2. AT SKILDRE SIG SELV SOM 'UNORMAL' OG NORMALISERE 'DE ANDRE'	97
4.5.3. AT UDJÆVNE HIERARKISKE FORSKELLE	100
4.5.4. KONSTRUKTION AF ET INKLUDERENDE 'VI'	102
4.5.5. OPSAMLING	104
5. DISKUSSION	107
5.1 UDVIKLINGSARBEJDETS MODSTRIDENDE INTERESSER	107
5.2 PARTNERSKABER SOM EN 'FEEL-GOOD' IDÉ I PRAKSIS?	108
5.3 BÆREDYGTIGE PROJEKTER?	110
5.3 SELVMOBILISERING SOM ET AFRIKANSK ALTERNATIV	111
6. KONKLUSION	115

7. LITTERATUR	118
8. HJEMMESIDELINKS	123
9. BILAGSOVERSIGT	127

1. Indledning

1. Indledning

1.1 Introduktion

Hvordan defineres udvikling, og hvem har ret til at afgøre, hvilken retning udvikling skal gå i? Er det noget, man kan købe sig adgang til at bestemme over, og hvem betaler i så fald prisen? Når det kommer til udviklingsarbejde, er der mange indblandede aktører og interesser i spil, og der findes derfor adskillige svar på de stillede spørgsmål, hvorved udvikling bliver et indviklet foretagende.

Udviklingshjælp har tidligere været præget af en tanke om, at "udviklede" lande skulle hjælpe "underudviklede" lande mod at blive moderne. Moderniseringstanken bunder i en forestilling om, at andre lande skal efterligne de "udviklede" lande, som dermed stiller sig i front som udviklingens fakkelbærere (Nederveen Pieterse, 2010, s. 216). Idéen om det moderne er ikke længere en åbenlys ambition for udvikling (Nederveen Pieterse, 2010, s. 1), og FN signalerer med deres 17 Verdensmål en ny retning, hvor man bevæger sig væk fra "den klassiske nord-syd tilgang i udviklingssamarbejdet, opdelt i fattige og rige lande" (UM Danida, 2017, s. 2). Det indebærer altså en ny forståelse for udviklingsarbejdet, hvor indsatslandene og deres befolkningsgrupper blandt andet skal tage aktiv del i udviklingen, som de kan gøre ved at indgå og deltage i partnerskaber med de danske NGO'er. Danmarks udviklingspolitiske samarbejde med afrikanske lande går over 50 år tilbage (UM Udenrigspolitik - Lande og regioner - Afrika), og de danske NGO'er spiller en vigtig rolle i dette samarbejde, og i praksis bliver det NGO'ernes opgave at implementere de nye forståelser for udviklingsarbejdet.

Men hvad sker der med udviklingsarbejdet, når forskellige aktører og deres modstridende interesser præger det? Hvad betyder det, at der i relationen er nogle fastlåste roller om en modtager og en giver af udviklingshjælpen? Og har det (koloni)historiske forhold mellem landene også en indflydelse på arbejdet? Denne undren danner rammen for dette speciale og har ført til følgende problemformulering.

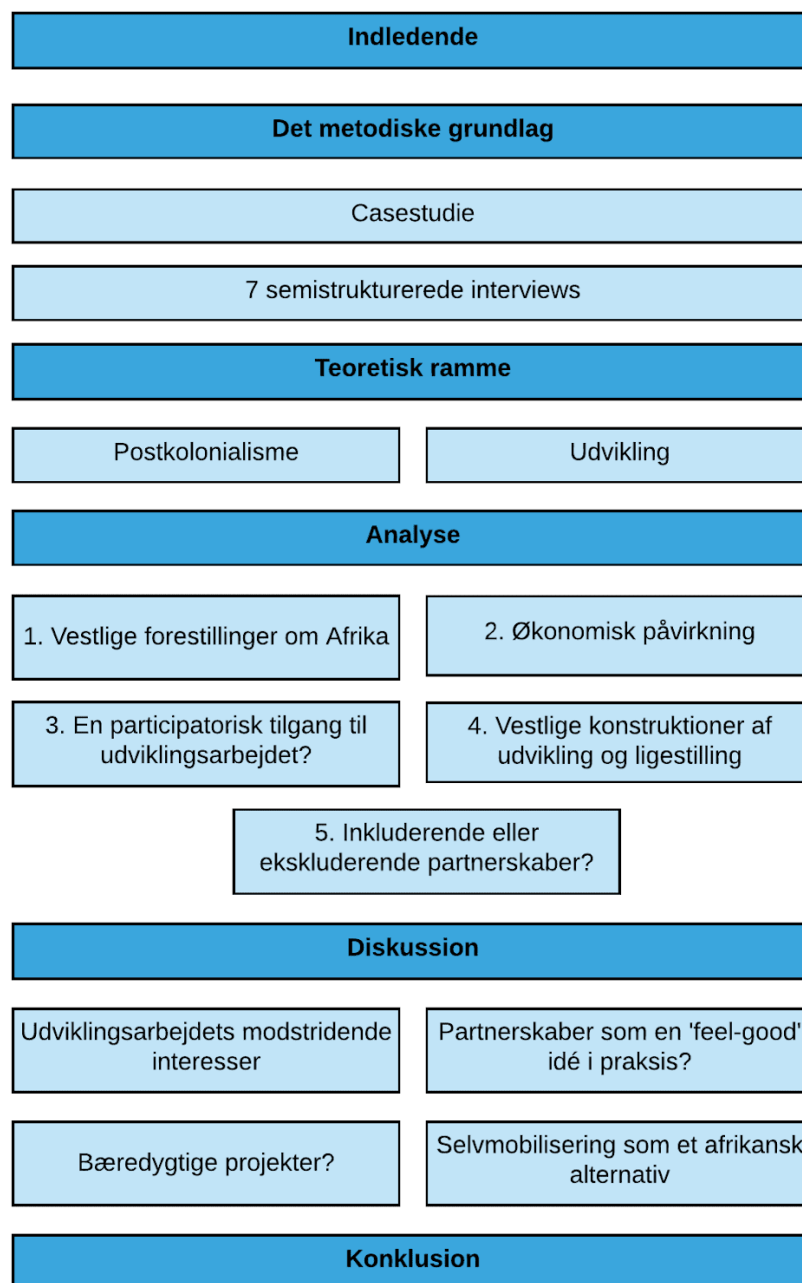
1.2 Problemformulering

Hvordan skaber nye forståelser af udviklingsarbejde udfordringer for danske NGO'ers arbejde i Afrika, og hvordan bliver disse forståelsers forsøg på ikke at reproducere den koloniale diskurs vanskeliggjort?

1.3 Specialets kommunikationselement

Den sociale virkelighed opleves ud fra et socialkonstruktivistisk perspektiv gennem sproget, hvor diskurser påvirker vores opfattelser af verden. Hvis de NGO-ansatte, som udfører udviklingsarbejdet i praksis, skal virkeliggøre de nye forståelser om udvikling, så betyder det også et opgør med en diskurs, som bygger på et alment accepteret modsætningsforhold mellem forskellige verdensdele, der er karakteriseret ved at adskille sig fra hinanden. Et modsætningsforhold, der er blevet produceret (og reproduceret) diskursivt, og er blevet brugt i forbindelse med den europæiske kolonisering af andre dele af verden ud fra argumentet om at civilisere en stor gruppe af lande og deres befolkningsgrupper. Ved at se på måden danske NGO-medarbejdere kommunikerer om deres udviklingssamarbejde med de afrikanske partnere, kan man pege på, hvorvidt dette modsætningsforhold reproduceres diskursivt. Herudover er vi interesserede i at undersøge de selvvalgte og påtvungne positioneringer, der, gennem NGO-medarbejdernes udlægning af partnerskaberne, opstår i udviklingsarbejdet.

1.4 Specialets opbygning

Figur 1: Specialets opbygning

2. Det metodiske grundlag

2. Det metodiske grundlag

I det følgende vil vores videnskabsteoretiske tilgang og det metodiske grundlag præsenteres. Nærmere bestemt vil vi redegøre for de overvejelser, som undersøgelsen bygger på, herunder casestudiet som det valgte undersøgelsesdesign, udvælgelsen af cases, vores empiriske grundlag i form af syv semistrukturerede interviews og databehandlingen af disse.

2.1 Videnskabsteoretisk tilgang

Ifølge Wenneberg er ting, der ikke er opstået som en naturlig udvikling, et resultat af en række sociale processer (Wenneberg, 2010, s. 71). Derfor kan udvikling og udviklingsarbejde i sig selv siges at være et resultat af en række sociale processer, og at måden at gøre arbejdet på er formet ud fra en bestemt bevidsthed. Bevidstheden og dermed erkendelsen er påvirket af de fremherskende tænkemåder, der på et givet tidspunkt gør sig gældende i et samfund (Wenneberg, 2010, s. 37). Det betyder, at når opfattelsen og forståelsen af udviklingsarbejdet har ændret sig, er det ensbetydende med, at der, på baggrund af et historisk perspektiv, er opstået nye erkendelser om den måde, man i stedet bør lave udvikling på. Det kan ses som et brud med nogle traditionelle forestillinger om udviklingsarbejdet, og dermed et brud med den sociale virkelighed.

I vores case positionerer respondenterne sig som eksperter over for deres afrikanske partnere i forhold til at besidde den rette viden om, hvordan udvikling skal gøres. Den viden, som NGO-medarbejderne besidder, er formet ud fra deres eget (vestlige) perspektiv. Det skal forstås ud fra, at de måder, vi forstår og repræsenterer verden, er kulturelt og historisk specifikt (Jørgensen & Philips, 1999, s. 14). Vi er bevidste om, at der ikke findes en objektiv eller retmæssig sandhed, men at viden formes ud fra en given kontekst. Derfor stiller vi os kritiske over for NGO-medarbejdernes udlægning af, at deres viden skulle være mere gyldig end deres partners.

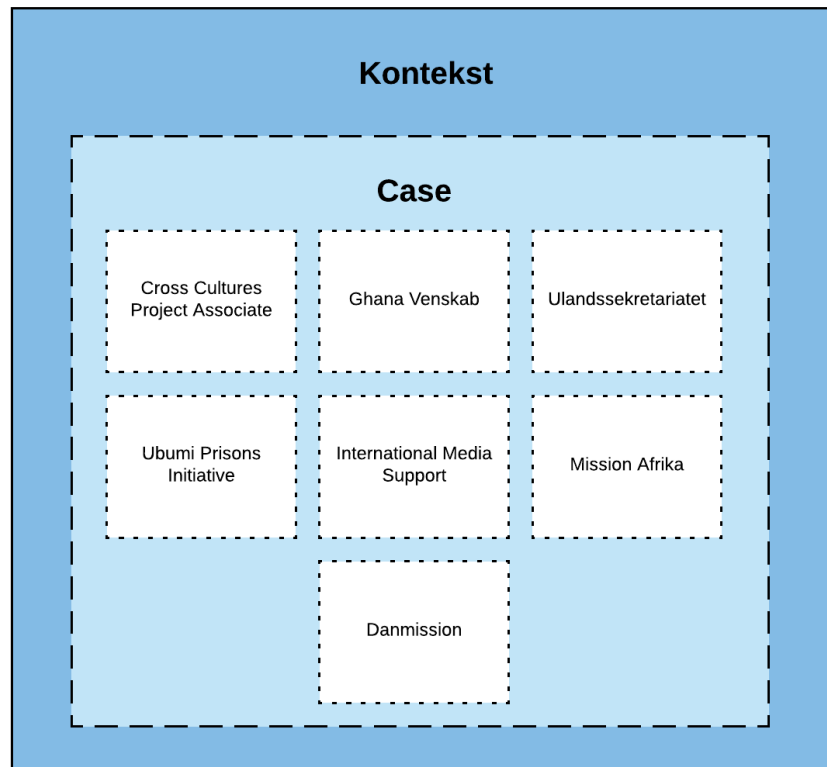
2.2 Undersøgelsesdesign

2.2.1 Casestudiet

Med specialet ønsker vi i henhold til vores problemformulering at undersøge, hvordan nye forståelser i udviklingsarbejdet udfordrer de danske NGO'ers arbejde, og hvordan disse nye forståelser gør det vanskeligt ikke at reproducere den koloniale diskurs. Da vi er interesserede i at undersøge de nuancer, der ligger i NGO'ernes udviklingsarbejde, kræver det en omfattende og dybdegående skildring for at kunne besvare dette undersøgelsesspørgsmål. Et casestudie vil derfor være et relevant undersøgelsesdesign (Yin, 2014, s. 4). Det hænger sammen med, at casestudiet er “concerned with the complexity and particular nature of the case in question.” (Bryman, 2012, s. 66), hvor spørgsmål som ‘hvordan’ og ‘hvorfor’ bruges til at forklare det sociale fænomen (Yin, 2014, s. 4). Nærmere bestemt er casestudiet en empirisk undersøgelse, hvor man udforsker et nutidigt fænomen - en case - “within its real world context, especially when the boundaries between phenomenon and context may not be clearly evident” (Yin, 2014, s.16). I vores tilfælde skal fænomenet ses som danske organisationer, der arbejder med rettigheder og ligestilling i Afrika, og konteksten som de samfundsstrukturer, der udfordrer organisationerne i deres udviklingsarbejde.

2.2.2 Et “single-case” studie

Vi har valgt at inddrage syv forskellige NGO'er, hvor disse organisationer hver især er eksempler på, hvordan der ud fra en dansk kontekst arbejdes med udvikling i en række afrikanske lande. I vores undersøgelse betragtes NGO'erne som én samlet case, da de tilsammen kan bidrage til at belyse det samlede undersøgelsesområde. Undersøgelsesdesignet udformer sig derfor, som det Yin betegner som et *single-case (embedded) design* (Yin, 2014, s. 50). Dette opstår, når undersøgelsen inddrager og udfolder en eller flere underenhed(er) (Yin, 2014, s. 53). I vores tilfælde bliver hver af de syv NGO'er derfor underenheder i den samlede case. Undersøgelsesdesignet fremgår af den nedenstående Figur 2.

Figur 2: Specialets undersøgelsesdesign. Inspiration fra Yin (2014, s. 50)

Netop valget af underenheder i undersøgelsesdesignet kan bidrage til en vidtspændende analyse, der forstærker indblikket i og bidrager med viden om den samlede case (Yin, 2014, s. 56). I udarbejdelsen af analysen har vi sikret os, at vores underenheder samlet set kan pege på nogle mønstre på tværs af organisationerne, for dermed at kunne svare på problemformuleringen. En af faldgruberne ved et single-case studie, der indeholder flere underenheder, er at undersøgelsens omdrejningspunkt og fokus hurtigt kan blive placeret på de underliggende underenheder, hvori man kan glemme at vende tilbage til det overordnede undersøgelsesfelt (Yin, 2014, s. 55). Undersøgelsen vil i dette tilfælde ændre sig og få karakter af at være et multipelt casestudie (Yin, 2014, s. 50).

2.2.3 Casestudiets mulighed for at fremhæve dybere årsager

Formålet med specialet er som nævnt at undersøge flere forskellige NGO'ers udviklingsarbejde, og heri udpege nogle tendenser, der gør sig gældende på tværs af organisationerne. Vi har derfor ikke en intention om, eller mulighed for, at

generalisere undersøgelsens resultater til samtlige danske NGO'er, der i deres udviklingsarbejde fokuserer på rettigheder og ligestilling i afrikanske lande. Den formelle generalisering bliver typisk fremført som den eneste anerkendte metode i videnskabelige undersøgelser, men dette er ifølge Flyvbjerg "betydeligt overvurderet" (Flyvbjerg, 2010, s. 471). Flyvbjerg understreger derfor, at "et rent deskriptivt, fænomenologisk casestudie uden noget som helst forsøg på at generalisere kan afgjort være af værdi (...) og har ofte bidraget til at bane vejen for videnskabelig nytænkning." (Flyvbjerg, 2010, s. 471). Selvom viden baseret på casestudie forskning ikke formelt set kan generaliseres, er det dog ikke ensbetydende med, at den viden, der opstår på baggrund heraf, ikke kan bidrage til den fælles viden om et givent felt (Flyvbjerg, 2010, s. 471). Ud fra Flyvbjergs synspunkter kan vi derfor argumentere for, at den viden, som opstår på baggrund af specialet, stadig er brugbar, til trods for at den ikke er formelt generaliserbar. Set fra et forståelsesorienteret perspektiv er det vigtigere at "tydeliggøre de dybere årsager bag et givent problem og dets konsekvenser end at beskrive problemets symptomer og den hyppighed, hvormed de forekommer." (Flyvbjerg, 2010, s. 473). Når vi med vores casestudie belyser, hvordan NGO'ernes samarbejde med deres afrikanske partnere udfordres af nogle nye forståelser om udviklingsarbejde, kan vi pege på nogle "dybere årsager" i udviklingsarbejdet, som i dette tilfælde synes mere relevante end generaliserbare resultater.

2.2.4 Casebeskrivelse

I det følgende vil vi præsentere de syv NGO'er - Cross Cultures Project Associations, Ghana Venskab, Ulandssekretariatet, Ubumi Prisons Initiative, International Media Support, Mission Afrika og Danmission - som udgør den samlede case.

2.2.3.1 Cross Cultures Project Association

Siden grundlæggelsen i 1998 har Cross Cultures Project Association arbejdet med en målsætning om at skabe fred og forsoning på tværs af interne konflikter (Cross Cultures: History). Det gør de gennem deres kerneaktiviteter som "Open Fun Football Schools" og sportskaravaner, der bunder i en vision om at skabe et rum,

der er åbent for alle, og hvor alle er lige (Cross Cultures: Values and vision). Det betyder blandt andet, at fodboldskolerne har et minimumskrav om, at mindst 40% af de deltagende børn skal være piger (DAPP: Cross Cultures Project Association). Rekrutteringen til fodboldskolerne tager form som en sneboldseffekt, hvor nye trænere uddannes på seminarer, og efterfølgende rekrutterer trænerne nye trænere, som rekrutterer nye trænere, etc (Cross Cultures, linje 157-160). De typiske partnere er nationale fodboldforbund og/eller lokale NGO'er i det pågældende indsatsland. Cross Cultures har projekter i 16 lande, hvor de afrikanske er Marokko, Tunesien og Sydsudan (Cross Cultures: MENA & Cross Cultures: South Sudan). På det danske kontor har organisationen tre fuldtidsansatte og to deltidsansatte (Cross Cultures, linje 524).

2.2.4.2 Ghana Venskab

Ghana Venskab har eksisteret siden 1979 og arbejder "overordnet på at reducere ulighed og bekæmpe fattigdom samt fremme rettigheder, ligestilling og god regeringsførelse" (Ghana Venskab: Fokusområder), hvilket de gør gennem fire forskellige programmer. Ligestillingsarbejdet udspiller sig i form af projektet Youth Speak Up, som laver radioprogrammer for børn og unge og dermed "er med til at give de unge en stemme" (Ghana Venskab: Programmer). Organisationen arbejder med fire ghanesiske partnerorganisationer, som de støtter i at finde andre lokale samarbejdspartnere (Ghana Venskab, linje 101-104). Som navnet indikerer, arbejder Ghana Venskab udelukkende med projekter i Ghana, nærmere præcis den nordlige del af landet. Organisationens har tre ansatte, som alle arbejder på et kontor i Danmark.

2.2.4.3 Ulandssekretariatet

Ulandssekretariatet er en udviklings- og bistandsorganisation under den danske fagbevægelse, som har et strategisk partnerskab med Dansk Industri og 3F (Ulandssekretariatet, linje 163-164). Siden 1987 har Ulandssekretariatet arbejdet for "at fremme demokrati, arbejdstagerrettigheder og arbejdsmiljø, styrke arbejdsmarkedet og bekæmpe fattigdom i udviklingslandene" (Ulandssekretariatet: Hvem er vi) ved at styrke fagbevægelsen i Afrika, Asien, Latinamerika og i

Mellemøsten (Ulandssekretariatet: Hvem er vi). De arbejder i følgende 15 afrikanske lande: Benin, Ghana, Niger, Sierra Leone, Tanzania, Zanzibar, Kenya, Uganda, Burundi, Rwanda, Mozambique, Malawi, Marokko, Tunesien og Egypten (Ulandssekretariatet: Afrika). Ulandssekretariatets partnere er lignende faglige organisationer, og måden de arbejder med ligestilling på er ved at støtte partnernes arbejde for "social dialog og kamp for ligestilling på arbejdsmarkedet" (Ulandssekretariatet: Ny konvention understøtter tunesiske kvinders rettigheder). Organisationen har 20 ansatte i Danmark og har sammenlagt 13 ansatte på deres kontorer i Tanzania og Togo (Ulandssekretariatet: Tanzania Office & Ulandssekretariatet: Togo Office).

2.2.4.4 Ubumi Prisons Initiative

Ubumi Prisons Initiative har siden 2006 arbejdet for at forbedre forholdene for indsatte i fængslerne i Zambia. Ifølge organisationen selv arbejder de i et krydsfelt mellem udvikling og nødhjælp (Ubumi Prisons Initiative: Om Ubumi). Det betyder, at de blandt andet formidler pakker med "mad og de mest nødvendige fornødenheder hver måned" til børn, hvis mødre er fængslede samt uddeler ernæringstilskud til unge (Ubumi Prisons Initiative: Hvad vi laver). Deres udviklingsarbejde er båret af frivillige indsatte i fængslerne, som laver aktiviteter for andre mere sårbare indsatte (Ubumi, linje 140-141). Det er aktiviteter som kurser i sygepleje og gartneri, pasning af børn og aktiviteter for unge for at holde dem i gang, så de ikke "mobbe[r] hinanden helt vildt eller blive[r] voldelige" (Ubumi, linje 162). Ubumi har to ansatte (og en frivillig) i deres afdeling i Danmark (Ubumi, linje 106-108) og arbejder i 10 forskellige fængsler i Zambia (Ubumi Prisons Initiative: Hvad vi laver).

2.2.4.5 International Media Support

International Media Support (IMS) blev grundlagt i 2001 som følge af konflikter i Rwanda og Balkan-landene, hvor medierne blev brugt som et redskab til at opildne til krig. Organisationen støtter de lokale medier til at reducere konflikt og styrke demokrati ud fra præmissen om at "people need reliable information to hold authorities to account and to make informed decisions that influence their lives and societies for the better" (IMS: About). IMS arbejder med længerevarende

programmer, som særligt har fokus på kønsbalance og minoriteter, hvor kvinder og marginaliserede grupper skal kunne deltage frit og på lige vilkår med majoriteten i medierne, som en integreret del af den demokratiske udvikling. IMS består af godt 90 medarbejder, der arbejder ud fra missionen om at fremme pressefrihed, god og korrekt journalistik samt sikkerhed for journalister i 30 forskellige lande (IMS: About).

2.2.4.6 Mission Afrika

Mission Afrika, det tidligere Dansk Forenet Sudan Mission, er en folkekirkelig organisation, som blev grundlagt i år 1911 (Mission Afrika: Om os). Mission Afrikas arbejde centrerer sig omkring "at udbrede den kristne tro og forbedre levevilkårene for nogle af verdens fattigste mennesker" (Mission Afrika: Om os). Det definerer de som "en holistisk tilgang til mission" (Mission Afrika, linje 27), hvor det ikke kun handler om at sprede det kristne budskab, men som i lige så høj grad "om udvikling og menneskelig udvikling" (Mission Afrika, linje 28-29). Mission Afrikas projekter handler mere specifikt om uddannelse, sundhed, fredsarbejde og selvforsørgelse, herunder at styrke malinesiske kvinder i "selv at skabe udvikling i de små landsbyer i bushen." (Mission Afrika: Stærke kvinder - stærke lokalsamfund). Organisationens har 28 medarbejdere (Mission Afrika: Medarbejdere) med projekter i fem vestafrikanske lande: Nigeria, Den Centralafrikanske Republik, Cameroun, Mali og Sierra Leone, samt enkelte lande i Mellemøsten (Mission Afrika: Her arbejder vi).

2.2.4.7 Danmission

Danmission blev etableret i år 2000 i forbindelse med en sammenlægning af organisationerne Det Danske Missionsselskab og Dansk Santalmission, som kan dateres tilbage til henholdsvis 1821 og 1867. Danmission er på baggrund heraf Danmarks ældste og største missionsorganisation (Danmission: Om os - Organisationens). Foruden kirkeudvikling, dialogarbejde og konfliktmægling i religiøse konflikter (Danmission: Det gør vi - Kirkeudvikling og Dialog), arbejder Danmission for fattigdomsbekæmpelse i Afrika, Asien og Mellemøsten, hvor ledetrådene i arbejdet er "rettigheder (...) adgang til ressourcer og ligestilling mellem kønnene" (Danmission: Det gør vi - Fattigdomsbekæmpelse). De har projekter i 12 lande, 35 ansatte i Danmark og 15 udsendinge (Danmission: Om os - Organisationens).

2.3 Dataindsamling

2.3.1 Udvælgelse af NGO'er

Udvælgelsen af de underenheder, som indgår i vores case, er foretaget ud fra en *formålsbaseret udvælgelse*. I formålsbaseret udvælgelse vil man forsøge at sample strategisk ved blandt andet at sikre, at der er variation i enhederne (Bryman, 2012, s. 418). Når hensigten med undersøgelsen, som tidligere nævnt, er at få mest mulig information om et givent fænomen, vil brugen af en tilfældig udvalgt eller repræsentativ case, ikke nødvendigvis være velegnet (Flyvbjerg, 2010, s. 473).

Vi har anvendt en strukturel indsamlingsmetode, hvor vi overvejende har taget udgangspunkt i Globalt Fokus' medlemsliste, der tæller 77 danske organisationer (Globalt Fokus: Medlemmer). Globalt Fokus er "en samlende platform for danske foreninger og folkelige organisationer, engageret i internationale udviklings-, miljø- og humanitære aktiviteter." (Globalt Fokus: Om os). Listen består af både større organisationer som eksempelvis Amnesty International og Dansk Flygtningehjælp, men også mindre organisationer herunder U-landsforeningen Svalerne og Ghana Venskab, og udgør derfor et bredt uddrag af danske NGO'er. Listen har været med til at overskueliggøre de danske NGO'er, og vi er herigennem blevet præsenteret for organisationer, som vi ikke kendte på forhånd.

For at indsnævre antallet af organisationer anvendte vi kriterieudvælgelse, hvor vi opstillede følgende tre udvælgelseskriterier for organisationerne:

1) Organisationen skal have et humanitært fokus
2) Organisationen skal primært arbejde med udviklingsarbejde
3) Organisationen skal lave udviklingsarbejde i et eller flere afrikanske lande

Det første kriterium er valgt på baggrund af en interesse for at undersøge danske NGO'er, der i deres hjælpeindsatser arbejder med mennesker. Ud fra dette kriterium blev organisationer, der beskæftiger sig med blandt andet miljørelaterede problematikker og dyrevelfærd sorteret fra.

Det andet kriterium om udviklingsarbejde er valgt, fordi vi ønsker at undersøge de underliggende strukturer, der præger længerevarende humanitære indsatser. Derfor afgrænser vi os fra organisationer, der udelukkende udfører nødhjælpsarbejde, hvor positionerne som modtager og giver er tydeligt defineret fra start, fordi det her handler om at levere livsnødvendige ressourcer for at afhjælpe akutte problemer.

Det tredje kriterium er bestemt ud fra et ønske om, at organisationerne skal lave projekter inden for det samme geografiske område, så vi har bedre forudsætninger for at kunne sammenligne organisationernes udfordringer. Vi er dog gennem vores analyse blevet bevidste om, at vi med dette kriterium selv er med til at reproducere en misforståelse og stereotyp forestilling om Afrika som en samlet enhed, hvor der ses bort fra landenes interne forskelligheder (jvf. afsnit 4.1.1. Et kontinent, en fælles kultur?).

Vi orienterede os om organisationerne fra Globalt Fokus' medlemsliste ved at læse om deres arbejde på deres respektive hjemmesider, hvor vi efterfølgende frasorterede de organisationer, hvor 1) arbejdet ikke har et humanitært fokus, 2) der i højere grad beskæftiger sig med nødhjælpsarbejde end udviklingsarbejde eller 3) ikke arbejder i afrikanske lande. Det resulterede i, at 45 af organisationerne blev frasorteret, herunder organisationer som WWF og Verdensskove.org, hvorefter 32 organisationer potentielt kunne inddrages i undersøgelsen. Dette vurderede vi som en stadig uoverskuelig mængde af organisationer, hvorfor vi efterfølgende foretog en åben kodning af disse med udgangspunkt i deres fokusområder for at indskrænke udvælgelsesrammen yderligere. Herudfra blev følgende ni kategorier udledt: Uddannelse/undervisning, sundhed, rettigheder, beskæftigelse, ligestilling, demokrati, naturressourcer, handel samt forebyggelse af tortur. Nogle af organisationerne har flere fokusområder og indgår derfor i flere af de opstillede kategorier. Et skema over organisationernes fokusområder kan ses i bilag 1. Vi valgte efterfølgende at slå os fast på kategorierne ligestilling og rettigheder, hvor vi i alt havde noteret 16 organisationer med disse som primære fokusområde i deres udviklingsarbejde. Dette valg blev truffet ud fra en interesse i yderligere at undersøge, hvordan danske aktører samarbejder med deres afrikanske partnere for at fremme nogle vestlige konstruerede idealer.

Vi kontaktede efterfølgende de 16 organisationer og inviterede dem til at deltage i vores undersøgelse ved at indgå i et interview. Her lagde vi vægt på, at vi var interesserede i at tale med en medarbejder, der havde praksiserfaring med udviklingsprojekter og som kunne fortælle om strategiske overvejelser såvel som konkrete oplevelser. På den måde forsøgte vi at få dem fra organisationen til at pege på den medarbejder, som de vurderede, stemte overens med vores forespørgsel. Seks af organisationerne (Cross Cultures, Ghana Venskab, Ulandssekretariatet, Ubumi Prisons Initiative, International Media Support og Danmission) indvilligede i at deltage i et interview. Som et forsøg på at opnå et større datasæt kontaktede vi yderligere organisationerne Mission Afrika og Hjerte for Afrika. Organisationerne indgår ikke på Globalt Fokus' medlemsliste, men opfylder begge de tre førnævnte udvælgelseskriterier. Førstnævnte indvilligede i at deltage i vores undersøgelse.

Vores empiri består derfor af syv interviews med personer, der er ansat i en af følgende organisationer: Cross Cultures, Ghana Venskab, Ulandssekretariatet, Ubumi Prisons Initiative, International Media Support, Mission Afrika og Danmission. Interviewpersonen fra Ubumi Prisons Initiative ønskede at være anonym, og vedkommendes navn eller stilling fremgår derfor ikke i tabel 1. Vedkommende vil derfor også i specialet blive omtalt som "respondenten fra Ubumi", mens de andre interviewpersoner nævnes ved navn.

Respondent	Stilling	Organisation
Marianne Mosebo	Programudvikler	Cross Cultures Project Associate
Inger Millard	Programkoordinator	Ghana Venskab
Philip Nordentoft	Afdelingsleder for strategisk læring og udvikling	Ulandssekretariatet
		Ubumi Prisons Initiative
Finn Rasmussen	Senior program manager	International Media Support
Hanna Meilandt	Partnerkoordinator	Mission Afrika
Helena Brønserud Christensen	Fagkonsulent for fattigdomsbekæmpelse	Danmission

Tabel 1: Oversigt over respondenterne

Vi er bevidste om, at der kan være en problematik i valget af vores respondenter. Eftersom vi udelukkende har interviewet danske organisationsmedarbejdere, er det også dem, som bliver repræsenteret i specialet. På den måde kan det siges, at vi som forskere selv er med til at reproducere den koloniale diskurs, da de afrikanske aktører ikke får lov til at repræsentere sig selv, men repræsenteres gennem de danske aktører. I henhold til vores problemformulering undersøger vi netop, hvordan de danske aktører positionerer sig selv og deres afrikanske partnere, og derfor ville en inddragelse af de lokale partnere også forudsætte et andet undersøgelsesspørgsmål. Hvis vi lavede en sådan undersøgelse, hvor vi inddrog de afrikanske partnere, ville vi i så fald være nødsaget til at tage højde for vores egen position som undersøgere, ligesom det belyses i specialet, at de danske NGO ansatte bør tage højde for deres position.

2.3.2 Det semistrukturerede interview

Dataindsamlingsmetoden for specialet er semistrukturerede kvalitative interviews. Denne interviewform er valgt, fordi det på den måde er muligt at få indblik i specifikke aktørers oplevelser og erfaringer med udviklingsarbejde i de(t) afrikanske

land(e). Med det semistrukturerede interview forsøger interviewerens at indhente beskrivelser af interviewpersonens levede verden og forstå temaer ud fra hendes perspektiv. Fokus heri er nuancerede beskrivelser, og interviewerens opfordrer derfor interviewpersonen til så konkret som muligt at beskrive, hvad hun oplever og føler om forskellige fænomener. Den semistrukturerede form kommer til udtryk ved, at interviewet hverken er "en åben hverdagssamtale eller et lukket spørgeskema" (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 49). Et vigtigt element i denne form for kvalitativt interview er, at interviewerens forholder sig åben over for og nysgerrig omkring nye eller uventede fænomener, som interviewpersonen bringer på banen (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 51-52).

Empirien i specialet udgør syv semistrukturerede interviews med medarbejdere fra de forskellige NGO'er, der blev fremlagt i foregående afsnit 2.3.1 Udvælgelse af NGO'er. Der findes ikke en "gylden standard" for antallet af interviewpersoner, men antallet af interviews vil typisk være omkring 15 +/- 10 (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 167). Mængden af empiri falder derfor indenfor denne, forholdsvis brede, ramme.

Af de syv interviews blev fem (henholdsvis Cross Cultures, Ulandssekretariatet, Ubumi Prisons Initiative, International Media Support og Danmission) afholdt hos den pågældende organisation ansigt-til-ansigt, hvor de resterende to (Ghana Venskab og Mission Afrika) blev foretaget som telefoninterview, grundet deres geografiske placering i Århus. I telefoninterviewet har interviewerens ikke mulighed for at observere respondenter, hvorved "(...) they are not in position to respond to signs of puzzlement or unease on the faces of respondents when they are asked a question." (Bryman, 2012, s. 215). I en interviewsituation, hvor de involverede er ansigt-til-ansigt, vil interviewerens derfor have bedre mulighed for at imødekomme eventuel forvirring eller ubehag ved at omformulere spørgsmål (Bryman, 2012, s. 215).

De afholdte interviews har en varighed mellem ca. 40 minutter og 2 timer, hvor de fleste varer omkring en time. De to telefoninterviews bærer præg af at være kortere end de fem med fysisk tilstedeværelse hos de pågældende organisationer. Dette stemmer overens med, at interviewpersonerne i et ansigt-til-ansigt interview er tilbøjelige til at tale mere (Bryman, 2012, s. 488). Det betyder dog ikke, at de to

telefoninterviews er underrepræsenterede i undersøgelsen til trods for, at de udgør en mindre del af det samlede empiriske grundlag.

2.3.3 Optagelse af interviews

Empirien i nærværende undersøgelse består af lydoptagelser fra interviews, der efterfølgende er blevet transskriberet. Ved at lydoptage ens interview får man som interviewer frihed til at koncentrere sig om de emner, som interviewpersonen kommer omkring, og derudover gør det muligt at vende tilbage til interviewet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 237). Inden vi begyndte interviewene, gjorde vi interviewpersonerne opmærksomme på, at samtalen blev optaget for at sikre os, at de gav samtykke til at blive optaget. Alle personerne var indforståede med dette. Derudover er alle transskriptioner med markeringer af de citater, som fremgår i specialet, efterfølgende blevet sendt til godkendelse hos respondenterne for at sikre os, at vi ikke videregiver information, som ifølge respondenterne er fortrolig. Alle de fremtrædende citater er derfor godkendt af respondenterne.

2.3.4 Interviewguiden

Forud for interviewene blev der udarbejdet en interviewguide (jvf. bilag 2). En interviewguide indeholder forholdsvis specifikke emner eller en liste af spørgsmål, der ønskes undersøgt, men er hverken strengt struktureret med standardspørgsmål eller fuldstændig "ikke-styrende" (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 52). Interviewpersonen tillægges her en stor grad af frihed til at svare på forskellige måder (Bryman, 2012, s. 471). I interviewsituationen har intervieweren, grundet den semistrukturerede form, rig mulighed for at afvige fra den planlagte guide og samle op på de elementer, interviewpersonen fremlægger og finder vigtige. Her er "rambling' or going off at tangents often encouraged" (Bryman, 2012, s. 470), da det kan give et indblik i, hvad interviewpersonen finder relevant at fortælle om. I to af interviewene italesatte respondenterne selv, at de skulle ledes tilbage på sporet: "Nu må I lige styre mig tilbage, hvor vi er henne" (Ulandssekretariatet, linje 237) og "Jeg stopper lige mig selv lige der. Er der noget andet, du gerne vil vide om mig?" (Ubumi, linje 85).

Spørgsmålene i interviewguiden tager udgangspunkt i følgende temaer: præsentation af interviewpersonen, erfaring med udviklingsarbejde, strategiske overvejelser i forhold til projekter og partnerskaber, kulturelle møder samt værdisæt. Indledningsvis præsenterede vi det overordnede fokus med specialet, og lagde her vægt på, at vi ikke havde adskillige forudindtagelser, som interviewpersonerne skulle be- eller afkræfte. Det blev pointeret i et forsøg på at få interviewpersonen til at tale så frit som muligt. Spørgsmålene i de konkrete interviews varierede dog fra gang til gang. Det har dermed været muligt at tilpasse spørgsmålene til den enkelte interviewsituation, hvilket medfører en høj grad af fleksibilitet (Bryman, 2012, s. 471). Den enkelte interviewsituation eller interviewpersonens svar har dog haft betydning for, at interviewguiden i nogle tilfælde er blevet fulgt mere stringent end andre. Men i det store hele har interviewguiden, og spørgsmålene heri, fungeret som inspiration og støtte til at opnå viden om interviewpersonens oplevelser med udviklingsarbejdet.

2.4 Databehandling

2.4.1 Transskription af interviews

Efter at have foretaget alle syv interviews transskriberede vi dem. Vi valgte at fordele dem mellem os, således at den ene undersøger har transskriberet de interviews, hvor den anden undersøger har haft rollen som interviewer og omvendt. Dette har vi gjort for at sikre os en højere grad af validitet i databehandlingen. Når man transskriberer et interview, er det vigtigt, at den skrevne tekst ordret gengiver, hvad interviewpersonen siger (Bryman, 2012, s. 485), hvis man vil undgå at fortolke allerede i denne del af processen. Da vi blandt andet er interesseret i at undersøge, hvordan de danske aktører diskursivt positionerer sig selv i modsætning til deres afrikanske partnere, er det vigtigt, at vores analyse tager udgangspunkt i deres sproglige udlægninger. Ordrette beskrivelser er netop nødvendige, hvis man skal lave sproglige analyser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 246), og af den grund har vi transskriberet interviewene ord for ord. Transskriptionerne kan dog stadig siges at

være “konstruktioner fra en mundtligt samtale til en skreven tekst.” (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 243), hvorfor de stadig vil bære præg af fortolkning.

I empirien fremgår det, at der er stor forskel på, hvordan interviewpersonerne formulerer sig. Det er typisk for talesprog, at folk taler i ufuldstændige sætninger, repeterer sig selv eller har verbale ‘tics’ i form af et bestemt ord eller en vending, som de gentager (Bryman, 2012, s. 485). Det gør sig særligt gældende i interviewet med interviewpersonen fra IMS, som afbryder sig selv i sine sætninger eller fortsætter ud af en anden tangent. Dette ses eksempelvis i følgende citat:

“Som vi så prøver at ... vi kan jo ... vi skal jo ikke lave om på nogle kulturtra ... vi kan godt lave om på ... altså man kan godt skubbe til nogle traditioner, men vi respekterer selvfølgelig folks religion” (IMS, Linje 92-94).

I det ovenstående citat virker det uklart, hvad respondenterne egentlig mener, fordi han afbryder sig selv gentagne gange, hvilket er med til at komplicere læseoplevelsen. Da det er vores rolle som formidlere at få det frem, som respondenterne siger, vil et citat som dette parafraseres i specialet. Det varierer, i hvor høj grad vi inddrager citater i specialet eller blot parafraserer respondenternes udsagn.

Det er som udgangspunkt ikke nødvendigt at transskribere hele ens interview, men blot de uddrag man vælger at inddrage i sin analyse (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 238). Vi har overvejende valgt at transskribere hele samtalen i hvert af de syv interviews på nær de første minutter af interviewene, som, gennemgående for dem alle, er en præsentation af os, vores undersøgelse og hensigten med interviewet. Der er dog passager i interviewet med respondenterne fra Ubumi, som vi har udeladt. Det er dele, hvor samtalen ikke har noget at gøre med Ubumi som organisation eller hvor der bliver talt om personlige episoder fra interviewpersonens dagligdag. Vi har også udeladt en passage fra interviewet med Philip Nordentoft fra Ulandssekretariatet, hvor han forklarer om nogle udleverede informationsfoldere. Når vi i disse tilfælde laver en vurdering af, hvorvidt noget er relevant eller ikke, er det naturligvis en form for fortolkning. Denne fortolkning er dog lavet ud fra en vurdering

af, at de ekskluderede passager ikke er relevante for at kunne besvare problemformuleringen. Alle transskriptioner fremgår af bilag 5-11.

2.4.2 Kodning

Kodningen af vores empiri har båret præg af en iterativ proces, hvor vi gentagende gange er vendt tilbage til vores kodning for at revidere og udvikle den. Når man ikke arbejder ud fra prædefinerede koder, er det muligt konstant at revidere sine koder. Det gør metoden inden for kvalitative dataanalyser fleksibel (Bryman, 2012, s. 581), og på den måde har vi løbende kunne tilføje nye koder eller opdele de eksisterende.

Vores kodningsproces kan inddeles i tre stadier. Den første del af vores kodning var en åben kodning, som vi individuelt foretog efter at have transskriberet interviewene. En åben kodning betegner en proces, hvor man nedbryder sit data i mindre dele samt konceptualiserer og kategoriserer det (Strauss & Corbin, 1990, s. 61 in Bryman, 2012, s. 569). Denne form for kodning er karakteriseret ved en induktiv proces, hvor man med udgangspunkt i empirien laver nogle kategorier (Bryman, 2012, s. 569). Vores åbne kodning kan også betegnes som en tematisk kodning, hvor vi ledte efter gennemgående temaer i empirien. Fordelen ved at benytte tematisk kodning som metode er, at man som undersøger bliver fortrolig med detaljerne i sit materiale. Det kan særligt være nyttigt, hvis man har at gøre med et stort datasæt. Argumentet for indledningsvis at lave den tematiske kodning hver for sig var at lade vores forskellige fortolkninger være upåvirkede af hinanden, i et forsøg på at tilvejebringe en mere nuanceret kodning.

I anden del af kodningen gennemlæste vi interviewene igen og sammenlignede løbende vores individuelle koder for at skabe en fælles forståelse for dataet. Det viste sig, at vi havde markeret mange af de samme koder i empirien. Der var dog tilfælde, hvor vi havde noteret den samme passage i empirien, men hvor vi havde betegnet det med forskellige koder. Et eksempel på dette kan ses i nedenstående citat fra Ulandssekretariatet, som den ene undersøger havde markeret med koden "DK som inspiration", mens den anden undersøger havde markeret det med koden "Ekspert".

“Og derfor er vi jo heller ikke ude på at sige, nu skal vi gud dødemme eksportere dem den danske model. Men vi skal bringe den ind i banen som inspiration til, hvordan skaber man større stabilitet i arbejdsmarkedet, og hvordan opnår man rent faktisk noget ved at compromise i stedet for hele tiden at have konflikter.”
(Ulandssekretariatet, linje 34-38)

Når vi betegner den samme del i empirien med forskellige koder, vidner det om, at kodning er en diskursiv proces. I ovenstående tilfælde kan man se, at vi læser og forstår noget forskelligt ud af det sagte, hvilket vidner om vores forskellige fortolkningsprocesser. Efterfølgende argumenterede vi os frem til at markere det med koden “Rollemodeller”.

I den tredje del af kodningen samlede vi de koder, som vi i fællesskab havde fundet frem til, under nogle overordnede kategorier. At kategorisere sine koder kan være en måde at kvantificere dem på (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 262). Et eksempel på dette er, at koderne “Krav til NGO’en” og “Donorer” blev samlet under kategorien “Økonomiske forhold”. De syv kategorier, vi endte med og som bruges som udgangspunkt for vores analyse, er følgende: “Deltagende proces”, “Hierarki”, “Kvinder”, “Relationer”, “Vestlig position”, “Økonomiske forhold” og “Subkulturer”. Kategorierne og de dertilhørende koder fremgår af bilag 3. Kategorierne er udledt af vores teoretiske ramme med udgangspunkt i udviklings- og postkolonialteori og er derfor lavet på baggrund af vores problemformulering. Denne del af processen bærer præg af at være deduktiv, da vores empiri formes efter vores teoretiske forståelse. For at sikre os, at kategorierne ikke var enestående for hver af organisationerne, lavede vi yderligere syv skemaer, hvor vi noterede de kategorier, som gjorde sig gældende i interviewet for den enkelte organisation. Hensigten med dette var at tegne nogle mønstre i udviklingsarbejdet, som går på tværs af organisationerne. Skemaerne for de enkelte organisationer kan ses i bilag 4.

3. Teoretisk ramme

3. Teoretisk ramme

Den tematiske ramme for specialet er en sammensmeltning mellem det postkoloniale videnskabsteoretiske felt og udviklingsfeltet med udgangspunkt i post-udvikling. Begge felter har det tilfælles, at der heri ligger en kritisk refleksion over koloniserende praksisser (Makuwira, 2018, s. 425). Diskursen inden for kolonialisme og udvikling bygger på de samme principper, hvori der er ligger en forestilling om den vestlige del af verden som overlegen. Gennem diskursen er der blevet skabt en mekanisme, som er blevet brugt til at producere viden om og udøve magt over den Tredje Verden, som sikrer en særlig kontrol over den (Escobar, 1995, s. 9). Postkolonialismen dekonstruerer kolonialismen og dens historiske og kulturelle effekter på de koloniserede (Makuwira, 2018, s. 425), mens post-udviklingen dekonstruerer den grundlæggende idé om udvikling (Matthews, 2010, s. 5). En sammenkobling af de to felter er derfor oplagt, når vi ønsker at undersøge, om den koloniale diskurs bliver reproduceret gennem udviklingsarbejdet.

3.1. Postkolonialisme

Når vi i specialet ønsker at undersøge, hvordan de danske NGO-medarbejdere positionerer sig selv gennem deres afrikanske partnere i udviklingsarbejdet, finder vi det relevant at anvende en række perspektiver fra det teoretiske postkoloniale felt. Derved vil vi se på, om den (koloni)historiske kontekst stadig påvirker forholdet mellem de danske NGO-medarbejdere og deres afrikanske samarbejdspartnere. I det følgende vil vi redegøre for, hvordan det indlejrede magtforhold i diskursen påvirker vidensproduktionen, og hvordan der derigennem skabes nogle diskursive forestillinger om kolonisatorernes og de koloniseredes subjektpositioner, hvor sidstnævnte undertrykkes. Efterfølgende vil vi se på, hvordan undertrykte grupper ikke får lov til at repræsentere sig selv, men repræsenteres gennem andre og ofte gennem fastsatte kategorier, hvorefter konceptet om intersektionalitet præsenteres for at illustrere, at undertrykkelsen af individer kan ske på baggrund af flere aspekter. Afslutningsvist vil vi redegøre for, hvordan perspektiverne anvendes i den analytiske del af specialet.

3.1.1 Magtforhold og vidensfelter

Postkolonial teori beskæftiger sig grundlæggende med konsekvenserne ved kolonisering af kulturer og samfund, hvor der overvejende tages udgangspunkt i dekoloniseringsperioden af tidligere europæiske kolonier efter 2. Verdenskrig (Ashcroft, Griffiths & Tiffin, 2013, s. 204). Gennemgående for de teoretiske tænkere inden for postkolonialismen er, at de undersøger den kontrollerende magts repræsentation i koloniserede samfund og påvirkningen af europæisk imperialisme på samfund i verden (Ashcroft, Griffiths & Tiffin, 2013, s. 204-205). Dette perspektiv omhandler som nævnt ikke kun statslige forhold, men også de dominansforhold, der foreligger mellem subjekter, hvori det ene subjekt undertrykkes af det andet. Der skelnes her mellem tidligere kolonisatorer (forstået som personer fra vestlige og/eller europæiske nationer) og ikke-europæiske befolkningsgrupper. Førstnævnte og deres kultur opfattes som overlegne og står i modsætning til sidstnævnte, der defineres som underlegne (Said, 1994, s. 134). Forskellen mellem dem er konstrueret gennem diskursive forestillinger og bundet i "a relationship of power, of domination, of varying degrees of a complex hegemony" (Said, 1994, s. 133). Disse forestillinger er et resultat af fortolkningsprocesser og er derfor ikke objektive, da "men make their own history, that what they can know is what they have made" (Said, 1994, s. 132). De eksisterende magt- og kulturelle forhold er med til at påvirke de diskurser og opfattelser, der bliver beregnet som værende sandfærdige. Ifølge Said er viden inden for det humanistiske felt politisk, idet "no production of knowledge in the human sciences can ever ignore or disclaim its author's involvement as a human subject in his own circumstances" (Said, 1994, s. 137). Det er altså ikke muligt at fraskrive det eksisterende magtforhold, der gør sig gældende i diskurserne og i vidensproduktionen. Denne forståelse af magt bygger på Foucaults magtbegreb, der kobler viden og magt sammen. Ifølge Foucault er magtforhold og vidensfelter indbyrdes relateret, og det er ikke muligt at adskille disse. Viden, der eksisterer på et givent tidspunkt, kan ikke betegnes som hverken universel eller objektiv, men er derimod historisk betinget og påvirket af denne tids magtforhold (Foucault, 1974, s. 136-137). Ifølge Foucault skal magt forstås som produktiv, hvilket betyder, at magt producerer subjekter ved at levere nogle måder at være til på (Foucault, 1974, s. 139). Magt er diskursivt og konstrueres gennem sproget og de praksisser, vi indgår i (Foucault, 1974, s. 182). På samme måde som Foucault

mener Said, at hegemoniske systemer som for eksempel kultur kan forstås, når vi er bevidste om, at “their internal constraints upon writers and thinkers were productive, not unilaterally inhibiting.” (Said, 1994, s. 139).

3.1.2 Subjektpositioner og imitationer

Der blev altså konstrueret en viden om kolonisatorerne som overlegne, der stod i opposition til de koloniserede som værende underlegne. De iboende magtforhold gjorde det muligt for kolonisatorerne at få de koloniserede til at overtage forestillingen om dem selv som underlegne (Hall, 1994, s. 225) og derved reproducere forestillingen. Det er blandt andet diskurserne, der er med til at påvirke forholdet og derigennem adfærden hos aktørerne. Ifølge Fanon har den sorte mand to sider, hvor han opfører sig anderledes i selskab med en hvid mand end i selskab med en anden sort mand (Fanon, 1952, s. 1). Ud fra dette bestemmes adfærden hos den enkelte altså ud fra etniciteten hos de personer, som vedkommende omgiver sig med. Denne adfærd kan betegnes som internaliseret racisme, hvor de koloniserede individer ikke definerer sig selv, men hvor “the black soul is a construction by white folk” (Appiah, 2008, s. viii i Fanon, 1952). Det betyder, at de koloniserede individer overtager den opfattelse, kolonisatorerne har af dem, som dermed bliver en del af deres egen identitetsopfattelse, og som bunder i at være anderledes (Hall, 1994, s. 225). Fanon opererer i den forbindelse med det marxistiske begreb *alienation* (Fanon, 1952, s. 4), der oprindeligt bruges til at beskrive fremmedgørelsen og udnyttelsen af proletariatet, men som her anvendes til at beskrive fremmedgørelsen og udnyttelsen af den sorte mand. Hall bygger videre på Fanons forestilling om “otherness as an inner compulsion” (Hall, 1994, s. 226), hvor den kulturelle identitet ikke kan ses som en fastgjort kerne hos individet, men skabes gennem historiske såvel som kulturelle forhold (Hall, 1994, s. 226). Hall skelner mellem to måder at forstå *kulturel identitet*. Den ene position af kulturel identitet skal forstås som en fælles kultur, der deles mellem personer med den samme historiske og geografiske baggrund. Denne forståelse af kulturel identitet afspejler fælles historiske erfaringer og kulturelle koder, der samler folk som subjekter og som er med til at skabe meningsfulde referencerammer (Hall, 1994, s. 223). Den anden position at forstå kulturel identitet differentierer sig fra den første ved i højere grad at se på identitet som værende i konstant transformation (Hall, 1994, s. 225). “Far from being eternally

fixed in some essentialised past, they are subject to the continuous 'play' of history, culture and power." (Hall, 1994, s. 225). Den kulturelle identitet kan ud fra denne forståelse ikke ses som fastlagt, men som foranderlig og underlagt forskellige faktorer. Kun ved at se på den sidstnævnte position, er det muligt at forstå "the traumatic character of 'the colonial experience'." (Hall, 1994, s. 225). Heri ligger, at de koloniserede blev positioneret gennem kolonisatorerne, og at de derfor ikke fik lov til at repræsentere sig selv. De koloniserede blev underlagt den viden, som udefrakommende havde konstrueret om dem, og som blev anset som en normativ forestilling (Hall, 1994, s. 226). Diskriminationen og frarøvelsen af identiteten hos den koloniserede er med til at forplante en længsel mod at være hvid, som Fanon beskriver: "I start suffering from not being a white man insofar as the white man discriminates against me; turns me into a colonized subject; robs me of any value or originality" (Fanon, 1952, s. 78). Dette fører til en overidentifikation med kolonisatorernes kultur, hvilket Fanon metaforisk beskriver som en hvid maske, der bruges til at dække over den sorte hud (Fanon, 1952, s. 177). En anden måde at forstå længslen mod at være hvid og nærme sig en lignende position er ved at imitere kolonisatorerne, som Bhabha betegner som *colonial mimicry*. I dette ligger en "desire for a reformed, recognizable Other, as a subject of a difference that is almost the same, but not quite." (Bhabha, 1994, s. 122). Ifølge Bhabha fremgår mimicry "as the representation of a difference that is itself a process of disavowal." (Bhabha, 1994, s. 122). Gennem denne imitation bliver magtforholdet mellem subjekterne visualiseret, idet den person, der imiterer den anden, bevidst undertrykker sin egen kulturelle identitet. Modsat Fanon mener Bhabha ikke, at efterligningen gør, at "the black man stops being an actional person for only the white man can represent his self-esteem" (Bhabha, 1994, s. 126). I stedet argumenterer Bhabha for, at den trussel, der er forbundet med imitationen, er med til at afsløre *ambivalensen ved kolonial diskurs* og kan bruges til at undergrave det autoritative (Bhabha, 1994, s. 126). På den måde kan der altså opstå et gavnligt forhold mellem den koloniserede og kolonisatoren. Bhabha definerer kolonial diskurs som: "an apparatus that turns on the recognition and disavowal of racial/cultural/historical differences" (Bhabha, 1994, s. 100-101). Målet inden for den koloniale diskurs er ifølge Bhabha at konstruere en forestilling om de koloniserede som svage på baggrund af deres racemæssige oprindelse og derigennem retfærdiggøre erobring og etablere strukturerende systemer (Bhabha, 1994, s. 100-101). I den koloniale diskurs ligger der ifølge

Bhabha en stræben efter, at den koloniserede skal normaliseres og ligne kolonisatoren (Bhabha, 1994, s. 100-101).

3.1.3 Repræsentation af subalterne grupper

Der ligger ifølge Spivak grundlæggende et problematisk aspekt i de postkoloniale studier, fordi de, til trods for målet om at skabe fokus på undertrykkelsen af den Anden, ikke lader denne gruppe repræsentere sig selv. Det betyder, at denne gruppe bliver repræsenteret gennem akademikere, som bliver formidlere af deres undertrykkelse (Spivak, 1988, s. 67). Spivak betegner denne gruppe som "subaltern" (Spivak, 1988, s. 90), der som begreb betyder 'af underlegen rang' og referer til grupper i samfundet, der nægtes adgang til hegemonisk magt (Ashcroft et al., 2013, s. 244). Dette udgør omdrejningspunktet for Subaltern Studies, hvor en gruppe af indiske historikere studerede den britiske kolonihistorie fra de koloniseredes, det vil sige de undertrykte grupper, synsvinkel (Tejero, 2004, s. 86). På den måde bliver denne gruppe i højere grad subjekter i deres egen historiefortælling (Tejero, 2004, s. 87). Det er karakteristisk for subalterne grupper, at de ikke kan repræsentere sig selv, og som følge heraf bliver de og deres vilkår repræsenteret gennem majoriteten, særligt vestlige intellektuelle (Spivak, 1988, s. 104). Ifølge Spivak er det ikke muligt at forstå individers bevidsthed, hvis vi forsøger at forstå dem gennem fastlåste kategoriseringer og ved at sammenligne dem ud fra vores egen position (Spivak, 1988, s. 84). På samme måde er det også vanskeligt for de subalterne grupper at tale ind i en bestemt diskurs, der er bestemt og domineret af andre (Spivak, 1988, s. 103). Spivak eksemplificerer dette med, hvordan kvinderne ikke fik en stemme i forbindelse med debatten om afskaffelsen af Sati, og at de derfor blev udelukket fra offentligheden. Argumentet for afskaffelsen blev fremført af kolonisatorerne og handlede om at beskytte kvinderne, som blev signifikant i grundlæggelsen af et 'godt' samfund (Spivak, 1988, s. 94). I dette gøres kvinderne til objekter for beskyttelse "from her own kind" (Spivak, 1988, s. 94), mens de koloniserende gøres til beskytterne. Dette kan beskrives som "[w]hite men are saving brown women from brown men" (Spivak, 1988, s. 92). Både Spivak og Mohanty fremhæver, at det også er vigtigt at skelne mellem koloniseringens indflydelse på mænd og kvinder, hvor kvinder udsættes for dobbel kolonisering. *Dobbel kolonisering* betegner den dobbelte diskrimination, som kvinder blev underlagt i form af både generel diskrimination af

koloniale subjekter samt en diskrimination af kvinder. Den magt, som forefinder i imperialismen og patriarkatet udspilles sideløbende med hinanden, men begge udøver kontrol over kvindelige koloniserede subjekter, der derfor underlægges både imperialistisk og patriarkalsk magtforhold (Spivak, 1988, s. 102). Spivaks egen position som akademiker kan dog siges at begrænse hende i at skulle repræsentere subalterne grupper og deres undertrykkelse, og i den forbindelse er hendes argumenter blevet kritiseret for kun at få indflydelse inden for akademiske kredse (Chakraborty, 2010, s. 622).

Coronil erklærer sig enig i Spivaks pointe om, at subalterne grupper er underlagt dominerende diskursive felter, som hindrer dem i at blive hørt og derigennem i at repræsentere sig selv (Coronil, 1994, s. 645). Coronil kritiserer dog Spivak for at definere subalterne grupper ud fra deres undertrykkelse og foreslår i stedet, at man bør se subalternitet som et relationelt og relativt koncept, da subjekter optræder i mange forskellige sociale sammenhænge (Coronil, 1994, s. 648). Det betyder, at subjekter i nogle sammenhænge vil optræde som subalterne aktører, mens de i andre sammenhænge vil optræde som dominerende aktører. Deres position er bestemt af hvem, de omgiver sig med (Coronil, 1994, s. 648-649). Dette stemmer overens med Fanons pointe om, at individets adfærd er afhængig af de personer, som vedkommende omgiver sig med (Fanon, 1952, s. 1). Dominans og subalternitet er relationelle karakteristika, og sidstnævnte "defines not the being of a subject, but a subjected state of being" (Coronil, 1994, s. 649). Det kan ses i sammenhæng med begrebet om intersektionalitet, hvor de intersektionelle aspekter interagerer med hinanden og tillægges forskellig betydning alt efter hvilken sammenhæng individet optræder i.

3.1.4 'Tredje Verdens Kvinder' - homogeniseringen af kvinder

Hvor teoretikere som Fanon, Bhabha og Hall overvejende fokuserer på koloniseringens påvirkning på den sorte mand og hans position, belyser teoretikere som Spivak og Mohanty den koloniserede kvindes position og vestens syn på hende. Ifølge Mohanty bruges vestlige standarder til at vurdere fænomener som "legal, economic, religious and familial structures" (Mohanty, 1988, s. 80). De vestlige standarder bruges som målestok til at afgøre, hvorvidt et land kan betegnes

som et tredjeverdensland (Mohanty, 1988, s. 80). Mohantys kritiserer i den forbindelse vestlig feminisme for at operere ud fra den samme bagvedliggende universalistiske præmis, som udspringer fra en bestemt position defineret af middelklassen og som bærer præg af at være eurocentrisk (Mohanty, 1988, s. 80). Eurocentrisme betegner et verdenssyn, hvor verden anskues ud fra europæiske værdier, som overføres til andre. Det vil sige, at de europæiske kulturelle normer regnes som universelle (Ashcroft et al., 2013, s. 107). Ifølge Mohanty bliver kvinder i tredjeverdenslande fastlåste i kategorien 'Tredje Verdens Kvinde', og dermed defineret som et monolitisk subjekt (Mohanty, 1988, s. 61). Derudover bliver kvinderne i den tredje verden karakteriseret ud fra de punkter, hvor de adskiller sig fra kvinderne i den første verden (Mohanty, 1988, s. 63). Karakteristika for denne gruppe af kvinder er blandt andet "ignorant, poor, uneducated, tradition-bound, religious, domesticated, family-oriented, victimized" (Mohanty, 1988, s. 65). Disse karakteristika minder om dem, som Said fremhæver, at orientaler har brugt til at beskrive kvinder fra Orienten: "women are usually the creatures of a male power-fantasy (...) they are more or less stupid, and above all they are willing." (Said, 1994, s. 145). Gennem vestlig feminisme produceres en diskursiv homogenisering af undertrykte kvinder, der tager udgangspunkt i kvindernes geografiske lokation. Derved udøver den vestlige feminisme en form for magt, idet den fremstiller en gruppe af individer som en homogen gruppe, udvalgt på baggrund af deres feminine køn, , hvor alle besidder de samme interesser og længsler (Mohanty, 1988, s. 64). Der bliver ikke taget hensyn til andre betydningsfulde hierarkier såsom eksempelvis klassehierarki (Spivak, 1988, s. 72). Heri ligger også, at denne gruppe af individer ikke definerer sig selv, men bliver defineret af andre (Mohanty, 1988, s. 64). Derved er vestlig feminisme med til at reproducere den koloniale diskurs, som den selv kritiserer (Spivak, 1988, s. 92).

3.1.5 Intersektionelle aspekter

Med sit koncept om intersektionalitet forsøger Crenshaw at imødekomme det essentielle problem ved vestlig, hvid feminisme, der handler om ekskluderingen af nogle grupper af kvinder, særligt sorte kvinder, eftersom der ikke tages højde for forskellighederne mellem dem (Davis, 2008, s. 70). Ifølge Crenshaw udsættes sorte kvinder for kombineret racemæssig og kønsbaseret diskrimination, som er defineret

af henholdsvis sorte mænds og hvide kvinders oplevelser (Crenshaw, 1989, s. 143). Det skaber et dilemma for sorte kvinder, som tvinges til at vælge mellem et af de intersektionelle aspekter for deres undertrykkelse, altså om de diskrimineres på baggrund af race eller køn (Crenshaw, 1989, s. 148). Intersektionalitet kan ifølge Davis betegnes som:

”the interaction between gender, race, and other categories of difference in individual lives, social practices, institutional arrangements, and cultural ideologies and the outcomes of these interactions in terms of power.” (Davis, 2008, s. 68)

Intersektionalitet anerkender, at kvinder ikke kan defineres som en homogen gruppe, men at der er forskel på dem, hvilket skal forstås ud fra forskellige kategorier som race, køn, seksuel orientering, samfundsklasse mv., der alle interagerer med hinanden (Davis, 2008, s. 70). Selvom Crenshaw langt fra er den første til at påpege underkendelsen af sorte kvinders oplevelser i den feministiske diskurs, er hun den første til at opfinde en betegnelse og konceptualisere intersektionalitet (Davis, 2008, s. 72). Konceptet er blandt andet blevet kritiseret for dets åbenhed (forstået som uudtømmelighed), eftersom det ikke er givet hvilke specifikke kategorier og hvor mange, der skal indgå i en intersektionel analyse (Davis, 2008, s. 75). Davis argumenterer for, at i stedet for at se dette som en svaghed, bør man se de uendelige muligheder som en analytisk ressource til at undersøge sine egne blinde vinkler (Davis, 2008, s. 77). Med dette kan “each new intersection, new connections emerge and previously hidden exclusions come to light” (Davis, 2008, s. 77).

3.1.6 Operationalisering af begreber i analysen

I det ovenstående har vi præsenteret en række perspektiver, som indgår i det teoretiske postkoloniale felt. Perspektiverne vil samlet set bruges til at besvare andet led i vores undersøgelsesspørgsmål, som handler om, hvordan det bliver vanskeliggjort ikke at reproducere den koloniale diskurs.

Når vi gennem analysen besvarer dette, vil vi se på, hvorvidt de danske aktører kan siges at: 1) bruge et argument om at besidde en objektiv viden, 2) positionere sig selv og deres kultur som overlegen, 3) forsøge at få de afrikanske aktører til at ligne

dem selv, 4) have en intention om at “redde” de afrikanske aktører, 5) homogenisere kvinderne, de arbejder med.

3.2 Perspektiver på udvikling

Eftersom vores undersøgelsesfelt handler om danske NGO'er, der laver udviklingsarbejde i afrikanske lande, er det nødvendigt at redegøre for en række forskellige perspektiver, der relaterer sig til udviklingsfeltet. Derfor vil vi i det følgende præsentere post-udvikling som en kritik af måden at foretage udvikling, hvor den vestlige del af verden bliver brugt som målestok for udvikling, og det faktum at mange udviklingsinitiativer ikke har virket efter hensigten. Den manglende fremgang har blandt andet ført til en retænkning af NGO'ernes måde at arbejde med udvikling på, hvor der de seneste år er kommet et større fokus på at inddrage de lokale i at skabe forandring. Dette sker ofte gennem partnerskaber, hvor NGO'erne gennem deres arbejde forsøger at opbygge kapacitet hos deres partnerorganisationer. Partnerskabet fordrer participation, der kommer til udtryk i forskellige former for deltagelse, som dermed får betydning for de indblandede aktørers indflydelse. Afslutningsvist vil vi redegøre for, hvordan perspektiverne anvendes i den analytiske del af specialet.

3.2.1. Post-udvikling

Gennem tiden har 'udvikling' båret mange forskellige betydninger (Nederveen Pieterse, 2010, s. 5). Der findes derfor ikke en samlet betegnelse for udvikling, hvorfor framingen og brugen af begrebet udvikling er omstridt (Makuwira, 2018, s. 422-423). Et af felterne inden for udvikling er *post-development* (herefter post-udvikling). Det grundlæggende i post-udviklingstanken er en forkastelse af tidligere udviklingsteori og -praksisser og en fastholdelse af, at tidligere udviklingsinitiativer, i sin helhed, gjorde mere skade end gavn (Matthews, 2010, s. 2). Sachs formulerer det således: "The idea of development stands like a ruin in the intellectual landscape. Delusion and disappointment, failures and crime have been the steady companions of development and they tell a common story: it did not work" (Sachs, 2010, Introduction). At udvikling har fejlet kan ses i form af vedvarende problemer med fattigdom og ulighed, efter årtier med forsøg på udviklingsarbejde (Matthews, 2010, s. 4-5). Blandt nogle af de primære udviklingskritikere, Escobar (1995), Esteva & Prakash (1998), Rahnema & Bawtree (1997) og Sachs (1992), skal årsagen til tidligere udviklingsinitiativers fiasko findes i selve idéen omkring udvikling, som de

førnævnte teoretikere finder dybt problematisk. Derfor anses udvikling ultimativt som “the failure of an idea” fremfor at være et resultat af fejlagtig implementering af en “basically sound idea” (Matthews, 2010, s. 5). Udvikling bliver derfor anset som “[a] cast of mind” (Sachs, 2010, Introduction), “a myth” (Latouche, 1993, i Matthews, 2010, s. 5), “a discourse” (Escobar, 1995, s. 5). Post-udvikling fokuserer med andre ord på de bagvedliggende motiver for at lave udvikling. Det, der ultimativt adskiller post-udvikling fra andre kritiske anskuelser inden for dette felt, er en forkastelse af måden at lave udvikling på som en form for “business-as-usual” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 110-111).

Escobars forståelse af udvikling som diskurs trækker, ligesom Saids forståelse af konstruktionen af viden, på Foucaults magt/viden-formationer. Ifølge Escobar bygger diskursen omkring udvikling på de samme principper, der gør sig gældende i kolonialdiskursen, og der er i den forstand blevet skabt et effektivt begrebsapparat til at producere viden om og udøve magt over den Tredje Verden. Nærmere bestemt er der blevet anvendt en styring af den Tredje Verden, som sikrer en særlig kontrol over den (Escobar, 1995, s. 9), som er tilsvarende med det, Bhabha beskriver som “the creation of a space for a “subject peoples”” (Bhabha, 1990, som anført i Escobar, 1995, s. 9). Styringen af den Tredje Verden har skabt et *geopolitisk rum*, som Said betegner “imaginative geographies” (Said, 1978), hvilket kommer til udtryk i opdelinger og repræsentationer som Nord og Syd samt Første og Tredje Verden (Escobar, 1995, s. 9). I disse vendinger indgår implicit en udlægning af forskelle i subjektivitet og samfundsorden (Escobar, 1995, s. 9). Udviklingsdiskursen udspringer af en overbevisning om, at modernisering var den eneste måde til udvikling, hvori industrialisering og urbanisering blev anset som en uundgåelig og nødvendig vej til modernisering for at opnå sociale, kulturelle og politiske fremskridt (Escobar, 1995, s. 39). Nærmere bestemt er udviklingen, ifølge Escobar, blevet formet af at “[i]ndigenous populations had to be “modernized” (Escobar, 1995, s. 43), hvor modernisering her skal forstås som at adoptere de “rigtige” værdier fremsat af kultiverede europæere (Escobar, 1995, s. 43). Udvikling kan derfor siges udelukkende at have benyttet sig af videnssystemer af moderne, vestlig karakter. Denne dominerende indgangsvinkel har af samme årsag dikteret en marginalisering af ikke-vestlig viden, til trods for at man netop i disse videnssystemer kan finde alternative måder til at føre social handlen væk fra en økonomisk og restriktiv måde

at tænke på (Escobar, 1995, s. 13). Escobar kritiserer derfor praksissen omkring udvikling, da “development was, and continues to be for the most part, a top-down, ethnocentric, and technocratic approach, which treated people and cultures as abstract concepts, statistical figures to be moved up and down in the charts of “progress”” (Escobar, 1995, 44).

Post-udviklingsteoretikere kan beskrives som forsvarer af det ‘lokale’, hvoraf der opstår en afstandstagen til ‘globale løsninger’. Sidstnævnte har det med at ignorere de særegenskaber, som gør, at en løsning kan være passende et sted, men mindre passende andre steder (Matthews, 2010, s. 11). Denne skildring fremhæver Escobar ved at påpege, at “[t]here are no grand alternatives that can be applied to all places or all solutions ... One must resist the desire to formulate alternatives at an abstract, macro level” (Escobar, 1995, s. 222). Dette vidner altså om en skepsis over for større og vidtrækkende udviklingstilgange.

3.2.2 Et kritisk syn på post-udvikling

Nederveen Pieterse stiller sig overvejende kritisk over for flere af de fremhævede aspekter ved post-udvikling, som blandt andet Escobar fremhæver i foregående afsnit. Nederveen Pieterse understreger, at post-udvikling “echoes the ‘myth of development’ rather than leaving it behind” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 124), hvilket bidrager til et snævert syn på udvikling og globalisering. Dette snævre syn kan blandt andet ses som, at de områder, der henvises til i post-udviklingslitteraturen, er Afrika, Latinamerika og Indien, mens de såkaldte Newly Industrialized Countries (NIC’s) i Østasien typisk ikke diskuteres. En hævde af, at “development does not work” ignorerer derfor fremgangen i netop denne del af verden (Nederveen Pieterse, 2010, s. 119). Nederveen Pieterse mener derfor, at post-udvikling som position kan diskuteres: “post-development and ‘alternatives to development’ are flawed premises - flawed not as sensibilities but as positions” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 123). Problemet skal ikke findes i post-udviklingens fremsatte kritik, da man kan sympatisere med disse, men den medfølgende retorik, der imiterer en politisk korrekt position (Nederveen Pieterse, 2010, s. 123-124). Der

bliver samtidig ikke fremsat nogle konkrete forslag til, hvad alternativet til udvikling skal være (Nederveen Pieterse, 2010, s. 124 & Matthews, 2010, s. 17).

Det klassiske mål i udvikling i form af modernisering, eller at nogle lande skal indhente andre højtudviklede lande, kan kritiseres, da modernitet ikke på samme måde som tidligere er en åbenlys ambition for udvikling (Nederveen Pieterse, 2010, s. 1). Det samme kan siges at gøre sig gældende for en vestliggørelse af andre dele af verden. Her peger Latouche på, at udvikling ikke kan gøres anderledes end hidtil, fordi “[d]evelopment has been and still is the *Westernisation of the world*” (Latouche, 1993, s. 160, som anført i Nederveen Pieterse, 2010, s. 112). Ifølge Nederveen Pieterse er *westernisation* dog et rodet koncept, som ikke tager højde for forskelligartede historiske strømninger (Nederveen Pieterse, 2010, s. 113), og desuden et koncept som: “no longer seems attractive in a time of revaluation of local culture and cultural diversity” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 1). Brugen af det vidtspændende udtryk Vesten mister ifølge Pieterse sin betydning, fordi det underkender de markante historiske forskelle mellem Europa og Nordamerika. I stedet for at udvikling skal tage form som vestliggørelse vil en polycentrisk tilgang til udvikling være bedre egnet. “Then, the rejoinder to Eurocentrism is not third worldism but a recognition that multiple centres, also in the south, now shape development discourse” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 113), hvilket kan siges at være mere passende, end nogensinde, i det 21. århundrede (Nederveen Pieterse, 2010, s. 113). Hvis vesten tidligere dominerede tankerne omkring udvikling, så er perspektiver fra både sydlige og østlige egne blevet mere og mere betydningsfulde. På samme måde er udvikling heller ikke længere udelukkende begrænset til lande i syden, hvormed “the line between ‘developing’ and ‘developed’ worlds has been blurring” (Nederveen Pieterse, 2010, s. 189), hvor også lande i norden står over for spørgsmål om blandt andet social eksklusion, god regeringsførelse og en ny anskuelse af demokrati (Nederveen Pieterse, 2010, s. 189).

Hvorvidt det er muligt at lave om på praksisser inden for udvikling og måske endda tage afsked med kategoriseringen den Tredje Verden, vil i Escobars optik afhænge af konsensus omkring at skabe nye narrativer og nye måder at tænke og gøre tingene på (Escobar, 1995, s. 20). En ny måde at anskue og tænke udvikling på, kan siges at være et ekko af Spivaks opråb om, at subalterne grupper skal høres og

have lov til at repræsentere sig selv. Ved at redefinere udvikling opstår der samtidig en anden vurdering af det internationale udviklingsfællesskab. Heri er den generelle udviklingstrend at bevæge sig væk fra udviklingsstøtte til i stedet at prioritere samarbejde og partnerskab (Nederveen Pieterse, 2001, s. 90). I denne sammenhæng er der endvidere opstået en ny opmærksomhed omkring, at der er brug for en flerdimensional, holistisk tilgang til udvikling (Nederveen Pieterse, 2001, s. 13). Der er dog stadig forskel på, hvad der udgør forbedring, og hvad der kan anses som hensigtsmæssige indgriben, da det varierer afhængig af den historiske kontekst, kultur, klasse og magtforhold. Udviklingsteorien bliver dermed en forhandling af disse emner (Nederveen Pieterse, 2001, s. 3).

3.2.3 NGO'er som udviklingsaktører

Ikke-statslige organisationer (NGO'er) har historisk set spillet en fremtrædende rolle i udvikling i både den nordlige og sydlige del af verden (Navarro-Flores, 2011, s. 48). Efter 2. Verdenskrig blev den bilaterale bistand introduceret med det formål at give "technical and humanitarian assistance to newly independent countries and poor countries in the South" (Navarro-Flores, 2011, s. 49). Denne assistance leveres blandt andet gennem projekter faciliteret af NGO'er.

Antallet af NGO'er er steget eksplosivt siden 1980 (Brass et al., 2018, s. 136), hvilket også gør sig gældende for antallet af vestlige (og lokale) NGO'er i Afrika, som følge af øget finansiering og opmærksomhed gennem tiden (Manjii & O'Coill, 2002, s. 580). NGO'erne er fortsat vigtige aktører i internationalt udviklingsarbejde (Frewer, 2013, s. 97), og heri at (sam)arbejde med samfundsgrupper og optimere disses livschancer og muligheder. Endvidere spiller de også en væsentlig rolle ved at gøre sig til talspersoner for politisk forandring med offentlige myndigheder og andre internationale institutioner (Footitt, 2017, s. 519). At optimere lokalbefolkningers livsmuligheder kan drages parallel til i slut 1990'erne, hvor der opstod et særligt fokus på rettigheder blandt NGO'er og donorer. Denne 'rettighedsbaserede' tilgang handler om at identificere måder til at forandre "the self-perpetuating circle of poverty, disempowerment, and conflict, into a virtuous circle in which all people, as rights-holders, can demand accountability from states as duty-bearers" (Lewis, 2009, s. 81).

NGO'ernes arbejde bliver præget af de tendenser, som gør sig gældende inden for udviklingsfeltet, hvilket naturligvis påvirker, hvordan NGO'erne arbejder med at skabe udvikling gennem deres projekter. Et nyere fokus er at retænke den tidligere måde at udføre udviklingsarbejde på og dermed at stræbe efter at "[Do] Development Differently" (Footitt, 2017, s. 518-519). At gøre udvikling anderledes handler derfor for NGO'erne om at rette fokus mod de lokale problemer, der er debatteret og defineret af den lokale befolkning (Footitt, 2017, s. 519). Denne tilgang er opstået ud fra en tanke om at "[t]oo many development initiatives have limited impact. Schools are built but children do not learn. Clinics are built but sickness persists. Governments adopt reforms but too little changes for their citizens." (The DDD Manifesto, 2014). Det vidner altså om, at NGO'erne tidligere har manglet en forståelse for kompleksiteten og de mange aspekter i udviklingsarbejdet, hvorfor disse projekter ikke har haft den ønskede effekt for modtagerne, hvilket må siges at kalde på en retænkning af udvikling for at effektivisere den.

NGO'er formodes at være mere effektive, fleksible og innovative end staten, samt mere "other-oriented" (Brass et al., 2018, s. 138). NGO'ernes orientering mod "de andre" bygger på humanitarismens solidaritet om at "care towards the stranger-in-need to the secular requirements to save lives or protect rights" (Chouliaraki, 2013, s. 3). Ifølge Chouliaraki kan solidariteten komme til udtryk i forskellige former for moral. Den ene form betegnes som en 'andre-orienteret' moral, som handler om at hjælpe andre, hvilket beror på en fælles medmenneskelighed, hvor der ikke er en forventning om at få noget til gengæld. I modsætning står den 'selv-orienterede' moral, hvor der netop forventes et udbytte af ens gerning (Chouliaraki, 2013, s. 3). NGO'ernes udviklingsarbejde formodes derfor at være motiveret af en solidaritet, der beror på en moralsk forpligtelse om at yde hjælp.

3.2.3.1 Partnerskaber og kapacitetsopbygning

En måde, som flere NGO'er arbejder med udvikling på, er gennem partnerskaber. Det betyder, at NGO'erne implementerer projekter i samspil med lokale samarbejdspartnere (Lewis & Kanji, 2009, s. 174), hvilket hænger sammen med tanken om, at udviklingsarbejdet skal defineres af de lokale (Footitt, 2017, s. 519).

Dog fremhæver Wallace, Bornstein & Chapman, hvordan nordlige NGO'er gennem årene har indført standardmetoder for planlægning og rapportering af programarbejdet med deres 'partnere' i Syd (Wallace et al., 2006 i Powell, 2006, s. 526). I praksis ligger der altså et næsten usynligt og overset bias i at værdsætte og foretrække systemer, der er udviklet i Norden, frem for at benytte lokal viden, koncepter, sprog og forståelse af civilsamfund og medarbejdere i Syd. "Donors and international agencies do not have to learn the local language or cultural norms in return; far from it and these universal frameworks are now seen as appropriate ways to work in contexts of extreme diversity." (Wallace et al., 2006 i Powell, 2006, s. 526). Til trods for at NGO'erne anerkender en vis grad af ulighed i arbejdet med udviklingslandene, så bliver dette ofte fejlet til side eller gemt i brugen af vendinger som 'partnere' og 'partnerskab', som erstatning for donor-modtager og underleverandør. Mens donorer og NGO'er bruger disse termer, kan de såkaldte afrikanske partnere derimod komme til at fremstå som supplikanter eller som nogen, der er afhængige af andre. Selvom betegnelsen partnerskab i sin terminologi fremstår ligevægtig, så indgår der i partnerskaber ofte nogle indlejrede magtforhold (Wallace et. al, 2006, s. 38). Oprigtige partnerskaber kan tilbyde brugbare synergier mellem de involverede, i forsøg på at opnå fælles eller komplementerende mål, men forbliver ofte en uklar "feel-good" idé i praksis (Lewis & Kanji, 2009, s. 118). Brugen af betegnelsen 'partnerskab' forudsætter altså, at NGO'erne opbygger gensidige relationer, som er effektive, lydhøre og ikke-afhængige (Lewis & Kanji, 2009, s. 13).

Rollen som partner indebærer, at NGO'erne arbejder med kapacitetsopbygning, som et forsøg på at opbygge og styrke færdigheder hos deres partnere (Lewis & Kanji, 2009, s. 13). I 1990'erne opstod der også et fokus på "capacity building". Heri skete der et gradvist skift blandt NGO'er fra at overføre ressourcer og færdigheder mod idéen om at opbygge strukturer til selvhjulpenhed og bæredygtighed i de samfund, hvor NGO'er udfører deres arbejde (Lewis & Kanji, 2009, s. 174). Hermes og Lensink peger på, at "[c]apacity building should be one of the major tasks of the donor community" (Hermes & Lensink, 2001, s. 14), og at udviklingshjælp bør gives til "countries showing willingness [to develop good policies] but lacking capacity" (Hermes & Lensink, 2001, s. 14).

3.2.3.2 Participation

Partnerskaberne bygger på, at de lokale samarbejdspartnere inddrages i udviklingsprojekterne. Dermed er *participation* blevet en almindelig anerkendt opfattelse - et buzz-word - inden for udvikling. Diskursen omkring participation er gået fra at være fokuseret på en *beneficiary participation*, hvor personer i udviklingslandene primært modtager en række ydelser, til i stedet at fokusere mere på participation ved at fremhæve betydningen af statsborgerskab, rettigheder og governance. Påstande om fuld deltagelse og deltagelse fra samtlige interessenter, som det ses i utallige projektdokumenter og beskrivelser af deltagelsesprocesser, vil næsten være umulig at efterleve og ofte munde ud i situationer, hvor kun de som har en stemme, bliver hørt. "Women, many critics argue, are those most likely to lose out, finding themselves and their interests marginalized or overlooked in apparently "participatory" processes" (Cornwall, 2003, s. 1325).

Spørgsmålet omkring hvem, der deltager, og i denne sammenhæng hvem der bliver ekskluderet og ekskluderer sig selv, er derfor væsentlig (Cornwall, 2008, s. 275). I relation hertil vil spørgsmålet omkring, hvem der deltager, rejse yderligere relevante spørgsmål som: hvad deltager de (deltagende) i, og på hvilket stadie i processen? (Cornwall, 2008, s. 280). I praksis er der forskel på, om den participatoriske proces skabes gennem "invited spaces to participate" eller "those that people create for themselves" (Cornwall, 2008, s. 275). En 'invitationen til deltagelse', som er muliggjort af udviklingsarbejderne, er ofte struktureret af eller tager udgangspunkt i de selvsamme personer, uanset hvor participatoriske de tilstræber at være. Modsat har de participatoriske 'rum' mennesker kan skabe for sig selv en anden karakter. Disse vil som ofte bestå af individer, der finder sammen, fordi de har noget tilfælles, snarere end at de repræsenterer forskellige stakeholdere eller synspunkter (Cornwall, 2008, s. 275). Participation kan komme til udtryk gennem forskellige typologier, hvor der heri ofte vil være en implicit, normativ antagelse tilstede, som vil placere participation på en akse mellem godt og dårligt (Cornwall, 2008, s. 270). Cornwall har blandt andet adopteret Pretty's (1995) participationstypologier, som er særligt relevante til at se på brugerne af den participatoriske fremgangsmåde. Pretty fremsætter syv former for participation (Cornwall, 2008, s. 272), hvor disse ifølge Cornwall gør det tydeligt, at "the motivation of those who adopt and practise participatory approaches is an important factor - if by no means the only one - in

shaping interventions” (Cornwall, 2008, s. 271). Typologierne rangeres fra ‘dårlige’ former for participation, fra hvad der karakteriseres som *manipulative participation*, hvor de involverede ikke af nogen reel indflydelse og *passive participation*, hvor beslutninger er truffet på forhånd, til ‘bedre’ former for participation, herunder *functional - og interactive participation*. Den funktionelle form for participation, der kan anses som den hyppigst anvendte, associeres oftest om effektivitetsargumenter, hvor rummet for deltagelse først opstår, når eksterne aktører allerede har truffet de væsentligste beslutninger (Cornwall, 2008, s. 271). I den interaktive form for participation ses participation som noget, de involverede har ret til og ikke kun som et middel til at opnå projektmål, hvor lokale grupper tager kontrol over beslutninger for derigennem at opnå en andel i at bevare strukturer og ressourcer (Cornwall, 2008, s. 271-272).

Selv de mest velmenende initiativer kan møde modstand, i samfund hvor befolkningen har oplevet utallige forsøg på participation: “[T]he sense of fatigue that can accompany having had project after NGO after local government agency trying to enlist people in community development activities can scupper the best-intentioned initiative.” (Cornwall, 2008, s. 274). For som Cornwall udlægger en lokals synspunkt: “You can’t eat participation, can you?” (Cornwall, 2008, s. 274-275). At anvende en participatorisk tilgang, i arbejdet mellem NGO’erne og deres indsatsland, kritiseres for, ofte at være en teknik brugt til at planlægge specifikke projekter, som allerede er defineret af en donor. Dermed bliver det ikke en inkluderende proces, hvorpå grupper af mennesker bliver opmærksomme på, hvor de deler prioriteringer, og hvor de adskiller sig fra hinanden (Powell, 2006, s. 529). Derfor kan NGO’ers fokus på en deltagende udviklingsproces blot ses som ‘performance’, hvorpå de kan styrke donorinteressen (Brass et al., 2018, s. 138).

3.2.3 Operationalisering af begreberne

I det ovenstående har vi redegjort for en række udviklingsrelaterede perspektiver, som primært bruges til at besvare første led i vores undersøgelsesspørgsmål, der handler om nye forståelser inden for udviklingsarbejde. Gennem analysen vil vi besvare dette ved at se på: 1) hvilke former for participation, de danske NGO’er anvender, 2) hvilke udfordringer der ligger i at lave kapacitetsopbygning i

partnerskaberne, 3) hvorvidt de lokales behov bliver hørt, eller om der er tale om en form for vestliggørelse af de afrikanske samfund og 4) hvordan et lokal løsning til udvikling med fordel kan erstatte globale løsninger. I diskussionen vil desuden anvende begreberne om en 'andre-orienteret'- og 'selv-orienteret'-moral, og hvordan de kan afspejles i indblandede aktørers bagvedliggende interesser i udviklingsarbejdet.

3.3 Problematiske betegnelser

Vi er bevidste om, at der er nogle problematikker forbundet med brugen af nogle af de begreber, som er præsenteret ovenfor. Det handler om, at begreberne er underlagt nogle diskurser, som vi skriver os ind i og ufrivilligt kommer til at reproducere, når vi anvender begreberne. Særligt når vi refererer til teoretiske perspektiver fra det postkoloniale felt, opstår der nogle problematikker ved at henvise til de betegnelser, som forfatterne bruger. Det vidner om, at brugen af begreberne og de underliggende diskurser skal ses i sammenhæng med den historiske kontekst, de er opstået i.

En af problematikkerne, vi gerne vil fremhæve, handler om de betegnelser, der inden for det postkoloniale felt bruges til at beskrive de koloniserede subjekter. Fanon og Bhabha benytter begge betegnelsen "black man" (Fanon, 1952, s. 10 & Bhabha, 1994, s. 126). Fanon bruger desuden også betegnelsen "negro" (Fanon, 1952, s. 10), mens Hall bruger betegnelserne "black subject" (Hall, 1994, s. 222) og "Other" (Hall, 1994, s. 225). Spivak, der, ligesom Mohanty, hovedsageligt fokuserer på kvinder, bruger betegnelsen "brown women" (Spivak, 1988, s. 92), mens Mohanty betegner kvinderne som henholdsvis "women of colour" (Mohanty, 1988, s. 62) og "third-world women" (Mohanty, 1988, s. 65). I modsætning hertil nævnes kolonisatoren overvejende som "white (wo)man" (Fanon, 1952, s. 8 & Bhabha, 1994, s. 126 & Mohanty, 1988, s. 64).

En anden problematik handler om betegnelserne, der bruges til at beskrive og adskille forskellige geografiske områder. Said påpeger, at forskellene mellem dele af

verden er “man made” (Said, 1994, s. 132). Selv benytter Said betegnelserne “Orient” og “Occident” (Said, 1994, s. 132), hvor Occidenten skal forstås som en fælles betegnelse for Europa og USA (Said, 1994, s. 137). Mohanty skelner mellem “the third world” (Mohanty, 1988, s. 62) og “the west” (Mohanty, 1988, s. 63). Netop denne brug af “the west” pointerer Nederveen Pieterse som problematisk, da begrebet underkender de lokale kulturer i henholdsvis Europa og Nordamerika, og at der dermed ikke tages højde for kulturel diversitet (Pieterse, 2010, s. 113). Ybema, Vroemisse & Marrewijk skelner mellem “ ‘Northern’ NGOs ... and ‘Southern’ NGOs” (Ybema, 2012, s. 55), hvor anvendelsen af apostroffer kan vidne om en bevidsthed om problematikken ved disse betegnelser. Hall anvender også apostroffer til at markere betegnelser geografiske områder som “‘Africa’” (Hall, 1994, s. 231) og “‘South’” (Hall, 1994, s. 228). Udover at det kan vidne om en bevidsthed, kan det også siges at være en måde at dekonstruere nogle bestemte betydninger, som kan sammenlignes med Derridas omskrivning af “différence” (fransk for forskel) til “différance”, hvor forskellen mellem de to udelukkende fremgår på skrift og ikke kan høres i udtalen (Derrida, 1972, s. 49). Ved at dekonstruere måden betegnelserne skrives på, gøres der op med deres betydning.

Man bør altså være opmærksom på de ord og betegnelser, man benytter sig af, hvis man vil undgå at reproducere en bestemt diskurs. Som afsendere er vi bevidste om, at der allerede opstår en problematik, når vi i vores problemformulering skriver “danske NGO’ers arbejde i Afrika” (jvf. afsnit 1.3 Problemformulering). Vi kan nemlig her beskyldes for at reproducere en forestilling om de afrikanske lande som en homogen gruppe ud fra det faktum, at de er placeret på det samme kontinent. Vi håber dog, at læseren kan se gennem fingrene med, at vi for nemhedens skyld bruger betegnelsen Afrika, når vi refererer til NGO’ernes indsatslande, frem for at skulle skrive de 24 afrikanske lande, som NGOerne i vores case arbejder i.

I specialet har vi forsøgt at benytte de samme betegnelser som forfatterne, når vi refererer til deres teoretiske udlægninger som ovenfor. I nogle tilfælde kan brugen af specifikke betegnelser virke problematisk, og i disse tilfælde har vi markeret de steder, hvor vi gør brug af forfatterens betegnelse eller tegnsætning med en fodnote. I vores analyse har vi forsøgt at bruge de samme betegnelser som respondenterne, når vi refererer til deres citater.

4. Analyse

4.1 Vestlige forestillinger om Afrika

I det følgende afsnit vil vi belyse to fremtrædende fordomme om kontinentet Afrika, som handler om en forestilling om Afrika som et samlet land med brug for hjælp, og i forlængelse heraf et sted som kan hjælpes gennem en vestliggørelse. Til at fremhæve de stereotype forestillinger vil vi inddrage perspektiver fra afrikanske såvel som ikke-afrikanske teoretikere. Vi er bevidste om, at der kan være en problematik i at lade ikke-afrikanske personer fremsætte en række fordomme, når de kun besidder, hvad Spivak betegner som en gæste-position (Hairong, 2007, s. 430). De ikke-afrikanske teoretikere kan derfor hverken be- eller afkræfte fordommene, men de kan stadig pege på nogle generelle stereotyper, der gør sig gældende hos udefrakommende. Vi vil se på, hvorvidt disse fordomme italesættes af respondenterne, som også er udefrakommende, og hvorledes fordommene kan ses i NGO'ernes udviklingsarbejde i praksis.

4.1.1 Et kontinent, en fælles kultur?

Afrikanske, såvel som ikke-afrikanske teoretikere, fremhæver, at der eksisterer nogle iboende fordomme hos udefrakommende folk, når det kommer til synet på kontinentet Afrika og de afrikanske befolkningsgrupper (Mbembe, 2001 & Fanon, 1967 & Hall, 1989 & Dunn, 2004 & Keim, 2009). Brugen af betegnelsen Afrika kan i sig selv kan være problematisk (jvf. afsnit 3.3 Problematiske betegnelser), da der først og fremmest er der markante forskelle mellem de afrikanske lande syd for Sahara og de nordafrikanske lande. Af samme grund er det problematisk at definere alle Afrikas 54 lande ud fra deres geografiske placering, fordi man overser de interne forskelle landene imellem (Keim, 2009, s. 12-13).

En af de fremtrædende fordomme er en forestilling om Afrika som underlegen (Keim, 2009, s. 7), der står i modsætning til vestlige dele af verden som overlegen (Said, 1994, s. 134). Hvor der tidligere blev refereret til en racemæssig underlegenhed, som desuden blev benyttet som argument for retfærdiggørelse af koloniseringen, refereres der i dag til en kulturel underlegenhed (Andreasson, 2005, s. 974 & Keim, 2009, s. 9). Mbembe beskriver, hvordan Afrika tillægges mindre værdi end andre dele af verden:

“Africa is never seen as possessing things and attributes properly part of “human nature”. Or, when it is, its things and attributes are generally of lesser value, little importance, and poor quality” (Mbembe, 2001, s. 1)

En af forskellene mellem synet på afrikanere og folk fra den vestlige del af verden er, ifølge Keim, at afrikanere bedømmes ud fra “what they lack”, hvorimod befolkninger fra den vestlige del af verden bedømmes ud fra de gode ting, de gør (Keim, 2009, s. 97). Individene dømmes altså ud fra vestlige standarder og værdier, som udgør målestokken. Kontinentet Afrika er desuden blevet brugt af folk fra den vestlige del af verden til at reflektere over deres egne positioner (Keim, 2009, s. 13). Argumentet for at kolonisere har handlet om adskillelsen i positionerne med fokus på at være enten civiliseret eller uciviliseret, hvilket ifølge Hall har destrueret det oprindelige afrikanske kontinent, hvor “[t]he original ‘Africa’ is no longer there. It too has been transformed.” (Hall, 1989, s. 231). I den forbindelse påpeger Hall, at det er vigtigt ikke at acceptere Vestens repræsentation af Afrika, der normaliserer en forestilling om kontinentet som primitivt og uforanderligt (Hall, 1989, s. 231).

Dunn skelner mellem tre forskellige diskursive forestillinger i den vestlige beretning om Afrika. Den første lægger sig op af Halls pointe, hvor Afrika portrætteres som et ‘primitivt paradys’, der ikke er spoleret af modernisering. I forlængelse heraf er en anden beretning “Africa as a zoo” (Dunn, 2004, s. 487) opstået, som stemmer overens med Keims belysning af, at den amerikanske forestilling om Afrika som et sted “full of trouble and wild animals, and in need of our help.” (Keim, 2009, s. 5). Dunns tredje diskursive forestilling i den vestlige beretning om Afrika er en forestilling om et kontinent, der er underudviklet, traditionsbundet og uberørt (Dunn, 2004, s. 487-488). Fanon skelner også mellem to måder at betragte Afrika på, hvor han kalder den ene for poeternes Afrika, som er “the one that puts to sleep” (Fanon, 1967, s. 179) og den anden som “the one that prevents sleep, for the people is impatient to do, to play, to say.” (Fanon, 1967, s. 179). Den første betragtning betegner et udefrakommende blik på Afrika, som har lighedstræk med Dunns diskursive forestilling om Afrika som et primitivt paradys. Den anden betragtning betegner et indefra skabt billede af Afrika, som skal genopbygges af befolkningen (Fanon, 1967, s. 179).

Der er altså en udefrakommende forestilling om, at det afrikanske kontinent bærer præg af at være eksotisk, uciviliseret og ude af stand til at hjælpe sig selv. Dette er med til at reproducere den vestlige fejlopfattelse af Afrika som ét stort land, og forestillingen om at “Africans share a single culture, language, and religion” (Keim, 2009, s. 5), hvilket tydeliggør en forestilling om de afrikanske lande som én samlet kategori. Fanon påpeger, at der gennem tiden har været en tendens til, at “the whites were used to putting all Negroes in the same bag” (Fanon, 1963, s. 173). Ifølge Fanon er formålet med at samle alle afrikanere i én kategori at fratage dem muligheden for at kunne udtrykke sig individuelt. Dette er et forsøg på at lade dem forpligte sig til den idé, der er konstrueret om dem (Fanon, 1967, s. 17). Det kan også siges at være en måde, hvorpå de enkelte lande ikke får lov til at repræsentere sig selv, men bliver repræsenteret gennem andre udefrakommende, som samler landene under én kategori. Fanon samler også selv de afrikanske lande i kategorien Afrika, men gør det ud fra en idé om at forme en alliance mellem personer og lande på tværs af kontinentet. Ligesom Hall påpeger Fanon, at koloniseringen har destrueret det oprindelige Afrika, hvorfor der er brug for en genopførsel. “That is the real Africa, the Africa that we had to let loose in the continental furrow, in the continental direction. (...) This Africa to come.” (Fanon, 1967, s. 179). Det er altså forestillingen om, at koloniseringen kun endeligt kan bekæmpes gennem en binding til et samlet Afrika betegnet som “African Unity” (Fanon, 1967, s. 178), der beskriver en panafrikansk bevægelse.

Den stereotype forestilling om Afrika som én samlet kategori kritiserer flere af aktørerne fra de danske organisationer implicit i vores case. Organisationerne indikerer i den sammenhæng, at de ikke benytter standardløsninger i deres udviklingsprojekter, men at de i stedet tilpasser deres projekter efter den specifikke, lokale kontekst. Den lokale tilpasning er med til at understrege en bevægelse væk fra at anvende ét standardprogram, som kan implementeres flere steder, hvilket tidligere har været normal praksis i udviklingsarbejdet (Hermes & Lensink, 2010, s. 14). Ulandssekretariatet, der laver udviklingsarbejde i Tanzania, Kenya og Uganda, adskiller befolkningerne i de tre lande og understreger, at de er “dybt forskellige” (Ulandssekretariatet, linje 521-523), og at der også er forskel på områderne og dermed befolkningsgrupperne internt i landene (Ulandssekretariatet, linje 553-555). Både IMS og Ulandssekretariatet begrundes landenes forskelle ud fra historiske

forhold, interne konflikter i landene og eksisterende styreformer (IMS, linje 448-451 & Ulandssekretariatet, linje 526-533). Hanna Meilandt fra Mission Afrika understreger også, at landene og deres kulturer ikke er ens, "selvom det hedder Afrika det hele." (Mission Afrika, linje 293-294). Dog er Hanna gennem sin ytring om, at det hele hedder Afrika, (ubevidst) med til at reproducere forestillingen om det samlede Afrika, når hun betegner landene som en samlet masse. Respondenternes generelle adskillelse mellem de afrikanske lande er med til at tydeliggøre, at selvom organisationerne har et velfungerende udviklingsprojekt i ét afrikansk land, er det ikke ensbetydende med, at det samme projekt blot kan overføres til et andet land. De danske organisationer bliver her nødt til at have en kulturel forståelse for det enkelte lands forhold og det specifikke område, de opererer i. Dette er med til at understrege Escobars pointe om, at der ikke findes "grand alternatives that can be applied to all places or all solutions" (Escobar, 1995, s. 222). Hos Ubumi og Mission Afrika pointerer de, at der netop er forskel på områderne i det pågældende land, og at der blandt andet er forskel på, om de har projekter inde i byen eller ude på landet, hvorfor projekterne skal tilpasses det enkelte sted (Mission Afrika, linje 240-241 & Ubumi, linje 455-457), da "der er så mange lokale ting, der spiller ind, også bare i hvilket område af landet, det er i" (Mission Afrika, linje 240-241). Organisationerne italesætter forskellene som noget, der naturligt er til stede og bryder på den måde med forestillingen om, at alle afrikanere deler den samme kultur. Det gør også, at organisationerne er nødt til at være fysisk tilstede for at få en forståelse af, hvad der er behov for, fordi "det med genvejene i Afrika, det er ikke altid, det er så heldigt." (Mission Afrika, 326-327). Betegnelsen Afrika bliver her endnu en gang brugt, hvor der sker en ikke-intenderet reproduktion, for at beskrive noget gennemgående i landene. Herudover henvises der til, at det er problematisk at springe over, hvor gærdet er lavest og blot implementere projekter uden at have lavet en forundersøgelse af området. Mission Afrika påpeger, at det ville være spild af ressourcer og tid "hvis man bare lige prøver noget af" (Mission Afrika, 327-328). Organisationerne kan altså ikke gå med på forestillingen om Afrika som et samlet kontinent uden interne forskelligheder landene imellem.

4.1.2 Afrika kan “reddes” gennem vestliggørelse

En anden forestilling om Afrika har at gøre med idéen om, at landene heri kan reddes gennem vestliggørelse. Ifølge Andreasson er “the basic conclusion (...) that things have gone seriously wrong in Africa during the 20th century” (Andreasson, 2005, s. 972), og at mødet mellem de afrikanske kulturer og udfordringerne i den ‘moderne verden’ har resulteret i en systematisk fiasko (Andreasson, 2005, s. 972). Fiaskoen er et resultat af en forenklet måde at tænke på udvikling, økonomiske - og samfundsmæssige forhold, som er præget af et orientalistisk syn, hvor udvikling bliver set som en forenklet repetition af den vestlige udvikling (Andreasson, 2005, s. 972-973). Det hænger sammen med en forestilling om, at “the West has discovered profound truths about reality that should be diffused to the rest of the world.” (Keim, 2009, s. 84). Disse påståede sandheder kan ses som et udtryk for “westernization”, hvor det forventes, at vestlig adfærd og idéer adopteres af personer og samfund i resten af verden (Nederveen Pieterse, 2004, s. 61). Netop forestillingen, om at de afrikanske partnere skal adoptere vestlig adfærd og idéer, kan siges at være fundamentet for langt de fleste af de danske NGO’ers arbejde.

De danske organisationer arbejder overordnet med udviklingsprojekter, der har til formål at udbrede demokratiske værdier, menneskerettigheder og fremme ligestilling i deres indsatslande. Selvom deres projekter er kendetegnet ved partnerskaber og en deltagerorienteret tilgang til udvikling, peger flere af organisationerne på, at deres partnerorganisationer skal opfylde nogle specifikke krav for at kunne indgå i partnerskabet. Hos Ulandssekretariatet opstiller de kravet om, at partnerorganisationerne skal dele de “værdier, som man har i den vestlige verdens fagbevægelse. Fagbevægelsen skal være demokratisk.” (Ulandssekretariatet, linje 73-74), mens Danmission har et princip om overholdelse af menneskerettighederne (Danmission, linje 509). Cross Cultures kræver, at trænerne i deres fodboldskoler behandler børn “ordentligt” ud fra organisationens definition af, hvad det vil sige at behandle børn ordentligt, hvilket indebærer, at man ikke må slå eller råbe af børn (Cross Cultures, linje 308-310). Ghana Venskab opstiller ikke et specifikt krav om, at organisationerne skal arbejde ud fra demokratiske værdier, men forsøger gennem deres arbejde at inspirere partnerne til at adoptere “dansk foreningskultur og organisationsdemokrati” (Ghana Venskab, linje 157).

Grundlæggende forsøger flere af de danske organisationer gennem oplysningsarbejde at gøre deres afrikanske partnere, og derigennem også de afrikanske kvinder, opmærksomme på værdien ved ligestilling (Danmission, linje 231-235 & Mission Afrika, linje 251-252). I oplysningsarbejdet fremstilles ligestilling som en værdi, som de afrikanske kvinder har brug for. Det er med til at skabe en forestilling om, at ligestillingsarbejdet ikke eksisterer uden for de udviklingsprojekter, som de danske organisationer kan tilbyde. Heri ligger der altså en idé om, at kvinderne ikke kan tilkæmpe sig ligestilling på egen hånd, men kun ved at indgå i projekterne, der er fremsat af de danske organisationer. Når omdrejningspunktet for projekterne er at implementere, hvad man kan betegne som primært vestlige værdier som demokrati og ligestilling, er det implicit en kritik af de eksisterende traditioner i landene. Dermed positioneres de afrikanske lande gennem udviklingsarbejdet som kulturelt underlegne. Samtidig positioneres de vestlige lande som kulturelt overlegne, da det er værdier fra disse lande, som ønskes replikeret hos de afrikanske lande. Udviklingen er altså, som både Escobar og Keim beskriver, et produkt af nogle vestlige forestillinger om, hvordan ikke-vestlige lande bør udvikle sig (Escobar, 1995, s. 43 & Keim, 2009, s. 84), og dermed en måde at normalisere vestlige normer, værdier og adfærdsmønstre. Uafhængigt af, hvad organisationernes intentioner er, kan udviklingsarbejdet siges at positionere vestlige værdier og systemer som suveræne og derigennem de afrikanske som mindreværdige. Ifølge Escobar er det nødvendigt at bevæge sig væk fra “conventional Western modes of knowing in general in order to make room for other type of knowledge and experience” (Escobar, 1995, s. 216). Når de danske organisationer dermed positionerer sig selv og deres værdier som suveræne, er det modstridende med tanken om, at den afrikanske befolkning besidder viden og erfaringer, der kan være brugbare i forhold til at skabe udvikling. De afrikanske partneres viden er dog betydningsfuld i andre dele af udviklingsarbejdet, som vi vil uddybe i afsnit 4.3.1.2 Interaktiv participation.

4.1.3 Opsamling

Organisationerne i vores case bryder med fordommen om Afrika som et samlet land med en fælles kultur. Det viser sig, når organisationerne italesætter de kulturelle forskelle, der er mellem de afrikanske lande og forskellene internt i landene.

Forskellene gør, at NGO'erne ikke blot kan replikere deres udviklingsprojekter, men bliver nødt til at have en grundig forståelse for kulturen i det pågældende land. Til trods for at de danske NGO-medarbejdere anerkender de kulturelle forskelle mellem de afrikanske lande, så mister anerkendelsen noget af sin betydning, når der også hersker en idé om, at landene skal adoptere de vestlige værdier. Det vidner om, at de afrikanske lande alligevel har det til fælles, at de er kulturelt underlegne. Idéen om at de afrikanske lande skal optage de vestlige værdier, skal dog ses i relation til, at organisationerne er underlagt nogle krav i forbindelse med deres samarbejde med det danske Udenrigsministerium. I den følgende analysedel vil vi udfolde, hvilke konsekvenser dette samarbejde får.

4.2. Økonomisk påvirkning

I den følgende analysedel vil vi belyse, hvilke krav NGO'erne er underlagt i form af deres økonomiske støtte fra og dermed samarbejde med det danske Udenrigsministerium. Når organisationerne modtager økonomisk statslig støtte, indgår de i nogle politiske strukturer, som får en indflydelse på samarbejdet og gør, at de danske NGO'er får myndighed over deres afrikanske partnere.

4.2.1 Økonomisk støtte som fundament for udviklingsarbejdet

NGO'erne er grundlæggende afhængige af finansielle midler for at kunne udføre udviklingsarbejdet. De finansielle midler kan de blandt andet få gennem medlemsstøtte, forskellige indsamlinger, private virksomheder og støtte gennem staten (Investopedia: How do NGOs get funding?). Når NGO'erne får statslig støtte, gør det dem afhængige af staten for at kunne overleve (Gray, 2013, s. 467). Flere af organisationerne i vores case modtager økonomisk støtte fra Danida, der er Danmarks statslige udviklingssamarbejde, og som derfor hører under Udenrigsministeriet (Ulandssekretariatet, linje 249 & Danmission, linje 11-12 & Mission Afrika, linje 182 & IMS, linje 149-150). Cross Cultures, IMS og Danmission er desuden en del af Dansk-Arabisk Partnerskabsprogram (DAPP), som også er støttet gennem Udenrigsministeriet og fungerer som et samarbejdsprogram i Nordafrika og Mellemøsten (Cross Cultures, linje 9). Ghana Venskab får som den eneste organisation økonomisk bevilling gennem Civilsamfund i Udvikling (CISU), der er en sammenslutning af mere end 270 små og mellemstore danske foreninger, som er finansieret af Udenrigsministeriet, men som modsat de andre NGO'er ikke har strategiske partnerskabsaftaler med Udenrigsministeriet (Ghana Venskab, linje 276-280). I de strategiske partnerskaber er det en forudsætning, at en organisation har en vis kapacitet og "evne til at levere betydelige resultater inden for rammerne af prioriteterne i den nye udviklingspolitiske og humanitære strategi." (Danida: Civilsamfundsorganisationer). CISU's programpulje er dermed en mulig finansiering til de organisationer, som "ikke ønsker eller ikke opfylder kravene" til de strategiske partnerskaber (Danida: Civilsamfundsorganisationer), og er "en fleksibel støtteform, som er tilpasset de frivillige organisationers arbejdsform" (Danida:

Civilsamfundspuljen). Ghana Venskab er dermed ikke underlagt de samme krav som de resterende organisationer med disse mere "fleksible" midler.

Når organisationerne støttes af programmer under Udenrigsministeriet, er støtten finansieret gennem skatteborgerne, og derfor er de som sagt underlagt nogle krav, som skal ses i sammenhæng med nogle strategiske, politiske mål (Danmission, linje 390-391 & Ulandssekretariatet, linje 111-113). I vores case fremhæves to krav, som skal danne rammerne for deres projekter, hvis de grundlæggende skal kunne modtage statslig støtte. De to krav handler om målgrupper og geografisk placering. Flere af organisationerne peger på, at det kan være problematisk med statens prædefinerede foki, fordi afhængigheden af den økonomiske støtte gør, at udviklingsarbejdet delvist bliver formet af de politiske aktører, som administrerer pengene. I det følgende vil vi gennemgå, hvordan de danske organisationer forholder sig til de opstillede krav om målgrupper og geografisk placering, og hvilken betydning de har for samarbejdet.

4.2.2 Statslige krav om målgrupper og geografisk placering

Det ene krav handler om, at støtten skal bruges på projekter, der arbejder inden for nogle udvalgte temaer, som indgår i FN's 17 Verdensmål. De 17 Verdensmål er ifølge Danida omdrejningspunktet for Danmarks udviklingssamarbejde, men "som et lille land er vi nødt til at prioritere. Vi vil fokusere på de verdensmål, hvor vi har særlige interesser på spil." (Danida: Prioriteter). Ifølge Danida skal Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi, Verden 2030, sætte "kvinder og pigers rettigheder i centrum" (Danida: Prioriteter), og det samme går igen hos Dansk-Arabisk Partnerskabsprogram, der også "har et særligt fokus på unge og kvinder" (DAPP: Om). Dette krav afspejles i Verdensmål 5 'Ligestilling mellem køn' og Verdensmål 10 'Mindre ulighed' (Verdensmålene: Fakta). Flere af organisationerne i vores case har et indtryk af, at der er et uforbeholdent fokus på nogle grupper fremfor nogle andre. Ifølge Ubumi har det det seneste år ligefrem "væltet ind med penge" til udviklingsprojekter, der fokuserer på unge (Ubumi, linje 937-938), mens Cross Cultures påpeger, at der er et fremtrædende fokus på, at kvinder i høj grad skal indgå i udviklingsprojekterne (Cross Cultures, linje 467), hvilket stemmer overens med det fremhævede fokus hos Danida og DAPP.

Det andet krav indebærer, at halvtreds procent af støtten skal bruges i de danske prioritetslande (UM: Egenfinansieringsspecifikation - Resume & Ulandssekretariatet, linje 696-697). Prioritetslandene hænger sammen med de politiske prioriteringer og strategier, som indgår som en del af den danske udenrigspolitik. I den danske udviklingsstrategi indgår følgende otte afrikanske lande: Burkina Faso, Etiopien, Kenya, Mali, Niger, Somalia, Tanzania og Uganda (Danida: Afrika). De nordafrikanske lande indgår som tidligere nævnt i et separat program, DAPP, hvor de tre lande Marokko, Tunesien og Egypten er repræsenteret (Danida: Mellemøsten og Nordafrika). Valget af prioritetslande er et udtryk for nogle danske udenrigs- og indenrigspolitiske interesser og mål, som kan opnås ved at skabe en positiv samfundsudvikling i nogle prioriterede lande. Ifølge Udenrigsministeriet skal alle "have frihed til at skabe en fremtid for dem selv og deres familier dér, hvor de har hjemme" (UM: Danida, Verden 2030, 2017 s. 5), der bruges som argument for at mindske migration. Derudover er bekæmpelsen af terror (UM: Sikkerhedspolitik) også en politisk interesse. Hos IMS er de bevidste om, at både mindskelsen af migration og terrorbekæmpelsen ligger til grund for den danske interesse i udviklingsarbejdet (IMS, linje 481-483 & 497-499).

4.2.3 De statslige kravs påvirkning på NGO'ernes arbejde

Selvom de danske NGO'er i deres kerne, er defineret ud fra deres statslige uafhængighed, så gør deres behov for økonomisk støtte, at de alligevel vælger at modtage økonomiske midler fra staten for at kunne udføre deres arbejde. Derved indgår NGO'erne et samarbejde med staten, og man kan derfor pege på, at organisationerne giver afkald på en del af deres uafhængig ved at indgå i dette samarbejde. På den måde kommer organisationerne til at indgå i nogle politiske strukturer, som får en indflydelse på de forskellige positioner i udviklingsarbejdet og kan siges at besværliggøre det at have et ligeværdigt partnerskab.

De statslige krav til udviklingsarbejdet påvirker NGO'erne i forskellige grader. Påvirkningen handler blandt andet om hvor mange forskellige lande, NGO'erne arbejder i. For Ubumi, der udelukkende har projekter lokaliseret i Zambia, udfordres de af, at Zambia ikke indgår som et prioritetsland, og dermed begrænser det deres muligheder for at modtage statslig støtte. Dette kan ses som grunden til, at de hos

Ubumi er frustrerede over, at regeringen har et omfattende fokus på at støtte projekter i Mellemøsten (Ubumi, linje 926-927). Modsat Ubumi har Ulandssekretariatet, som har flere projekter i flere forskellige afrikanske lande, lettere ved at få statslig støtte. Som tidligere nævnt, er det nemlig kun påkrævet, at halvdelen af støtten skal bruges i prioritetslandene. At det kun er halvtreds procent af støtten, der skal bruges i prioritetslandene, er med til at give organisationerne højere grad af frihed, mener Ulandssekretariatet (Ulandssekretariatet, linje 716-718). Når organisationerne får mere selvbestemmelse og ikke udelukkende skal agere ud fra Udenrigsministeriets krav, undgår de, at civilsamfundsorganisationerne “bare betragte[s] ... som konsulenter, der leverer ydelser til Udenrigsministeriet” (Ulandssekretariatet, linje 715-716). Når de hos Ulandssekretariatet betegner udviklingsarbejdet som “ydelser til Udenrigsministeriet”, så refereres der til, at den statslige støtte gør, at NGO’erne gennem udviklingsarbejdet bliver et led i at opfylde nogle målsætninger fra det danske Udenrigsministerium. Derigennem får NGO’ernes arbejde en politisk betydning, og NGO’erne bliver suppleanter i forhold til at udføre en politisk agenda til trods for, at de bibeholder en vis form for selvbestemmelse i udførelsen af deres arbejde. Det vidner om, at der gennem samarbejdet er sket et skift i de danske organisationers udviklingsarbejde, som ikke længere blot handler om at hjælpe og støtte mennesker i områder, hvor organisationerne ser et behov. I stedet må de gå på kompromis med deres moralske forpligtelser og i stedet tilgodese statens interesser. Hvorledes dette skift kan ses som et eksempel på, at organisationerne er gået fra at udføre arbejdet på baggrund af deres egen ‘andre’-orienterede moral til at opfylde statens ‘selv’-orienterede moral udfoldes og diskuteres i afsnit 5.1 Udviklingsarbejdets modstridende interesser.

Hvis udviklingsprojekterne opfylder de opsatte krav fra staten, kvalificerer organisationerne sig altså til at modtage støtte til deres arbejde. Respondenten fra Ubumi udtrykker en holdning om, at andre organisationer tilrettelægger deres projekter efter disse krav frem for at lave udviklingsarbejde på deres egne præmisser (Ubumi, linje 937-942). Det betegnes som, at andre organisationer blot “løbe[r] efter pengene” (Ubumi, linje 941). I den forbindelse understreger Ubumi, at der blandt NGO’erne er en tendens til ikke at tænke deres arbejde holistisk, fordi de udelukkende udfører arbejde, der opfylder donorerens krav. Det hænger også sammen med, at det er “op ad bakke ... at få donorer til at forstå den kompleksitet”

der ligger i udviklingsarbejdet (Ubumi, 964-967). Ubumi oplever, at andre organisationer udfører arbejde ud fra, hvad de "kan skrive ... til en donor om" (Ubumi, linje, 794), og "det kan godt være, det [udviklingsprojektet] sælger ..., men det nytter ikke noget" (Ubumi, linje, 793-795). I dette udsagn omtales NGO'ernes arbejde som værende en vare, der er til salg, og hvor køberne er donorerne. Udviklingsarbejdet indgår, i Ubumis optik, i en kapitalistisk markedsøkonomi, hvor udbud og efterspørgsel regulerer hinanden. Udbud skal i denne forbindelse ses som selve udviklingsarbejdet og de specifikke projekter. Efterspørgslen kommer fra donorerne, som efterspørger projekter, der opfylder de førnævnte krav. Ud fra dette er det de projekter, som er målrettet unge og kvinder og som udføres i nogle bestemte lande, der "sælger bedst", og som der er højst efterspørgsel på. Projekter, der ikke opfylder kravene, er ikke særlig efterspurgt, og har sværere ved at få økonomisk støtte, i hvert fald fra staten. Derfor kan nogle projekter ende med ikke at kunne blive realiseret, fordi NGO'erne som sagt er afhængige af økonomiske midler. Den måde at lave udviklingsarbejde på står i modsætning til at tage udgangspunkt i de presserende behov, der er hos de grupper, som organisationerne arbejder med. Derved kan man sige, at staten i høj grad definerer, hvor der er behov for udviklingsarbejde og hvem, det skal rettes mod. Ved at opsætte disse krav positionerer staten sig som bedrevidende i forhold til at definere rammerne for udviklingsarbejdet. Den danske stats position står både i opposition til de afrikanske partnere, men også til de danske NGO'er, som bliver nødt til at indordne sig de opsatte rammer. Det indikerer, at dem, der råder over pengene, har mest indflydelse. Herigennem tydeliggøres et magtforhold i samarbejdet mellem de danske NGO'er og staten, når staten i nogen grad dikterer udviklingsarbejdet.

4.2.4 Statslig kontrol over udviklingsarbejdet

Den økonomiske støtte påvirker altså udviklingsarbejdet ved i nogen grad at definere rammerne for udviklingsprojekterne, men den økonomiske finansiering giver derudover også den danske stat, som afsender, ret til at kontrollere udviklingsarbejdet. Det betyder, at den danske stat kan vælge at bremse den økonomiske støtte til et givent land, hvis landet ikke handler i overensstemmelse med, hvad der ifølge den danske stat er universelle værdier som eksempelvis menneskerettighederne. Danmission nævner en episode, hvor det danske

udenrigsministerium valgte at tilbageholde al støtte til Tanzania, fordi "en guvernør i Dar es-Salaam gik ud og sagde, at nu skulle man gå ud og arrestere og retsforfølge homoseksuelle." (Danmission, linje 285-286). Kravet fra den danske stat var i dette tilfælde, at regeringen i Tanzania offentligt skulle sige, at de ville "behandle homoseksuelle ordentligt" (Danmission, linje 299), før de kunne få støtte fra Danmark. Dermed sender den danske stat et signal om, at de ikke kan støtte et land, som retsforfølger homoseksuelle, da dette er i strid med de danske værdier, og et udpræget vestligt syn på menneskerettigheder. Når den danske stat vælger at tilbageholde al støtte, så betyder det, at Tanzania bliver nægtet ulandsbistand, men også at NGO'ernes arbejde i landet bliver afbrudt. For at udrede den førnævnte situation forsøgte Danmission, og andre organisationer med projekter i Tanzania, at præge udviklingsministerens beslutning og foreslog, at i stedet for at gøre brug af afpresning og politiske magtmidler burde man gå i dialog med regeringen i Tanzania (Danmission, linje 300-304). Danmission brugte i dette tilfælde deres position til at præge den danske stats beslutningstagning, da de bedre kan gå i dialog med de afrikanske organisationer. Igen synes der at være et skift i retning mod et mere politisk udviklingsarbejde, hvor NGO'erne indgår i det udviklingspolitiske spil, da de naturligvis ikke har interesse i at miste deres finansiering, hvorfor de forsøger at redde trådene ud mellem de involverede aktører. I det nævnte eksempel bliver Danmission bindeled mellem den danske og den tanzanianske regering, og på den måde er det ikke kun den danske regering, der får en styrende rolle i samarbejdet.

4.2.5 Betydningen af en nord og syd-ubalance i partnerskabet

Den bistand, som de afrikanske lande modtager, er formet af donorerne og deres forestillinger om, hvad der er bedst for Afrika. Keim pointerer i relation hertil, at "[a]id is connected to donors' ideas about what is good for Africa and either explicitly or implicitly requires Africans to change their societies so they can make use of what is given" (Keim, 2009, s. 91). Bistandsstøtten skaber ifølge Mbembe et afhængighedsforhold "between the one who receives it and the one who grants it." (Mbembe, 2001, s. 91). Den finansiering som NGO'erne modtager, og dermed råder over, er derfor grundlæggende med til skabe en ubalance mellem de danske organisationer og deres partnere. Til trods for at samarbejdet bestræbes på at være så participatorisk som muligt, så opstår der dog en skævvridning (IMS, linje 637-

641). Danmission betegner sig selv som både “donor” og “partner” (Danmission, linje 486-488), og understreger, at selvom deres projekter beror på samarbejde, så er det ikke ensbetydende med, at partnerskabet er ligeværdigt:

“Der er så mange floskler omkring partnerskab om, at vi er ligeværdige i partnerskabet, og det er baseret på gensidighed. Og de floskler synes jeg, man skal holde mund med, medmindre man kan godtgøre, hvad der ligger i det, fordi det er jo selvfølgelig os, der har den økonomiske magt.” (Danmission, linje 370-373).

Danmission anerkender altså, at der er et magtforhold til stede, hvor de besidder den økonomiske magt, og hentyder samtidig til, at der generelt er en manglende anerkendelse af den grundlæggende ulighed mellem de involverede i partnerskabet. Danmission er dog opmærksom på, at hvis pengene skal “ud og virke ordentlig” (Danmission, linje 381-383), så skal de og deres partnere være fælles om at afgøre, hvad pengene skal bruges til. IMS understreger også, at der er en fundamental ubalance, som altid vil være til stede i arbejdet, når det kommer til udviklingshjælp, hvor de “kommer fra nord, hvor vi har pengene, til nogle lande, hvor der er færre midler til rådighed.” (IMS, linje 632-633). Denne uligevægt betegner IMS som en “nord og syd ubalance” (IMS, linje 631-632). Ved at skelne mellem nord og syd, tales der ind i den geopolitiske forestilling inden for udvikling, hvor man adskiller “udviklede” og “underudviklede” lande fra hinanden (Escobar, 1995, s. 9). Det er altså med til at tydeliggøre en “os-og-dem”-diskurs, hvor de økonomiske forhold, der kommer til udtryk ved at være et udviklet land modsat de underudviklede lande, blandt andet er med til at definere forskellene mellem forskellige områder af verden. Ifølge IMS er det faktum, at den økonomiske støtte i sig selv er til stede, med til at reproducere en ubalance. Ud fra dette faktum vil ethvert velmenende udviklingsinitiativ stadig give dem, der råder over pengene, mest magt.

På tværs af organisationerne er der desuden en oplevelse af at have svært ved at vurdere, hvorvidt den økonomiske ubalance mellem dem og deres partnere gør, at de lokale partnerorganisationer erklærer sig enige med dem. Ifølge Ghana Venkab skal de “passe meget på, hvordan [de] præsenterer nogle idéer, fordi der jo altid er det magtforhold, at vi kommer med pengene.” (Ghana Venkab, 232-234). Det betyder, at det kan “være svært, at få en ærlig dialog, hvis man har en idé ... fordi

ofte så vejer vores ord tungt, uden at det egentlig er det, vi gerne vil.” (Ghana Venskab, 234-236). Udover at det kan handle om en uligevægt i positionerne, kan det ifølge Mission Afrika og Ulandssekretariatet også blot handle om at få adgang til de økonomiske midler, som gør, at de afrikanske organisationer ikke stiller sig så kritiske overfor den konkrete måde at arbejde på. Hos Mission Afrika blev dette tydeligt i forbindelse med et projekt, hvor de tidligere havde bedt de lokale om at bruge sprøjtemidler til afgrøder, for herefter at ombestemme sig og kræve et økologisk alternativ:

“Og så er det svært for mig at finde ud af, om de faktisk synes, det er en god idé at gøre det organiske, eller om de gør det, fordi det nu er det, vi gør, fordi det vi har bestemt, at der er penge til.” (Mission Afrika, linje 349-351)

I ovenstående citat fremgår det, at der er en mistro over for de lokale partnere, som Mission Afrika her mistænker for udelukkende at have interesse i at få adgang til de økonomiske midler, frem for at projektet er meningsfuldt for dem. En lignende mistro optræder hos Ulandssekretariatet, hvor de oplever at blive objektificeret af de afrikanske partnere og blot at blive et middel til at opnå penge: “når man kommer som donor. Så er man også bare en sæk penge. Så er der nogle af dem, der bare siger ja til hvad som helst.” (Ulandssekretariatet, linje 588-590). Denne kritik mod de lokale partnere er sammenfaldende med de danske organisationers egen stræben efter økonomisk støtte til deres projekter, som Ubumi pointerer (jvf. afsnit 4.2.3 De statslige kravs påvirkning på NGO’ernes arbejde). Når de danske organisationer tilpasser deres arbejde ud fra donorerens krav, er det sammenligneligt med det, de afrikanske samarbejdspartnere gør, når de ikke stiller sig kritiske over for, hvad pengene skal bruges til. På samme måde forsøger de afrikanske partnere også at passe ind i nogle prioriteringer, som er bestemt oppefra. Det bliver dog gennem NGO’ernes udlægning betragtet som mere forkasteligt og mistænksomt, når det er de afrikanske partnere, der gør det.

4.2.6 Betydningen af en formodning om korruption i partnerskabet

Udover at den økonomiske støtte er med til at reproducere en uligevægt mellem landene og dermed en uligevægt i samarbejdet mellem de danske og de afrikanske

partnere, så skaber de økonomiske midler også en skævhed i forhold til at sikre sig, at pengene “bliver brugt på den rigtige måde” (IMS, linje 628), som er de danske NGO’ers ansvar. I vores empiri påpeger flere af organisationerne, at dette ansvar over for donorerne gør, at NGO’erne ikke længere kun fungerer som partnere, men at de også bliver en form for kontrollanter over partnernes administrering af de økonomiske midler (IMS, linje 646-647 & Ubumi, linje 311-312). Ulandssekretariatet beskriver rollen som kontrollant som forstyrrende for samarbejdet:

“De[r] er altid administrative krav, som vi også bare bliver nødt til at leve op til. Og som i virkeligheden også er enormt forstyrrende i samarbejdet. Fordi vi kommer som controller samtidig med, at vi kommer som sådan nogle, der kan ... være strategisk partner og understøtte dem i at komme videre.” (Ulandssekretariatet, linje 380-384)

I ovenstående citat italesætter Ulandssekretariatet, at der sker en skævvridning i relationen, fordi de danske organisationer, udover at skulle understøtte arbejdet, også skal overvåge deres partnere. Det, at organisationerne gøres til kontrollanter i partnerskabet, handler blandt andet om risikoen for korruption, som alle organisationerne, på nær Cross Cultures, nævner som en reel problematik, de bliver nødt til at tage højde for i deres arbejde. Her adskiller Cross Cultures sig fra de resterende organisationer, da de tager afstand fra at have en “formodning om, at de [partnerne] er nok korrupte, fordi de befinder sig jo i Afrika” (Cross Cultures, linje 80). Derfor går de hos Cross Cultures heller ikke ind med “en hel masse formodninger” om deres lokale partnere (Cross Cultures, linje 75).

Denne formodning gør sig som sagt gældende for de resterende organisationer i vores case. Ulandssekretariatet nævner, at de bliver nødt til at tage risikoen for korruption alvorligt (Ulandssekretariatet, linje 127-128), og derfor føler de sig nødsaget til at holde øje med partnernes brug af penge, da der “er en stor fristelse i, at ... der strømmer mange ... gode penge igennem det her system” (Ulandssekretariatet, linje 126-127). Når det udtrykkes, at der “er en stor fristelse”, så vidner det om, at der er forestilling om, at de afrikanske partnere ikke har nogen moral, men generelt er fristet til at stjæle. Danmission udtrykker også en mistro til deres partnere, og at de derfor skal være opmærksomme på, hvad deres partnere foretager sig. I så fald kan arbejdet tage en anden drejning end tiltænkt: “jeg ved jo

også godt, at hvis jeg vender ryggen til, hov, så er der noget, der ikke fungerer, som det skal. Altså det lyder ... måske lidt barskt, men sådan er det.” (Danmission, linje 358-360). De to citater vidner om en stærk mistillid til de afrikanske partnere, som må siges at være et dårligt udgangspunkt for et ligeværdigt partnerskab.

Både Mission Afrika og Ubumi pointerer, at antikorrupition indgår som et essentielt og eksplicit krav i deres partnerskaber (Mission Afrika, 163-164 & Ubumi, 187-190). Mission Afrika har en antikorrupitionspolitik, som partnerne skal følge (Mission Afrika, linje 163-164), hvorfor de er nødt til at have partnere, “der har kompetencerne til at drive de projekter, og som kan sørge for, at [pengene] bliver brugt rigtigt” (Mission Afrika, linje 155-156). Ligeledes vil de hos Ubumi “ikke have nogen form for korrupition ... Alt skal gå derhen, hvor det skal.” (Ubumi, linje 266-268). Dog udfordres Ubumis arbejde i Zambia af “et system, hvor der er rigtig meget korrupition.” (Ubumi, linje 267-268).

Når flere af de danske NGO'er i vores case påtaler risikoen for, at deres afrikanske partnere potentielt set kan bedrive korrupition, positionerer de implicit sig selv som nogen med en højere moral, hvad vedrører økonomisk ansvarlighed. I modsætning hertil står partnerorganisationerne, som er uansvarlige omkring brugen af penge, og som derfor skal have hjælp af de danske NGO'er til at håndtere udviklingsmidlerne, eller hvor der på anden vis skal føres kontrol hermed. NGO'erne får officielt rollen som kontrollant gennem samarbejdet med Udenrigsministeriet, men påtaler også vigtigheden ved at skulle udfylde denne rolle, når de positionerer partnerne som nødvendige at kontrollere. Der opstår her et uligevægtigt forhold mellem organisationerne, hvor de danske organisationer har det overordnede ansvar, hvilket giver dem en form for myndighed over de afrikanske organisationer. Denne myndighed er forbundet med nogle af de krav, som de danske organisationer er underlagt i forhold til at være statslig støttet, hvor de selv skal kunne gøre rede for de midler, de får, og giver videre til andre (IMS, linje 636-637).

Den grundlæggende mistillid til de afrikanske partnere bliver af to af organisationerne forklaret ud fra, at individets hensigter ikke ligger til grund for økonomisk bedrag. I tilfælde hvor Ulandssekretariatet skulle opleve irregulariteter i brugen af penge, vil de undersøge, om årsagen hertil skal findes i partnernes

manglende forståelse for kravene til dokumentation eller om der "er der tale om snyd og svindel?" (Ulandssekretariatet, linje 373-374). Fremfor at korruption bliver ensbetydende med overlagt svindel, forsøger Ulandssekretariatet at forklare det med manglende færdigheder eller en manglende forståelse. Danmission peger på, at korruption ikke skal ses som et kulturelt fænomen, men derimod et strukturelt (Danmission, linje 341-342). Det tyder på, at de hos Danmission mener, at korruption skyldes mønstre i samfundet, og at det ikke er et karaktertræk, der er iboende hos individerne. Årsagen til, at individerne skulle være korrupte, skal derfor ifølge Danmission ses på et strukturelt niveau og peger på et korrupt system. Alligevel bliver individerne grundet deres etnicitet diskrimineret, når der forekommer en grundlæggende mistillid til dem.

4.2.7 Opsamling

De danske organisationers grundlæggende ønske om et ligeværdigt samarbejde besværliggøres af den økonomiske ubalance mellem de danske organisationer og deres partnere. Det handler om, at der i udviklingsarbejdet ligger en fundamental uligevægt, hvor det er de danske organisationer, der kommer med nogle økonomiske midler, som de afrikanske partnere tilsvarende ikke råder over. NGO'ernes arbejde skal i sidste ende tale ind i Udenrigsministeriets politiske arbejde, fordi de modtager statslig støtte. De danske organisationer står derudover til ansvar for, at pengene bliver brugt på retmæssig vis, hvilket betyder, at de udover at være partner også bliver en form for kontrollant, der skal vogte over, hvordan de økonomiske midler administreres hos de afrikanske partnere. Det er yderligere med til at skabe en ulighed mellem partnerne. Denne ulighed handler også om, at de danske aktører (både organisationerne og staten) er dem, 'der kommer med pengene', og at de derfor også er i en position til at afbryde samarbejderne. Dette må også siges at synliggøre et magtforhold, hvor de førnævnte aktører har mulighed for både at præge og kontrollere udviklingsarbejdet og dermed bestemme i hvor høj grad, at de afrikanske partnere må deltage i partnerskabet. Denne indvirken på samarbejdet uddybes i den følgende analysedel afsnit 4.3 En partcipatorisk tilgang til udviklingsarbejdet?

4.3. En participatorisk tilgang til udviklingsarbejdet?

I den følgende analysedel vil vi undersøge, hvordan participation indgår i NGO'ernes udviklingsprojekter. Vi har valgt at tage udgangspunkt i Cornwalls udlægning af Prettys typologi af participation, som kan bruges til at tydeliggøre, hvordan de danske aktører arbejder med en participatorisk tilgang til deres udviklingsprojekter. Hos de danske organisationer se vi eksempler på, hvordan samarbejdet med partnerne bliver et udtryk for den passive participation, den interaktive participation og funktionelle participation. Heri opstår en forskel i, hvilken indflydelse partnerne får i hvilke sammenhænge, og dermed hvordan de danske organisationer positionerer sig selv og deres partnere.

4.3.1 Forskellige typer af participation i dansk udviklingsarbejde

Kernen i det danske udviklingssamarbejde er partnerskaber med de respektive lande, Danmark arbejder i (UM: Danida - Strategi og Prioriteter). I deres strategi "Verden 2030" uddyber Danida dette synspunkt, når de skriver, at: "Vi kan ikke meget alene, men alt i partnerskaber" (UM: Danida - Strategi og Prioriteter). Generelt er et af hovedelementerne i nyere udviklingspolitik at bruge partnerskaber som en måde, hvorpå der kan skabes en mere effektiv brug af begrænsede ressourcer og forbedre kvaliteten af en NGO's interaktioner (Lewis & Kanji, 2009, s. 112-113). Betegnelsen partnerskab henviser ofte til en fordeling af roller og ansvarsområder og en stræben efter fælles mål (Lewis & Kanji, 2009, s. 113). Den participatoriske tilgang til udvikling bygger på en idé om, at individer er eksperter på deres egne problemer, hvorfor de skal være aktivt involveret i at udarbejde strategier og løsninger hertil (Lewis & Kanji, 2009, s. 72).

At participatoriske processer kan udspille sig forskelligt, gør sig også gældende i Cornwalls udlægning af Prettys participationstypologi, hvor syv forskellige former for participation normativt rangeres fra 'dårlige' til 'bedre' (Cornwall, 2008, s. 270). Denne rangeren bygger på, hvor meget indflydelse de, der modtager udviklingshjælpen, får (Cornwall, 2008, s. 270). Ud af de syv former rangeres passiv participation, ifølge Cornwall, som den næst-dårligste form for participation, hvor den funktionelle form ligger i midten og interaktiv participation er den næst-bedste form.

Det er netop disse tre former, som vi i det følgende kan finde eksempler på i NGO'ernes arbejde.

4.3.1.1 Passiv participation

Passiv participation betegner en form for deltagelse, som sker på baggrund af nogle allerede fastsatte beslutninger (Cornwall, 2008, s. 271). Udviklingsarbejdet tager derfor form ved, at de deltagende blot bliver gjort opmærksomme på, hvad der allerede er blevet besluttet (Cornwall, 2008, s. 272). Denne form for participation kommer i vores case til udtryk ved, at de danske organisationer, gennem samarbejdet med Udenrigsministeriet, er underlagt nogle krav, som gør, at rammerne for udviklingsarbejdet på forhånd er fastsatte. Udover krav om målgrupper og prioritetslande, som er belyst i afsnit 4.2.2 Statslige krav om målgrupper og geografisk placering, så har vi i vores empiri yderligere identificeret tre tendenser, som projekterne skal baseres på 1) en rettighedsbaseret tilgang, 2) kapacitetsopbygning og 3) lokal forankring. Disse tendenser anses som tidligere nævnt som en ny måde at tænke udviklingsarbejde på (jvf. 3.2.2 NGO'er som udviklingsaktører). I det følgende vil vi belyse, hvordan de definerede krav gør, at de afrikanske partners deltagelse får form af en passiv participation.

4.3.1.1.1 Rettighedsbaseret tilgang

Ifølge Lewis & Kanji er der sket et skift i den rettighedsbaserede tilgang, hvor det tidligere har handlet om retten til mad og husly, til i stedet at handle om at fremhæve rettigheder som stemmeret, forsamlingsfrihed og ytringsfrihed (Lewis & Kanji, 2009, s. 81). Det indikerer en ny forståelse for udviklingsarbejde, hvor man har bevæget sig væk fra at levere serviceydelser til at have en rettighedsbaseret tilgang til udvikling, som også nævnes i vores empiri (Danmission, linje 99-100 & Ghana Venskab, linje 190), og som Ghana Venskab beskriver som: "engang var det mere behovsbaseret, og så er det blevet rettighedsbaseret" (Ghana Venskab, linje 22-23).

Hos Danmission har det helt konkret betydet, at deres arbejde ikke som tidligere handler om at støtte opbygning af skoler, hospitaler og brønde (Danmission, linje 60-61). Det rettighedsbaserede arbejde handler for Danmission om, at de på landsbyniveau opretter såkaldte "advocacy committees" (Danmission, linje 64), der

tager sig af problematikker vedrørende rettigheder hos kvinder, børn og mennesker med albinisme (Danmission, linje 65-66). For Ulandssekretariatet kommer det rettighedsbaserede arbejde til udtryk i, at de forsøger at opbygge kapacitet hos deres partnerorganisationer, som er afrikanske fagforeninger, så de kan være "right soldiers" (Ulandssekretariatet, linje 68-69). Med titlen som rettighedskæmpere skal fagforeningerne på sigt kunne stille arbejdsgivere og regeringer, som "duty-bearers" (Ulandssekretariatet, linje 65-66), til ansvar. Ved at gøre nogen til rettighedshavere, kan de bedre kræve ansvarlighed overfor regeringen og derigennem beskytte og promovere folks menneskerettigheder (Lewis & Kanji, 2009, s. 81).

Flere af respondenterne udtrykker, at skiftet fra serviceydelser, mod en mere rettighedsbaseret tilgang til udvikling, har været udfordrende, da de lokale afrikanere ikke har den samme opfattelse af, hvad udviklingsarbejdet skal indebære. Hos Mission Afrika oplever de en udfordring med, at de lokale har vænnet sig til den ydelsesorienterede tilgang, og at de derfor skal tilpasse sig de nye prioriteter i udviklingsarbejdet:

"Det, der kan være udfordrende (...) er, hvis vi er i nogle områder, hvor de har været meget vant til, at der kommer nødhjælpsprojekter eller udviklingsprojekter, så de har vænnet sig til en tankegang om, at der kommer nogen, der giver noget." (Mission Afrika, linje 268-272).

En lignende udfordring møder de hos Danmission, hvor de påpeger, at hvis de lokale organisationer selv fik lov til at råde over fondsmidlerne, så blev udviklingshjælpen brugt på en anden måde: "Hvis nu de bestemte helt alene, så ville de nok gerne have, at vi gav vores penge til skoler og hospitaler og brønde og børnehjem. Ligesom vi gjorde i gamle dage." (Danmission, linje 93-95). Nærmere bestemt til projekter, som efter de lokales mening vil kunne opfylde de mest presserende behov hos lokalbefolkningen. Ghana Venskab oplever ligeledes, at der er en forventning til typen af udviklingsarbejde, som de udfører, og at overgangen fra serviceydelser til rettighedsbaseret har taget noget tid for lokalbefolkningen at vende sig til (Ghana Venskab, linje 189-192).

4.3.1.1.2 Kapacitetsopbygning

Den anden tendens, som har en indflydelse på den manglende deltagelse, ses i NGO'ernes fokus på kapacitetsopbygning. Kapacitetsopbygning handler om, at NGO'erne forsøger at opbygge og styrke færdigheder hos deres partnere (Lewis & Kanji, 2009, s. 13), og herunder at opbygge strukturer til selvhjulpethed og bæredygtighed i de samfund, hvor NGO'erne udfører deres arbejde (Lewis & Kanji, 2009, s. 174).

Flere af repræsentanterne for de danske NGO'er fremhæver, at en del af deres udviklingsarbejde går ud på at opbygge kapacitet hos deres partnerorganisationer. IMS beskriver deres form for kapacitetsopbygning som det at styrke deres kvindelige journalister og give dem "kapacitet til at kunne arbejde sig op i mediehusene" (linje 67-68). Hos Ulandssekretariatet handler kapacitetsopbygning om flere ting. Først og fremmest indebærer kapacitetsopbygningen, at Ulandssekretariatet med afsæt i den danske fagforening arbejder for at gøre deres partnerorganisationer til "en [flyvefærdig] fagforening, der er i stand til at varetage medlemmernes interesser ... både i forhold til ... [repræsentation] over for regeringen og over for arbejdsgiverne" (Ulandssekretariatet, linje 17-20). Herunder forsøger Ulandssekretariatet at give partnerorganisationerne kapacitet til at foretage "overenskomstforhandlinger, [og] [a]t [de] får håndteret arbejdsmiljøspørgsmål, diskriminationsspørgsmål, firingssager" (Ulandssekretariatet, linje 22-23). Herudover handler kapacitetsopbygningen om at oparbejde nogle kompetencer hos partnerne til at håndtere økonomiske midler og aflægge regnskab (Ulandssekretariatet, linje 119-120).

Ghana Venskab påpeger, at det er en udfordring for deres partnerorganisation at skulle opbygge kapacitet hos grupper i samfundet, som ikke har adgang til vand og skolegang, når de ghanesiske myndigheder ikke sørger for at levere dette:

"[H]vis [de afrikanske partnere] kommer ud til en fattig landsby, der ikke har nogle skoler, og som ikke har noget vand, og kan tilbyde noget kapacitetsopbygning til at lave fortalervirksomhed over for nogle myndigheder, som ... ikke leverer nogle services, så kan man godt forstå, at den er svær." (Ghana Venskab, linje 192-196).

Som et forsøg på at skabe bedre rammer for kapacitetsopbygningen leverer Ghana Venskab derfor et minimum af serviceydelser (Ghana Venskab, linje 200-201).

Leveringen af serviceydelser, som tillæg til kapacitetsopbygningen, skaber ifølge Inger Millard fra Ghana Venskab "et frugtbart samarbejde" (Ghana Venskab, linje 201). Der er altså tale om, at der opstår et udbytterigt samarbejde, som har bedre betingelser for at vokse. Når Ghana Venskab går ind og leverer serviceydelser, så overtager de en opgave, som de ghanesiske myndigheder egentlig skal varetage. Ifølge Lewis & Kanji kan det på længere sigt være problematisk, at NGO'er går ind og overtager statslige opgaver, fordi staten bliver "let off the hook" (Lewis & Kanji, 2009, s. 95). Selvom idéen er at supplere eller afhjælpe myndigheder, kan det altså længerevarende være med til at underminere myndighedernes rolle og yderligere fastholde de lokale i en afhængighed af NGO'ernes ydelser.

Ligesom Ghana Venskab fremhæver Ubumi også, at det er en udfordring udelukkende at fokusere på kapacitetsopbygning, når de lokale ser et større behov for nogle konkrete ydelser. Derfor mener Ubumi, at udviklingsprojekter bør ses i en større sammenhæng. Respondenten fra Ubumi stiller sig desuden uforstående overfor andre NGO'ers forsøg på at implementere forskellige re-integrationsprojekter for unge fængselsindsatte i Zambia, som eksemplificeres med et projekt om at opdrætte kyllinger, der blot ses som en enkeltstående indsats. "Det er ikke, fordi kyllingeproduktion ikke er en god idé, men du kan bare ikke tage det som en enkelt indsats. Du er nødt til at gå ind og se på de psykosociale forhold, og får de [indsatte] overhovedet mad?" (Ubumi, linje 958-961). Ifølge Ubumi er det altså essentielt, at de basale menneskelige behov bliver opfyldt, førend man kan begynde at indføre forskellige projekter og dermed prioritere kapacitetsopbygningen. Ubumi oplever det samtidig som vanskeligt, at få institutionelle donorer, til at forstå, hvad de indsatte har behov for (Ubumi, linje 964-965), fordi der ikke er en forståelse for, hvilken situation de indsatte står i. Ud fra et donorperspektiv skal ansvaret for at levere de basale fornødenheder placeres hos regeringen i indsatslandet, hvilket ikke altid er realiteten (Ubumi, linje 966-967). Ifølge Ubumi er det derfor meningsløst at arbejde med kapacitetsopbygning, når de mennesker, man arbejder med, har brug for at få opfyldt nogle grundlæggende behov, førend de overhovedet er i stand til at kunne deltage.

4.3.1.1.3 Bæredygtige projekter

De danske organisationers fokus på kapacitetsopbygning er en måde, hvorpå de kan sikre sig, at deres projekter bliver bæredygtige, det vil sige, at lokalbefolkningen på længere sigt selv kan varetage, og dermed overtage, projekterne. Idéen om bæredygtighed bruges som argument for, at udviklingsprojekterne beror på nogle fastsatte rammer, men gør også, at participationen bliver mindre betydningsfuld.

Når Ulandssekretariatet, som påpeget i afsnit 4.3.1.1.2 Kapacitetsopbygning, nævner, at deres kapacitetsopbygning blandt andet har til formål at skabe en “[flyvefærdig] fagforening” (Ulandssekretariatet, linje 17-18) ligger der en forestilling om, at Ulandssekretariatet vil gøre deres fagforeningspartner i stand til at klare sig selv, hvilket kan siges at underbygge en tanke om bæredygtige projekter. Også hos Mission Afrika og IMS fremhæver de bæredygtighedstanken som en vigtig del af udviklingsarbejdet. Nærmere bestemt understreger Mission Afrika, at de allerede i opstartsfasen inkorporerer tanker omkring bæredygtighed i deres projekter:

“[H]vordan er det, vi kan sikre, at det her virker på den lange bane? At det ikke bare er, så snart projektet er slut, så kan det have været et godt projekt (...) men hvordan er det, det her vil kunne se ud om 10 år om 20 år?” (Mission Afrika, linje 105-109).

Mission Afrika pointerer i ovenstående citat, at de ikke bare kan starte tilfældige projekter, men at disse gerne skal have en længerevarende effekt. Også hos IMS er de opmærksomme på at tænke langsigtet og ikke blot at udføre eller støtte projekter, der ikke har et bæredygtigt sigte (IMS, linje 434-439). Organisationernes prioritering af bæredygtige projekter signalerer dermed, at partnerne eller de lokale skal kunne fortsætte det videre arbejde på egen hånd, hvilket vil være med til at sikre en fortsat lokal forankring: “Så hvis vi en dag ikke vil arbejde der mere, eller ikke kan arbejde der mere, så kan de forhåbentlig arbejde videre på andre måder.” (IMS, linje 418-419). På den måde får bæredygtighedstanken den betydning, at de afrikanske partnere undgår at blive afhængige af NGO’ernes hjælp over længere tid, og at udviklingsarbejdet derfor er tænkt som en midlertidig indsats, og ikke som en vedvarende hjælp. Der kan dog stilles spørgsmål ved, om et projekt kan være bæredygtigt, hvis det ikke er baseret på de behov, som de lokale partnere eller

lokalbefolkningen føler, skal dækkes. Denne problemstilling udfoldes og diskuteres senere (jvf. afsnit 6.3 Bæredygtige projekter?).

4.3.1.1.4 Prædefinerede rammer skaber en passiv participation

Når NGO'ernes udviklingsarbejde beror på nogle prædefinerede rammer, begrænser det de afrikanske partners mulighed for deltagelse, og deltagelsen bliver derfor passiv. Den participatoriske tilgang i den indledende del af udviklingsarbejdet, kan derfor kritiseres for at være en form for 'performance' (Brass et al., 2018, s. 138). Brass et al. påpeger, at den deltagende udviklingsproces strategisk kan bruges af NGO'erne til at styrke donorinteressen (Brass et al., 2018, s. 138), men blandt de danske NGO'er kan den udprægede donorinteresse dog siges at besværliggøre den deltagende udviklingsproces.

Særligt kan diskursen om kapacitetsopbygning ud fra et post-udviklings perspektiv, og et heri liggende foucauldiansk syn på magt, ses som et eksempel på, hvordan donorlandets "knowledge systems of professional expertise ... may serve to control and dominate organizations of the South" (Lewis & Kanji, 2009, s. 83). Selvom der blandt de danske organisationer er en enighed om, at kapacitetsopbygning er den "rigtige" måde at arbejde med udvikling på, så bliver organisationers kapacitetsopbygning hos partnerne implementeret ud fra en forestilling om, at de ved, hvad der er bedst for de lokale. Dermed konstruerer de danske organisationer en forestilling om, at de lokale ikke har tilstrækkelige evner til at skabe fremgang. Forestillingen om de lokales utilstrækkelige evner kan siges at reproducere den koloniale dikotomi, hvor de danske organisationer fremstår som overlegne og de afrikanske partnere som underlegne.

4.3.1.2 Interaktiv participation

Den anden form for participation, som fremgår i NGO'ernes arbejde, er den interaktive participation. I den interaktive participation har de lokale mulighed for at tage kontrol over lokale beslutninger og har medbestemmelse i forhold til, hvordan tilgængelige ressourcer skal bruges (Cornwall, 2008, s. 272). Selvom rammerne for udviklingsarbejdet i høj grad er defineret af den danske stat, så opnår de afrikanske partnere stadig medbestemmelse i forhold til selv at identificere deres behov, så

længe at de kan placeres indenfor disse rammer. De danske NGO'er støtter arbejdet heri, hvor de støtter både med økonomiske midler såvel som faglig viden og ekspertise.

Hos IMS er udgangspunktet for samarbejdet med partnerorganisationerne, at de i fællesskab definerer et fælles mål (IMS, linje 397), og hvor de derfra kan støtte og styrke det arbejde, som deres målgruppe - journalister - er interesserede i (IMS, linje 400), for som Finn Rasmussen fra IMS formulerer det: "det skal jo ikke være os, der kommer og gør det." (IMS, linje 243). Hos IMS står partnerne for størstedelen af projekterne, og hvor IMS' rolle blot er at tage del i samarbejdet (IMS, linje 295-296). "[V]i (...) diskuterer fælles projekter, og så finansierer vi det og giver teknisk bistand til at på forskellige måder få dem til at udføre aktiviteterne." (IMS, linje 296-298). Finn Rasmussens oplevelse af samarbejdet mellem IMS og deres partnere fremstår her som, at partnere får del i at beslutte, hvad projekterne skal omhandle. IMS' tilgang til partnerskabet får på den måde karakter af at være en bottom up-styret proces. Denne proces kan siges at være et grundvilkår i at sikre participation i modsætning til en top-down tilgang til udvikling (Keim, 2009, s. 93-94). Finn Rasmussen kommer samtidig med en kritik af, at andre organisationer har tendens til at udføre projekter på egen hånd: "Der er andre organisationer (...), der måske er sådan lidt hurtigere ude at oprette egne organisationer i et land. Bliver registrerede, og så laver (...) deres egne projekter. De styrer selv." (IMS, linje 395-397). Dermed giver Finn Rasmussen indirekte udtryk for, at IMS' måde, hvor man vælger lokale partnere og lader disse have medindflydelse i forhold til at forme projekterne, er den rigtige måde at foretage udviklingsarbejde på.

Også hos Cross Cultures handler det om, at de afrikanske partnerorganisationer får mulighed for at tage ejerskab over projekterne, så de udvikler sig på lokalbefolkningens præmisser. Heri er det Cross Cultures' rolle at igangsætte et projekt, som den lokale partnerorganisation overtager, og derefter implementeres af de lokale. Projektet har på den måde en "sneboldseffekt" (Cross Cultures, linje 159).

Både Danmission og Mission Afrika har forståelse for, at det er de lokale selv, som bedst kan identificere deres behov. I Danmission går de ind i en proces med kirken eller andre partnere for at finde ud af, hvor de hver især kan bidrage til et projekt,

men i sidste ende er “det er jo til enhver tid dem, der er der, som kender de lokales situationer og de lokale behov.” (Danmission, linje 183-186). Når Mission Afrika skal påbegynde et nyt projekt foretager de en forundersøgelse af det område, hvor projektet skal gennemføres, så der tages højde for den specifikke kontekst og de lokales behov:

“vi får en lokal konsulent til at gå ind og arbejde med området (...) for at finde ud af, hvad det er de ser, som det største behov ude i de lokale landsbyer. Så bruger vi alt den viden til at opbygge projektet ud fra. Sådan så vi ikke kun taler med lederne, og at det ikke bliver et skrivebordsprojekt.” (Mission Afrika, linje 311-318)

I et forsøg på at sikre en participatorisk arbejdsproces sørger Mission Afrika for, at det er de grupper i samfundet, som projekterne er rettet mod, der får indflydelse på projekternes udformning, fremfor at det er lederne og organisationen selv, der definerer dem. Ifølge Cornwall er det ofte eliten, defineret som de ældre eller rige medlemmer at et givent samfund, som bliver inddraget i beslutningsprocesser i praksis, hvor andre grupper, eksempelvis kvinder, ekskluderes (Cornwall, 2008, s. 276). Netop inklusionen af kvinder imødekommer Mission Afrika med deres projekter i Mali ved blandt andet at operere med en kvindekomite (Mission Afrika, linje 74).

Med den lokale forankring sikrer Mission Afrika samtidig, at de ikke trækker projekter eller idéer ned over hovedet på de lokale, og at det derimod er noget, som udvikler sig på lokalbefolkningens præmisser:

“[D]et [er] en værdi for os, at [projekterne] har en lokal forankring, sådan så det (...) ikke er noget, vi finder på og kommer ned og laver, men der skal være lokalt ejerskab og nogen dernede, der brænder for det, og har lyst til at bære det (...). Vi har erfaring med, at det virker ikke så godt, hvis der sidder nogen herhjemme og får en idé, så holder det kun så længe, de synes, den idé er spændende” (Mission Afrika, linje 96-101).

Mission Afrika fremhæver her, at det er vigtigt, at de lokale “brænder for” at føre projektet videre. Et vilkår heri må derfor være, at de lokale kan tage aktiv del i, hvordan projektet skal udformes, så det reflekterer deres behov.

Også hos Ghana Venskab er det en prioritet, at deres arbejde har et lokalt afsæt: "Vi har sådan en håndfæstning om, at et program- og projektdokument skal skrives i Ghana (...), sådan så der er fælles ejerskab til det" (Ghana Venskab, linje 115-118). Herudover prøver Ghana Venskab i deres skriftlige kommunikation at få de lokale partnere på banen og kvalificere deres idéer og tilgange, i stedet for at fremsætte deres egne (Ghana Venskab, linje 247-249). På den måde kan Ghana Venskab i højere grad sikre, at de lokale har indflydelse på samarbejdet.

Gennem den interaktive participation positionerer de danske organisationer sig som nogen, der sikrer lokal forankring, tilgodeser lokale behov og danner fælles mål omkring udviklingsprojekterne. De lokale får i deres 'invitation' til at deltage tildelt medindflydelse i forhold til at bestemme retningen (Cornwall, 2008, s. 275) for udviklingen. Når de danske NGO'er fremhæver, at deres projekter skal tilpasses den specifikke kontekst og formes ud fra de lokales behov, så siger de samtidig, at de kan drage nytte af den viden, de lokale ligger inde med i forhold til at udarbejde projekterne. Den participatoriske projektudvikling og den medindflydelse partnere og lokalbefolkning får tildelt, mister dog noget af sin betydning, når arbejdet, som pointeret i afsnit 4.3.1.1 Passiv participation, beror på nogle prædefinerede foki, herunder rettighedsbaseret tilgang, kapacitetsopbygning og bæredygtighed. Dertil kan det siges at være modstridende at kombinere participation, som betegner en bottom up-proces, med kapacitetsopbygning, der indføres ud fra en vestlig forestilling om, hvilke færdigheder den afrikanske befolkning har brug for at besidde.

4.3.1.3 Funktionel participation

Den tredje type participation, som forekommer i organisationers arbejde, er den funktionelle participation. Denne type indfanger en form for deltagelse, der har at gøre med effektivitets-argumenter, hvor processen kan være interaktiv og indebære en delt beslutningsproces, men har tilbøjelighed til at opstå, efter eksterne aktører allerede har taget de væsentligste beslutninger. Her vil de lokale, i værste fald, blot fungere som et led til at opfylde eksterne mål (Cornwall, 2008, s. 271-272).

Den funktionelle participation viser sig, når Danmission og Cross Cultures skal udarbejde skriftlige dokumenter, der er underlagt en deadline. Der er dog forskel på,

hvordan de respektive partnere får mulighed for at deltage i denne del af udviklingsprojekterne. Hos Danmission oplever de udfordringer i forhold til at gøre processen så effektiv som mulig, når de arbejder med planlægningsværktøjet Theory of Change, som indebærer at definere nogle langsigtede mål for det fælles arbejde. Her begrænses nogle aktørers mulighed for at deltage, hvorved den participatoriske proces reduceres:

“I den ideelle verden, så ville det jo være fantastisk, hvis vi havde en participatorisk proces, hvor vi i udviklingen af den her [planlægningsværktøj] ToC [Theory of Change], og at alle biskopper og stakeholders og sådan (...) kunne kommentere og stille spørgsmålstejn inden den femtende oktober, men sådan er det jo ikke.” (Danmission, linje 403-407).

Danmission påpeger her, at selvom den ideelle situation ville være, at alle aktører havde mulighed for at komme med deres input, så er dette vanskeligt at efterleve i praksis. Dermed siger de også, at kun enkelte aktører ender med at få indflydelse på processen, og at egentligt relevante aktører udelades. Danmission går her imod deres eget princip om, “at både medarbejdere og målgrupper skal deltage i beslutningsprocesser” (Danmission, linje 270-272). Når det kommer til udarbejdelsen af ansøgninger, hvor deadlines spiller en afgørende rolle, bliver Danmission nødt til at gå let hen over partnernes ønsker:

“Hvis vi skal have chancen for at have de her penge, så skal vi rykke hurtigt, og det kan godt være, at I siger, at I godt vil bygge brønde, men det kan man ikke her, så vi går videre (...) Ja, så er man nødt til at cutte nogle hjørner. Det er virkeligheden” (Danmission, linje 416-420).

Danmissions argument, om at de skal handle hurtigt for at have mulighed for at sikre sig økonomiske midler, bliver her brugt til at feje partnernes ønske om brønde af bordet. Heri fremstiller Danmission deres partnere som nogen med manglende forståelse for, hvad der kan søges midler om. Foruden at underminere den participatoriske proces, positionerer Danmission sig som dem, der i sidste ende bestemmer, hvad udviklingsmidlerne skal målrettes. I lyset af den funktionelle form for deltagelse, Cornwall fremlægger (2008, s. 271), får partnerne lov til at tilkendegive deres mening i ansøgningsprocessen, men ekskluderes i den forstand,

at Danmission skal forholde sig nogle donorkrav. Det betyder, at der allerede er truffet nogle beslutninger i processen, som udelukker partnerne, og dermed bliver deres deltagelse blot et led i at opfylde nogle projektmål, som i dette tilfælde handler om et participatorisk partnerskab.

Helena B. Christensen fra Danmission er dog opmærksom på organisationens position over for deres partner, da hun erkender, at der i en ansøgningsproces er et tydeligt magtforhold på spil (Danmission, linje 416). Dog ser hun ikke andre alternativer, fordi dele af deres arbejde handler om at være effektive og nå en bestemt deadline. Det peger altså på, at der er et ønske om et interaktivt participationsforløb, men på grund af strukturer der ligger til grund for NGO-arbejdet, så tager det i nogle sammenhænge form en funktion participation.

Hvor det hos Danmission bliver nødvendigt ikke at involvere alle aktører, handler effektivitets-argumentet i ansøgningsprocessen hos Cross Cultures netop om at inddrage sine partnere. Her påpeger Cross Cultures, at de er yderst afhængige af, at de lokale partnere er med inde over ansøgningsprocessen, for at de kan nå i mål. “[V]i er så afhængige af vores lokale partnere (...) det handler ikke om, at vi besværer os med at involvere dem i processer omkring ansøgninger. Det skal vi. De skal lave en del af det, fordi vi ikke kan nå det.” (Cross Cultures, linje 521-524), og henviser her til, at de er under fem ansatte i den danske afdeling af Cross Cultures (linje 524). I denne sammenhæng kommer Marianne Mosebo fra Cross Cultures med en implicit kritik af, at de større organisationer ser bort fra princippet om lokal forankring og blot styrer ansøgningsprocessen fra deres hovedkontor (Cross Cultures, linje 525-527). Når Cross Cultures involverer deres lokale partnere, fordi det er en nødvendighed for at være effektive, og ikke en måde hvorpå de skal have medindflydelse, bliver partnernes indflydelse dog ikke et udtryk for et aktivt tilvalg. Desuden indikerer brugen af ordet “besværer”, at det ikke er lige til at skulle inddrage partnerne, men at det er en krævende proces. Man kan derfor stille spørgsmål ved, om Cross Cultures selv ville “cutte nogle hjørner” i ansøgningsprocessen, som Danmission, hvis de havde flere medarbejdere til rådighed, og dermed tilsidesætte det participatoriske arbejde.

Gennem den funktionelle participation, som kommer til udtryk hos Danmission og Cross Cultures, positionerer disse organisationer på hver deres måde deres partnere som 'brikker', der kan bruges i forhold til at komme i mål med ansøgningsprocesser. Der er tale om processer, de danske organisationer selv har interesse i, og dermed ikke eksempler på tiltag, de lokale har fremsat på egen hånd. Dermed bliver det en måde, hvorpå de lokale i begrænset omfang kan være involveret uden rigtig at have indflydelse på deres egen udvikling.

4.3.2 Opsamling

I de danske NGO'ers udviklingsarbejde indgår der forskellige typer af participation, herunder en passiv -, interaktiv - og funktionel participation. Det er særligt i forbindelse med den passive form for deltagelse, at NGO'erne bliver udfordret, når de skal forsøge at skabe en forståelse hos deres afrikanske partnere om at gå væk fra at levere ydelser til i stedet at fokusere på rettigheder og kapacitetsopbygning. Det må siges at være et skift, der er socialt konstrueret, og som bygger på en vestlig forestilling om, hvad der overordnet gavner udviklingslande, men som ikke altid fungerer at arbejde med i praksis. Det ses i de tilfælde, hvor der er et større behov for hjælp til basale fornødenheder, men som der ikke kan gives funding til. Dette fokus på rettigheder og kapacitetsopbygning er et udtryk for en ny forståelse af udviklingsarbejdet, som også er forbundet med den økonomiske støtte, organisationerne får fra deres statslige donor.

Selvom de afrikanske partnere bliver inddraget ved at definere de lokales behov og ved at deltage i udarbejdelsen af skriftlige dokumenter, så peger deltagelsen på, at der er en uligevægt i partnerskabet, som vidner om et magtforhold. Til trods for at de nye forståelser i udviklingsarbejdet har til formål at få de afrikanske befolkninger til at løsrive sig fra deres afhængighed af de danske NGO'er, så er det stadig ud fra et princip om, at de afrikanske stater kun kan udvikle sig ved at efterligne de europæiske lande. Derfor kan udviklingsarbejdet siges stadig at bære præg af en tanke om, at landene skal moderniseres og adoptere nogle vestlige værdier, som Escobar kritiserer udvikling for (Escobar, 1995, s. 43). I tråd med dette reproduceres også en praksis omkring udvikling ved at være en top-down proces (Escobar, 1995, s. 44), eftersom at udviklingsarbejdet tager udgangspunkt i en udstukket formular.

4.4. Vestlige konstruktioner af udvikling og ligestilling

I de foregående analysedele har vi belyst, at de danske organisationer arbejder ud fra en vision om at gøre udviklingsarbejdet så partecipatorisk som muligt med udgangspunkt i, at projekterne skal være lokalt forankrede. Organisationerne er dog udfordrede på denne vision, da donorerne opstiller nogle krav, som de skal overholde for at kunne modtage økonomisk støtte til deres projekter, men er samtidig også udfordret i deres egne forestillinger. I den følgende analysedel vil vi påvise, at til trods for at de danske aktører ytrer, at de ønsker at bryde med de binære positioner mellem sig selv og deres afrikanske partnere, er de stadig med til reproducere den koloniale diskurs. Det kommer til udtryk, når de danske NGO'er konstruerer en forestilling om de vestlige værdier som værende værd at stræbe efter, og når de danske aktører benytter de samme karakteristika til at beskrive de afrikanske kvinder, som blev anvendt til at beskrive de koloniserede kvinder.

4.4.1 Viden giver magt og magt giver indflydelse

Fælles for organisationernes udviklingsarbejde er, at de tager udgangspunkt i deres viden og erfaringer med det pågældende område, de arbejder inden for, som bruges til at inspirere deres afrikanske partnerorganisationer. Hos Ghana Venskab forklarer de, at deres rolle over for deres afrikanske partnere er "at gøre dem stærkere og dygtigere osv., men [at] gøre det på en måde, hvor de også har sig selv med i det." (Ghana Venskab, linje 252-253), og at de gennem deres arbejde inspirerer "med dansk foreningskultur og organisationsdemokrati" (Ghana Venskab, linje 157). International Media Support støtter kvindelige journalister ved at "styrke dem og give dem selvtillid og selvfølgelig kapacitet til at kunne arbejde sig op i mediehusene" (IMS, linje 67-68). Hos Ulandssekretariatet tages der udgangspunkt i den danske fagforeningsmodel, som inddrages "som inspiration til, hvordan skaber man større stabilitet i arbejdsmarkedet, og hvordan opnår man rent faktisk noget ved at [indgå kompromiser] i stedet for hele tiden at have konflikter." (Ulandssekretariatet, linje 36-38). Dog understreger de, at den samme model ikke kan eksporteres en til en, fordi den danske arbejdsmarkedsmodel er formet af en historisk kontekst (Ulandssekretariatet, 46-47). Lidt anderledes fra de andre organisationer handler denne ageren som rollemodel hos Cross Cultures og Ubumi i højere grad om at

facilitere nogle allerede etablerede programmer/modeller og derigennem henholdsvis at "træne nogle ... unge ledere ... [d]er så rekrutterer og træner ... en gruppe af andre unge." (Cross Cultures, linje 156-158) og træne "nogle hold af frivillige, som er i fængslerne, ... som hjælper de sårbare grupper." (Ubumi, linje 140-141). Organisationerne bliver altså gennem denne forestilling om at inspirere eller ved at implementere allerede fastlagte modeller positioneret som eksperter, hvilket eksplicit udtrykkes i følgende citat: "vi har eksperter til alle de her områder, som kan tale med de her folk." (IMS, linje 535-536) I kontrast til en ekspert står en, som er mindre erfaren og som skal oplæres. Da det er de afrikanske organisationer, som skal lære af de danske, bliver de afrikanske ansatte implicit positioneret som værende mindre vidende end de danske, når de danske organisationer positionerer sig selv som faglige eksperter. Som belyst i afsnit 4.3.1.2 Interaktiv participation kommer den viden, som de afrikanske partnere har, til udtryk, når det handler om kendskabet til den lokale kontekst. Her nævner flere af de danske organisationer værdien i at få adgang til denne viden, og gør dermed de lokale partnere til uundværlige for arbejdet. Dog vinder partnernes viden kun indpas i det omfang, at den kan tilpasses de prioriteter, som er bestemt for udviklingsarbejdet, og derigennem bliver der fra dansk side lavet en vurdering af, hvor gyldig den pågældende viden er.

Udover at de afrikanske organisationer skal lære af de danske, så ligger der også en forventning om, at de skal optage danske organisationsideologier/-kultur og kopiere disse, frem for at bruge dem som inspiration. Dette kan ses i forbindelse med Bermans argument om, at udviklingsarbejde i afrikanske stater kan ses som en form for klientelisme og neokolonialisme. Klientelisme betegner det, at en aktør (patron) gør en anden aktør (klient) afhængig af sig og udnytter denne afhængighed til sin egen fordel (Berman, 1974, s. 13). Berman peger på, at selvom afkoloniseringen betød, at de tidligere kolonimagter afgav den direkte politiske kontrol over de afrikanske lande, som fik selvstændighed, så blev denne blot erstattet af en indirekte økonomisk, politisk og kulturel kontrol i form af neokolonialisme (Berman, 1974, s. 4). Når de danske organisationer forventer, at de afrikanske partnere skal optage deres organisationsideologier/-kultur, så vil det ud fra denne forestilling kunne ses som en udøvelse af kulturel kontrol. Den kulturelle kontrol omhandler afhængigheden af idéer og metoder, som er produceret i vestlige lande (Berman,

1974, s. 7), hvilket kan betragtes som ideologisk hegemoni. Ud fra denne tanke vil man altså kunne pege på, at der i rollen som eksperter og inspirationskilder sker en reproduktion af nogle af de samme praksisser, som koloniseringen gjorde brug af, og at de afrikanske partnere gøres afhængige af de danske aktører ved at optage deres opfattelser, og dermed hvordan udviklingsarbejdet skal formes.

De danske NGO'er kan også gennem projekterne påvirke deres partnere på en mere indirekte måde. Det var tilfældet hos IMS, hvor de ubevidst igangsatte en diskussion om forældreorlov hos deres partnerorganisation i Niger, i forbindelse med at en af de lokale mandlige medarbejdere fik tildelt en måneds forældreorlov. Baggrunden for dette valg var, som Finn Rasmussen formulerer det: "det gør vi jo her i Danmark." (IMS, linje 589). I partnerorganisationen var de overraskede over, at det overhovedet var en mulighed (IMS, linje 594), da forældreorlov til mænd "altså ikke [er] ret normalt" (linje 591) i Niger. I ovenstående citater får de det hos IMS til at fremstå, som om at det er en norm, at nybagte fædre i Danmark holder en måneds orlov. Dette kan ikke siges at være retvisende taget i betragtning af Danmarks modstand mod EUs lovgivning om øremærket barselsorlov på to måneder for mænd, der blev indført i begyndelsen af 2019 (KVINFO: Fakta om EUs forslag om øremærket barsel). Man kan pege på, at de danske aktører konstruerer et (mindre retvisende) selvbillede af at være moderne og ikke at agere ud fra forældede kønsroller i modsætning til deres nigeriske partnere. Det stemmer overens med Mohantys pointe om, at vestlige kvinders selvfremstilling bygger på at være moderne, som står i modsætning til de traditionsbundne kvinder i den tredje verden (Mohanty, 1988, s. 65). Selv mener de hos IMS, at de, ved at bringe et emne som forældreorlov på banen, forsøger at skabe opmærksomhed omkring de fordele, det kan have for moderen, hvis faderen tager orlov: "hvis de tager orlov ... Så kan moren måske blive støttet eller komme i gang med nogle ting tidligere med hendes arbejde." (IMS, linje 597-599). Når IMS fremhæver fædres orlov som et led til at påvirke mødres arbejdsliv i en positiv retning, er det med til at understøtte IMSs fokus på kvinder og deres rettigheder. Dette må dog opfattes som en vestlig forståelse af, hvad der er fordelagtigt for kvinder, nemlig at komme tidligere tilbage på arbejdsmarkedet. Selvom det, ifølge IMS, ikke fører til nogle direkte forandringer at give en medarbejder forældreorlov, så er sådanne emner med til at skabe debat (IMS, linje 595-596), og en måde hvor IMS kan gøre deres partnere opmærksomme på, "at

mænd har også ret til orlov.” (IMS, linje 596). Til trods for at IMS ikke har haft til hensigt at udfordre de lokale partnere på spørgsmålet om forældreorlov (IMS, linje 601), men blot at give deres medarbejdere mulighed for at benytte denne danske ‘gode’, så udfordrer dét netop nogle strukturer i et samfund, hvor forældre ikke har de samme vilkår på arbejdsmarkedet, som vi har i Danmark.

4.4.2 Forholdet mellem hvide og sortes positioner

Hos de danske organisationsmedarbejdere er der forskel på, hvordan deres position som værende europæisk (også refereret til at være ‘hvid’) har betydning for relationen til deres afrikanske partnere. Der er dog forskel på, hvilke antagelser de danske aktører har om de afrikanske partneres forståelse af hvidhed.

Respondenten fra Ubumi italesætter, at der er nogle forestillinger, som de “er oppe imod som hvide, fordi der er den kolonihistorie, der nu engang er på godt og ondt.” (Ubumi, linje 859-860). Med det gode ved kolonihistorien fremhæver respondenten, at hun oplever en “positiv diskrimination” fra det zambiske folk (Ubumi, linje 861). Positiv diskrimination betegner en form for særbehandling og derigennem en forskelsbehandling. I forlængelse heraf ytrer respondenten fra Ubumi en antagelse om, at de lokale partnere har “en forventning om, at vi ved en helt masse ting, og vi kan en helt masse ting, og at der er en beundring” (Ubumi, linje 863-864). Respondenten beskriver en oplevelse af, at de zambiske aktører ser op til de danske aktører, der bundes i en forestilling om, at de besidder en masse viden. I den forbindelse italesættes de danske aktørers uddannelsesmæssige niveau som en faktor, der adskiller dem fra deres afrikanske partnere både hos Ubumi: “du har en Ph.D. wow, hold da op en masse credit jeg får, alene fordi at jeg er højtuddannet.” (Ubumi, linje 865-866) og hos Danmission: “så sidder jeg her med min akademiske baggrund ... Det giver da noget uligevægt i relationen” (Danmission, linje 387-389). Begge respondenter laver en kobling mellem deres egen europæiske baggrund og en antagelse af, at deres afrikanske partnere opfatter dem som (vel)uddannede. Denne antagelse bruger de også selv til at fremhæve forskellen mellem dem og deres partnere. At fremhæve det at være veluddannet er, ifølge Mohanty, en almen selvfremstilling hos vestlige kvinder, som bruges til at tydeliggøre, hvordan de adskiller sig fra kvinder i den tredje verden, der anses for at være uuddannede

(Mohanty, 1988, s. 65). Derfor reproduceres “the ‘third-world-difference’”(Mohanty, 1988, s. 80), når respondenterne italesætter, at en af forskellene mellem dem og deres partnere er, hvorvidt de er uddannede eller ej.

Hanna Meilandt fra Mission Afrika oplever en lignende beundring, som aktørerne fra Ubumi og Danmission fremhæver. Det udspiller sig ved, at hun får en form for særbehandling, hvor hun let får ret i beslutningsprocesserne: “noget af det, jeg kæmper lidt med, [er] at føle mig frem i ... hvornår at folk giver mig ret, fordi jeg er hende den hvide, der kommer fra projektet, og hvornår det er, de faktisk er enige med mig.” (Mission Afrika, linje 335-337). I dette eksempel laver Hanna en kobling mellem sin europæiske baggrund og en antagelse af de afrikanske partners opfattelse af hende, som værende i besiddelse af nogle økonomiske midler. Den samme opfattelse af at blive talt efter munden har de hos Ghana Venskab, og derfor er de bevidste om ikke at præsentere deres egne idéer først (Ghana Venskab, linje 242-243). Ghana Venskab oplever, at deres “ord vejer tungt” (Ghana Venskab, linje 235-236), og at det bunder i et vedvarende ulige magtforhold, som er et resultat af at de danske organisationer er dem, der “kommer med pengene” (Ghana Venskab, linje 234). Både Mission Afrika og Ghana Venskab lægger vægt på, at dette ikke er en fordel i partnerskabet, og at det gør det svært at finde ud, hvorvidt denne enighed er oprigtig. Det er nemlig med til at besværliggøre visionen om, at projekterne skal være lokalt forankrede, hvis projekterne blot er et produkt af de danske aktørers idéer og forestillinger. Ud fra dette laver de danske aktører en kobling mellem deres egen hvidhed og en antagelse af, at de afrikanske partnere opfatter dem som anderledes ved at være veluddannede og at være i besiddelse af de økonomiske midler. Ved at lave disse koblinger positionerer de danske aktører sig som værende anderledes i form af at være i en mere overlegen position. I disse tilfælde kan man altså pege på, at de danske NGO-medarbejdere er med til at reproducere den koloniale diskurs.

Til trods for, at der er en oplevelse af at være beundret, så oplever de også hos Ubumi, at deres europæiske position gør, at de bliver anset som “dumme”, når det kommer til en forståelse for de lokale forhold:

“både mig og kontorlederen er hvide. Der er både en forventning om, at vi er dumme som døre. Vi kan snydes, så det driver. Vi fatter jo ingenting. Vi ved slet ikke, hvad der foregår. Det er ligegyldigt, hvor længe jeg har været i de fængsler, så er folk fuldstændig sikker på, at jeg fatter ikke en pind.” (282-286).

Når der henvises til, at de som ‘hvide’ bliver set som dumme, så er det forbundet med at være godtroende og en forestilling om, at de derfor ikke opdager, hvis der er noget, som bliver stjålet (Ubumi, linje 340). I den forbindelse påpeger respondenten, at “[h]vis du render rundt og tror, at det ikke sker, så er det, fordi ... du er dum og hvid. Så er det ligesom, så har du ikke styr på dine projekter” (Ubumi, linje 343-345). I dette tilfælde overtages til dels de lokale partners opfattelse af personer med europæisk etnicitet som værende dumme. Samtidig tager hun afstand fra sin egen position, når hun sidestiller at være ‘hvid’ med ikke at have styr på udviklingsarbejdet. Da respondenten udtrykker, at vedkommende netop har en forventning om, at de indsatte stjæler, afviser hun samtidig at skulle være dum, og på den måde projicerer hun forestillingen om hvem, der er ‘dum’ tilbage på de lokale. Dermed får hun fremstillet sig selv som klogere, fordi hun har gennemskuet deres hensigter. Der er også en forestilling om de afrikanske partnere, som nogen, man ikke kan stole på, eftersom at respondenten går ud fra, at de stjæler. Det kan ses i sammenhæng med den grundlæggende mistillid, som flere af de danske aktører har til deres afrikanske partnere (jvf. afsnit 4.2.6 Betydningen af en formodning om korruption i partnerskabet). Det kommer til at stå i modsætning til det deltagende partnerskab, som siges at være målet med udviklingssamarbejdet.

4.4.3 Betydningen af sociale hierarkier i hierarkiske samfund

Flere af organisationerne påpeger, at en af udfordringerne i deres arbejde er at skulle navigere i nogle hierarkiske samfundsstrukturer i de respektive afrikanske lande. Mission Afrika påpeger, at de bliver nødt til at være opmærksomme på, hvem de henvender sig til med forslag til nye projekter, og at de skal sikre sig, at disse personer er “langt nok oppe i hierarkiet” (Mission Afrika, linje 125), da det ellers ikke er sikkert, at de kommer igennem med deres idéer (Mission Afrika, linje 123-127). Hos Ghana Venskab forklarer de, at samfundet i Ghana er “forholdsvist hierarkisk”

(Ghana Venskab, linje 143), og at det giver dem nogle udfordringer i samarbejdet i forhold til at skulle lave ændringer, fordi "dem, der startede de ghanesiske partnerorganisationer ... er nærmest ejere af organisationerne" (Ghana Venskab, linje 147-148). Når Ghana Venskab fremhæver partneres ejerskabsfølelse, så siger de samtidig, at det er problematisk for dem at påvirke deres partnere til at foretage ændringer. Det kan derfor formodes, at Ghana Venskab har en idé om, at de har frit råderum over at kunne blande sig i partnernes arbejde, men at de stiller sig uforstående, når der ikke gives lov til dette. Der ligger her en forestilling om, at Ghana Venskab er i position til at kunne intervenere de afrikanske partnerorganisationer.

Danmission nævner, at de hierarkiske strukturer har dannet grundlag for en eksisterende konflikt med en af biskopperne, de samarbejder med. Det drejer sig om, at "han skal CC på al [mail]korrespondance" (Danmission, linje 278-279), og det mener de hos Danmission, ikke er nødvendigt, da "det er ... ineffektivt" (Danmission, linje 279), og at "hvis biskoppen er med inde over det hele, så går tingene lidt langsomt" (Danmission, linje 282-283). Dog er der en tradition hos deres afrikanske partnere for, "at biskoppen fører kontrol" (Danmission, linje 283-284). Som vi har belyst i afsnittet 4.2.6 Betydningen af en formodning om korruption i partnerskabet, påpeger flere af organisationerne, at de selv bliver nødt til at føre kontrol med deres afrikanske partnere, når det kommer til brugen af penge. Der er ud fra ønsket om at være tilknyttet en mailkorrespondance modsat en manglende forståelse, når partnerne ønsker gennemsigtighed i arbejdet. Det vidner om, at de danske organisationer mener, at de har en anden ret og dermed er i en anden position end de afrikanske til at intervenere i hinandens arbejde. Ligesom det tidligere i analysen er blevet belyst, bruges argumentet om effektivitet, når det handler om ikke at inddrage partnerne (jvf. afsnit 4.3.1.3 Funktionel participation). På den måde får de danske organisationer fremhævet sig selv som mere produktive i kontrast til deres partnere, som bliver fremhævet som ineffektive. Samtidig signalerer de, at det ikke er nødvendigt for de afrikanske partnere at føre kontrol med de danske organisationer, som har en selvforståelse af at gøre tingene korrekt.

Ligesom Danmission nævner Mission Afrika også, at de samfundsmæssige og kulturelle hierarkier har en betydning i relationen, som de må indordne sig efter. I

dette tilfælde er det dog "høvdingen", som bliver fremhævet som den magtfulde aktør, hvor Hanna Meilandt nævner, at hun må tilpasse sin adfærd på en måde, som ikke føles naturlig for hende:

"Det er jo ikke sådan, at jeg bare går ind øverst i hierarkiet, fordi jeg er hvid. Når vi kommer ind til høvdingen, så sidder jeg jo stadig og bukker og [kalder] ham Hans Majestæt og så videre, selvom det jo ligger meget unaturligt for mig at skulle gøre." (Mission Afrika, linje 362-365).

Når Hanna udtrykker, at det er unaturligt for hende at skulle bukke for høvdingen og tiltale ham ved prædikatet Hans Majestæt, så gøres det ud fra idéen om at indrette sig efter deres partners traditioner (Mission Afrika, linje 367). I Danmark er der også skik for at bruge høflig tiltale, når man taler med kongelige, hvor det er påkrævet at tiltale kongelige med personlige pronomener som "De" og "Dem". Ud fra dette kan man stille spørgsmålstejn ved, om det Hanna mener er, at det er unaturligt for hende at skulle være underordnet en sort mand. Hvis dette er tilfældet, viser det en opfattelse af, at der er forskelle mellem etniciteternes positioner, hvor hun føler sig højerestående end høvdingen, hvor høvdingen til sammenligning i sit eget samfund vil være af højere rang end en lokal NGO-medarbejder. Det kan pege på, at der mellem de tre intersektionelle aspekter, etnicitet, køn og klasse, ligger en forskel i, hvilke der er mest dominerende. Høvdingens socialklasse og mandlige køn kan siges at undertrykke Hannas (som kvinde og NGO-medarbejder), mens der ud fra en historisk kontekst er tradition for, at Hannas etnicitet som europæisk undertrykker høvdingens afrikanske etnicitet. Det intersektionelle aspekt ved at være europæisk bliver i dette tilfælde det dominerende, hvorfor høvdingen bliver set som underlegen. Det kan betegnes som en yderst racemæssig diskrimination og efterligner den koloniale tanke om, at de koloniserede er racemæssigt underlegne europæerne. Det er dog også muligt, at der i stedet refereres til, at det er uvant for Hanna at arbejde sammen med personer af en anden rang end hende, som hun er nødsaget til at tale anderledes til, end hun ville gøre til sine danske kolleger.

Både Danmissions og Mission Afrikas oplevelser kan siges at være eksempler på, hvordan de danske aktører må iføre sig en form for maske, der bruges som identifikation med den fremmede kultur, de arbejder i. Det har lighedstræk med den

praksis, som Fanon beskriver, hvor den koloniserede måtte undertrykke sin egen kultur og iføre sig en "hvid maske" som et billede på en overidentifikation med kolonisatorernes kultur (Fanon, 1952, s. 177). Praksisserne skal dog stadig ses som dybt forskellige, da masken som metafor i de ovenstående tilfælde ikke på samme måde er påkrævet, og at disse i høj grad iføres af de danske organisationsmedarbejdere for egen vindings skyld. Derfor kan man pege på, at det nærmere er et eksempel på Bhabhas begreb om mimicry, som også betegner en imitation, men som her kan benyttes til at underminere det autoritative (jvf. afsnit 3.1.2 Subjektpositioner og imitationer). Derudover påføres maskerne i de danske aktørers tilfælde kun kortvarigt og er derfor ikke en vedvarende undertrykkelse af deres kultur.

Modsat Danmission, Mission Afrika og Ghana Venskab understreger Ubumi, at de hierarkiske samfundsstrukturer i Zambia ikke besværliggør deres arbejde, men at strukturerne derimod gør det svært for de zambiske NGO-ansatte at blive hørt (Ubumi, linje 409). De ansatte i civilsamfundsorganisationerne er oftest ikke så "ressourcestærke" (Ubumi, linje 404), og derfor bliver de ikke repræsenteret i samfundet. I den forbindelse benytter Ubumi strategisk deres egen position til at repræsentere gruppen af undertrykte: "Så vi kan bruge vores privilegerede europæiske position til at få sagt nogle ting, som de [zambiske NGO-ansatte] simpelthen aldrig vil slippe afsted med at sige." (Ubumi, linje 409-411). Respondenten er, ligesom de zambiske partnere, NGO-ansat, men betragter ikke disse positioner som ligestillede. Det begrundes med forskellen i etnicitet, som gør, at respondenten er højere stillet. Denne position bruger respondenten til at tale zambianernes sag. At Ubumi repræsenterer de undertrykte vil, som Spivak udlægger det, være en reproduktion af de koloniale magtforhold, fordi de marginaliserede ikke får lov til at repræsentere sig selv, men repræsenteres gennem andre, i dette tilfælde de europæiske aktører. Respondenten fra Ubumi betegner sin position som privilegeret, der normalt bruges til at beskrive, at man har særlige rettigheder eller fordelagtige vilkår. Det er disse privilegier, der gør det muligt at være talerør for de undertrykte, og dermed opretholdes forestillingen om, at de subalterne grupper, eksemplificeret som de zambiske NGO-ansatte, ikke kan tale for sig selv. Selvom man må gå ud fra, at det gøres med gode intentioner, så er det med til at fastholde denne gruppe i en undertrykt position, og kan man pege på, at Spivaks pointe om, at

de subalterne grupper ikke har en "stemme" og derved ikke kan repræsentere sig selv, reproduceres. Ligeegyldigt hvor realistiske de zambiske NGO-ansattes "stemmer" kan synes, så er de udelukkende repræsentationer, som er skabt og formuleret fra et dansk perspektiv. Det danske perspektiv er dermed overlegen, i den forstand at de danske aktører har magten til at tale for dem, som ingen stemme har.

4.4.4 Ligestillingsarbejde i praksis

Fælles for organisationerne er, at de gennem deres udviklingsarbejde på forskellig vis arbejder med projekter, som forbedrer mulighederne for de afrikanske kvinder, der bliver betegnet som ligestillingsarbejde. Ulandssekretariatets arbejde med ligestilling tager udgangspunkt i princippet om kønskvotering i den øverste del af bestyrelsen hos deres afrikanske samarbejdspartnere (Ulandssekretariatet, linje 623-624), og på den måde "får man gradvist skubbet [ligestillingen] i gang" (Ulandssekretariatet, linje 627). I Cross Cultures' programmer fokuserer de på at uddanne kvindelige fodboldtrænere, som skaber et "rarere" rum for pigerne at komme i (Cross Cultures, linje 317-319) og gør, at kønssammensætningen af de deltagende børn og unge er mere divers. Danmission skaber dialog mellem kvinder på tværs af religion ved at lade dem mødes omkring forskellige aktiviteter (Danmission, linje 36-37). International Media Support arbejder med at uddanne og støtte kvindelige journalister (IMS, linje 61-62) og derigennem hjælpe til, at der "kommer mere indhold ud, der også er relevant for kvinder" (IMS, linje 58). Den type indhold, der refereres til, handler i mindre grad om politik, men i stedet om emner som børn, skolegang og sundhed (IMS, linje 71-72). Ifølge International Media Support er det et problem, at det primært er mænd, som sidder på lederstillingerne, og som er redaktører, mens kvinderne "ikke [bliver] mere end" journalister (IMS, linje 65-66), hvilket har betydning for, at indholdet i nyhedsmedierne kommer til at afspejle en bestemt gruppes interesser, mens andres bliver udeladt. En anden måde at støtte kvinderne på er i form af mikrokreditlån, som der arbejdes med hos Mission Afrika. Her får kvinderne i Mali lån i form af geder, som kan hjælpe til at igangsætte gedeavl (Mission Afrika, linje 38-40). Denne type projekt har dog mødt udfordringer, da det strider imod en lokal norm om, at "kvinder ikke [har] lov til at eje noget" (Mission Afrika, linje 200).

Diskussionen om ligestilling mellem kønnene er den samme, selvom den går på tværs af landegrænserne, men måden at gribe det an på er en anden, mener de hos Ulandssekretariatet (Ulandssekretariatet, linje 627-629). Det danske arbejde på ligestillingsområdet kan ifølge Mission Afrika ikke sammenlignes med ligestillingsarbejdet i de afrikanske lande, da det er, "et andet sted vi starter, når vi arbejder med ligestilling, end vi gør herhjemme." (Mission Afrika, linje 193-194). Det betyder, at de arbejder med "sådan nogle lavpraktiske ting, [mere] end det er demonstrationer på vejene" (Mission Afrika, linje 212). Her menes der, at ligestillingsarbejdet først og fremmest handler om oplysning, blandt andet "hvad det betyder, at man også sender piger i skole" (Mission Afrika, linje 251-252). Det vidner altså om, at der ligger noget andet i begrebet ligestilling, når det bruges i forbindelse med udviklingsprojekter i afrikanske lande, end når det bruges i forbindelse med en dansk kontekst. Man kan derfor stille spørgsmål ved, om der i højere grad er tale om at skabe bedre muligheder for kvinder og piger i mange af organisationernes projekter end der er tale om reelt ligestillingsarbejde.

4.4.5 Konstruktioner om behovet for ligestilling

Forud for udførelsen af udviklingsprojekterne må NGO'erne, som pointeret ovenfor, lave en form for oplysningsarbejde om vigtigheden af (NGO'ernes definition af) ligestilling. I oplysningsarbejde ligger der at skulle formidle en bestemt form for viden til andre, som ikke besidder den samme viden. Danmission laver ikke på samme måde oplysningsarbejde, men går i dialog med partnere og bruger deres viden og erfaring på området som belæg for at "overtale dem" til at arbejde med ligestilling (Danmission, linje 231-235). Ifølge Said kan vidensproduktioner aldrig være objektive, og derfor ligger der et iboende magtforhold, når det kommer til, hvad der defineres som viden (Said, 1994, s. 137). Når der skabes en diskurs om, at ligestilling er ensbetydende med en succesfuld samfundsudvikling, så kan det være en måde at retfærdiggøre udviklingsarbejdet på. Man kan dog stille spørgsmål ved, hvorvidt det egentlig er de afrikanske kvinders behov at arbejde for det, der betegnes som ligestilling, eller om det er de vestlige lande, der har konstrueret en "objektiv" viden om, at dette synes at være idealet. Når de danske organisationer bruger belægget om deres erfaring og viden til at fremme ligestillingsarbejdet, positionerer de først og fremmest sig selv som bedrevidende og dermed overlegne, hvilket er

med til at skabe et ulige forhold mellem dem og deres afrikanske partnere. Det er dog ikke alle, der overtager denne forestilling. Ifølge Ulandssekretariatet er det nemlig ikke alle, de arbejder med, som kan følge det opstillede rationale om behovet for at arbejde med ligestilling.

“er det en organisation, som har en gammel hanelefant som leder, ... som har siddet der i rigtig mange år. Han er måske mindre tilbøjelig til at synes, at vi skal arbejde med ... kvinder. Altså hvis man er en gammel afrikansk mand så har man ikke det helt store blik på, at det er vigtigt at arbejde med de aspekter ... Det er jo derfor, at man har en samtale, hvor man taler om, hvorfor det er vigtigt i vores perspektiv.” (Ulandssekretariatet, linje 612-620)

I ovenstående citat tager Philip Nordentoft fra Ulandssekretariatet afstand fra den manglende forståelse for at arbejde med ligestilling. Det fremgår, idet han bruger det possessive pronomen “vores”, som understreger en identifikation med personer, der finder ligestillingsarbejde “vigtigt”, hvilket står i kontrast til den fiktive person, som han betegner som en “hanelefant”. Betegnelsen “hanelefant” skal forstås i en overført betydning og betegner personer med mange års erfaring inden for et bestemt område og som er konservativ i forhold til ændringer. I den forbindelse beskriver han, at “en gammel afrikansk mand” ikke har den samme forståelse for vigtigheden af arbejdet. Eftersom Philip taler ud fra sin egen position som mand, siger han derfor indirekte, at det mandlige køn ikke har en betydning for den manglende forståelse. Derimod peger han på, at alder og etnicitet er afgørende intersektionelle aspekter i denne sammenhæng. Det vil sige, at hvis man er gammel og afrikansk, så mangler man indsigt for vigtigheden af at inkludere kvinder. Når Philip bruger etnicitet og alder til at forklare modstanden mod ligestillingsarbejde, så distancerer han også sig selv fra gruppen af “gamle afrikanere”.

Hos Mission Afrika oplever de også, at der ikke nødvendigvis er en overensstemmelse mellem det danske (kritiske) syn på manglende ligestilling og det afrikanske: “[J]eg tror ikke altid, de tænker sig som undertrykte. Jeg tror, de tænker, at sådan her er det at være kvinde.” (Mission Afrika, linje 242-244). Ligesom hos Ulandssekretariatet forklarer Mission Afrika den udeblivende følelse af at være undertrykt hos kvinderne ud fra et argument om manglende samfundsudvikling og

traditionsbårne tankegange (Mission Afrika, linje 245-246). International Media Support peger også på, at de kvinder, som de arbejder med, præges af traditionelle kønsnormer, og at de derfor har det sværere, fordi "familien forventer, at de kommer hjem og passer børn og laver mad. De må ikke arbejde sent om aftenen og skal rekrutteres [af deres mandlige værge] til rejser." (IMS, linje 90-91). I dette citat bruges en række af de samme karakteristika, som ifølge Mohanty bliver brugt af vestlige feminister til at beskrive kvinder i den tredje verden. Det er karakteristika som traditionsbundet, huslige, familieorienteret og at være et offer (Mohanty, 1988, s. 65). Det er altså en måde at udøve magt på, når forskellige individer fremstilles som en homogeniseret gruppe, og som ud fra det førnævnte citat fra Mission Afrika ikke stemmer overens med, hvordan de afrikanske kvinder vil definere sig selv. Ifølge Mohanty ligger der i den vestlige feminisme repræsentationen af kvinder i den tredje verden også en selvfremstilling af vestlige kvinder, som står i opposition til de førnævnte karakteristika af kvinder i den tredje verden (Mohanty, 1988, s. 65). På den måde fremstiller de danske organisationer kvinder i Danmark som værende uafhængige og selvstændige, modsat at være bundet af traditioner, som kan bruges til at beskrive en manglende stillingtagen ved at gentage nogle gamle vaner. Det kan siges at være et glorificeret billede på fremstillingen af den danske kvinde, hvis man begynder at gå graden af ligestilling i det danske samfund efter i sømmene. Som Marianne Mosebo fra Cross Cultures ironisk siger: "Det er ikke, fordi vi bor i et på nogen måde mandschauvinistisk eller hierarkisk eller patriarkalsk samfund." (Cross Cultures, linje 479-480). Heri udtrykker hun, at der er en anden diskurs, når det kommer til danske kvinder, der er "hjemme med børnene" (Cross Cultures, linje 477). Diskursen er her, at det er et aktivt valg fra kvindernes side, mens det hos kvinder i den tredje verden er påtvunget at være hjemmegående ud fra nogle kulturelle normer (Cross Cultures, linje 480-482).

De danske organisationer forsøger tydeligvis at konstruere en forestilling om de vestlige værdier som værende værd at stræbe efter, mens den afrikanske kultur bliver positioneret som noget, der skal gøres op med. Det er også en konstruktion af den afrikanske kultur som anderledes, hvilket er en reproduktion af det dikotomiske forhold mellem de vestlige lande som overlegne og de afrikanske lande som underlegne. Det er dog ikke altid, at de afrikanske aktører overtager denne forestilling, men ender ofte med at godtage den (Mission Afrika, linje, 204), så

projekterne kan udføres. Der udspiller sig herigennem et magtforhold, som kommer til udtryk ved, at de lokale partnere imiterer danske forhold og værdier i forsøget på at opnå de samme forhold. Det betyder, at 'afrikanerne' bevidst må undertrykke eller opgive dele af deres kulturelle identitet. Man kan derfor sige, at der gennem imitationen foreligger en længsel mod at være hvid, som Fanon beskriver (Fanon, 1952, s. 78).

Mission Afrika understreger, at de med deres arbejde ikke skal presse organisationens agenda igennem, da "det er ... vigtigt, at det er de kvinder selv ..., der skal tage ejerskab" (Mission Afrika, linje 249-251). Når de, som vi tidligere har belyst, gennem oplysningsarbejde positionerer sig som værende bedrevidende og samtidig konstruerer en forestilling om en "rigtig form for udvikling", er det en indirekte måde at udøve magt. Til trods for at de danske organisationer sandsynligvis udfører udviklingsarbejdet med gode intentioner, så kan dele af praksisserne paralleliseres til det, som Nederveen Pieterse betegner som westernization. Westernization skal ses som en forfejlet idé om, at andre lande skal udvikle sig til at ligne vestlige lande og derigennem vestliggøres (Nederveen Pieterse, 2004, s. 61). Det handler om, at tanken om modernisering bliver ensbetydende med en replikation af den vestlige udviklingsproces (Nederveen Pieterse, 2004, s. 68). Nederveen Pieterse peger på, at de samme problematikker er forbundet med tanken om modernisering, som der er med eurocentrisme, og at begge er eksempler på et snæversynet verdensbillede (Nederveen Pieterse, 2004, s. 61). Selvom organisationerne ikke tvinger deres partnere til at udføre en bestemt type arbejde, så er deres udviklingsprojekter ud fra Nederveen Pieterses synspunkt stadig problematisk, da de reproducerer en skjult agenda om at forme de afrikanske samfund ud fra et vestligt konstrueret ideal. Dette er problematisk, fordi udviklingen i mindre grad bliver på de lokales præmisser. Derudover skal den vestlige udvikling ses i en historisk og kulturel kontekst, og derfor kan man ikke kopiere de samme praksisser (Nederveen Pieterse, 2004, s. 62).

4.4.6 Kvinder som en homogen gruppe

Som tidligere beskrevet, er der en sammenhæng mellem måden, som de ovenstående organisationer taler om deres udviklingsarbejde og den vestlige

feminismes repræsentation af ikke-vestlige kvinder, som Mohanty kritiserer. Det kommer til udtryk ved, at organisationerne taler om ligestilling ud fra et overvejende vestligt perspektiv, som de forsøger at overføre til de afrikanske lande, de arbejder i. Det feminine køn bliver først og fremmest definerende for en bred gruppe af individer, hvor de vestlige kvinders længsel efter ligestilling bliver overført til kvinderne i den tredje verden (Mohanty, 1988, s. 72). Selvom der tages udgangspunkt i forskellige måder at arbejde hen imod ligestilling, så forventes det at være idealet for alle. Som vi har belyst ovenfor stemmer dette ikke overens med den virkelighed, som flere af organisationerne møder. Det er ud fra Mohantys perspektiv problematisk at tale om ligestilling, hvis kvinderne, der deltager i udviklingsarbejdet, primært bliver udvalgt på baggrund af deres feminine køn, uden at der tages højde for, hvorvidt arbejdet er i kvindernes interesse (Mohanty, 1988, s. 77). Dette fokus er dog svært for NGO'erne at fraskrive sig, da målgruppen kvinder som tidligere beskrevet i analysen indgår som et af kravene fra Udenrigsministeriet som donor. Marianne Mosebo fra Cross Cultures udtrykker personligt en modstand til idéen om, at der er en forventning om, at kvinderne naturligvis gerne vil indgå i udviklingsarbejdet:

“[J]eg har faktisk lidt et problem med det der evindelige fokus på, at kvinder skal være med i alt. Hvad nu hvis de ikke gider? Det er som om, at kvinder i andre lande ... ikke [har] ret til ikke at gide at være med på samme måde.”
(Cross Cultures, linje 466-469).

I ovenstående citat peges der på, at der i udviklingsarbejdet ikke tages højde for, at kvinder ikke skulle have lysten til at tage aktiv del i udviklingen. På den måde peger Marianne på, at kvinderne bliver frataget friheden til at træffe en beslutning om, hvorvidt de vil indgå i udviklingsprojekterne. Ved at fratage kvinderne deres selvbestemmelse, reproducerer de danske aktører forestillingen om, at kvinder i den tredje verden ikke har frihed til at træffe deres egne beslutninger (Mohanty, 1988, s. 65). Det kan også ses i forbindelse med Cornwalls udfoldelse af participationsbegrebet med udgangspunkt i selvekskludering. Der kan være mange grunde til “ikke-deltagelse” herunder, at personer ikke kan identificere sig med eller føler sig komfortable med det rum eller de personer, som udviklingsarbejdet centrerer sig omkring. Der tages i den forbindelse ikke forbehold for, at

selvekskludering kan være et aktivt valg (Cornwall, 2008, s. 279). På samme måde mener Marianne Mosebo, at de førnævnte kvinder skal "overachieve" (Cross Cultures, linje 471). Det betyder, at de ikke får mulighed for selv at vælge, hvorvidt de vil deltage i projekterne, men bliver påduttet at deltage. Organisationerne kan derfor siges at drage gavn af kvindernes position til at fremme deres egne værdier og visioner for udvikling, som stemmer overens med kravene fra Udenrigsministeriet som donor. Et eksempel på dette er, når IMS pointerer, at det, udover at fremme kvindernes karrierer, også er fordelagtigt for variationen af indholdet i nyhedsmedierne, hvis kvinderne får mere indflydelse og kommer til at besætte nogle af de højere stillinger hos medierne (IMS, linje 67-70). Der lægges i mindre grad vægt på, hvorvidt det er i kvindernes interesse, men i stedet at kvinderne kan være med til at ændre nyhedsmediernes indhold, som er i overensstemmelse med IMS' arbejde for, at "der kommer mere indhold ud, der også er relevant for kvinder" (IMS, linje 57-58). Når Finn Rasmussen definerer indhold, der er relevant for kvinder som indhold omhandlende "børn og skolegang og sundhed" (IMS, linje 72) i modsætning til emner som politik, der ellers er et fremtrædende emne i et land som Somalia, hvor IMS arbejder (IMS, linje 71), maler han et generaliserende billede af kvinder. Han homogeniserer dermed kvinder ud fra deres køn og konstruerer en forestilling om, at alle kvinder interesserer sig for det samme, og at disse interesser står i modsætning til mænds. Derudover kan de emner, han nævner, siges at være sammenfaldende med nogle af de førnævnte karakteristika (herunder huslig og familieorienteret), som Mohanty oplister, og som bruges til at betegne kvinder i den tredje verden.

En anden måde hvorpå kvinderne bliver set som en homogen gruppe, kan ses i de kategoriseringer, som der arbejdes med i "NGO-verden" (Cross Cultures, linje 490), der gør det "svært ... at møde folk som individer." (Cross Cultures, linje 488-489). Marianne Mosebo fra Cross Cultures udtrykker, at når kvinderne objektiviseres bliver de ikke set som individuelle subjekter, men som elementerne af den kategori, de tilhører. Gennem kategoriseringerne skabes et "standard sprog" (Cross Cultures, 497), som gør det "nemmere at operere med, fordi så kan vi [donorer og NGO'er] snakke sammen" (Cross Cultures, linje 496). Det er blandt andet donorenes prioriteter, som besværliggør det at se folk som individer.

“Så skriver vi sådan nogle sætninger med ‘I Tunesien, der er unge mennesker uden for indflydelse’. Jaaaaah. Måske. Eller måske ikke. Det synes jeg i hvert fald, at vi oplever, at de ikke er. Det er heller ikke nødvendigvis den oplevelse, de selv har.” (Cross Cultures, linje 499-502).

I den forbindelse pointerer Marianne Mosebo, at det er vigtigt at leve op til prioriteterne, men at det syn, som donorerne har, ikke altid stemmer overens med virkeligheden. Ligesom hos Mission Afrika, hvor der ikke er overensstemmelse mellem det manglende syn på ligestilling og det afrikanske (Mission Afrika, linje 242-244), så pointerer Marianne Mosebo på samme måde, at der er en uoverensstemmelse mellem det billede, som de danske organisationer tegner af deres afrikanske partnere og det billede, som de har af selv. Denne uoverensstemmelse problematiserer Cornwall, når hun påpeger, at de mennesker, som bliver opfattet ud fra en samlet kategori, eksempelvis “kvinder”, ikke nødvendigvis kan identificere sig med denne kategori, NGO’erne fremstiller dem som (Cornwall, 2008, s. 277). Fra NGO’ernes synspunkt har denne homogenisering en operationaliserbar fordel, da det er en måde at fokusere på en målgruppe, og derigennem forstærke deres selvtillid og adgang til ydelser (Cornwall, 2008, s. 278).

Ud fra disse udsagn tyder det på, at de afrikanske partnere ikke har overtaget de opfattelser, som de danske organisationer har af dem, hvilket ifølge Fanon var tilfældet med de koloniseredes identitetsopfattelse. Alligevel kan det faktum, at de lokale partnere vælger at gå med på organisationernes præmis og arbejde for ligestilling, tyde på, at de alligevel i nogen grad har adopteret nogle af de udefrakommende opfattelser. I hvert fald at de har adopteret tanken om ligestillingsarbejdets nødvendighed. Selvom målet med udviklingsarbejdet er give myndighed til kvinderne, så bliver det i nogle tilfælde en form for umyndiggørelse, fordi det er en magt, de fra vestlige aktører bliver tvunget til at tilstræbe sig.

4.4.7 Opsamling

Gennem de vestlige konstruktioner af udvikling og ligestilling ser vi flere eksempler på, at de danske NGO-medarbejdere positionerer sig som overlegne deres afrikanske partnere. Det ses ved, at de danske aktører anser deres europæiske

position som overlegen, og dermed bliver deres race som et intersektionelt aspekt dominerende over andre aspekter som køn og socialklasse. Derudover konstrueres en idé om, hvordan kvinder bør være ud fra et vestligt perspektiv, hvori de tegner et billede af, at alle verdens kvinder har de samme længsler efter ligestilling. Samtidig benytter de danske aktører de samme karakteristika til at beskrive de afrikanske kvinder, eksempelvis huslig, familieorienteret og traditionsbundne, som Mohanty kritiserer, at der bruges til at adskille kvinder i den tredje verden fra vestlige kvinder. Det er en måde at udøve magt på, når kvinderne ikke får lov til at repræsentere sig selv, men repræsenteres gennem andre, i dette tilfælde de danske aktører.

Det vidner altså om, at der er nogle sociale strukturer, der påvirker relationen mellem de danske og de afrikanske partnere, og som besværliggør ønsket om ikke at reproducere den koloniale diskurs.

4.5. Inkluderende eller ekskluderende partnerskaber?

I den følgende og afsluttende analysedel vil vi undersøge, hvorvidt de danske NGO-medarbejdere kan siges at nedbryde forskellene mellem dem selv og de afrikanske partnere som et forsøg på at skabe en fælles identitet. Det vil vi undersøge ved at inddrage studiet "Constructing identity by deconstructing differences: Building partnerships across cultural and hierarchical divides" (Ybema, Vroemisse & van Marrewijk, 2012). Ybema et al. identificerer heri, hvordan medarbejdere fra NGO'en Aim For Human Rights (Aim) har inkorporeret fire diskursive strategier i deres samarbejde med deres internationale partnerorganisationer. I modsætning til den teoretiske ramme for specialet, som overvejende kritiserer eksisterende praksisser, så kan studiet af Ybema et al. bruges som en strategi og dermed et redskab til at undgå at reproducere de selvsamme praksisser. Nærmere bestemt giver studiet os et udgangspunkt for at undersøge, hvorvidt de fremsatte diskursive strategier kan identificeres hos de danske NGO'er i vores case, og dermed om organisationerne kan siges 1) at skildre sig selv som 'unormal' og normalisere 'de andre', 2) at udjævne hierarkiske forskelle og 3) at konstruere et inkluderende 'vi'.

Vi er opmærksomme på begrænsningerne ved at overføre Ybema et al.'s studie til vores case, eftersom vi ikke ved, hvorvidt der er overensstemmelse mellem medarbejdere hos Aims fysiske tilstedeværelse i deres indsatslande og vores respondenter. Vi har en formodning om, at det er lettere at arbejde aktivt med det inkluderende partnerskab, når man er arbejder fysisk sammen.

4.5.1. At konstruere en kollektiv identitet ved at dekonstruere forskelle

I det etnografiske studie *Constructing identity by deconstructing differences* har Ybema et al. undersøgt den hollandske NGO Aim, som arbejder med udviklingshjælp. I undersøgelsen fremgår det, at medarbejderne hos Aim målrettet arbejder med at nedbryde de forskelle, der måtte være mellem dem og deres 'sydlige' partnere i Afrika, Asien og Latinamerika (Ybema et al., 2012, s. 48). Studiet fokuserer ligeledes på, hvordan postkoloniale teoretikere fremhæver, at udøvelsen af imperialistisk magt blandt andet kommer til udtryk gennem repræsentation. Her er de

binære modsætninger mellem “os” og “dem” både med til at nedgøre og mindske “den anden”, mens selvfremsættelsen styrkes positivt (Ybema et al., 2012, s. 49). Denne sondring er også gennemgående for skildringen af kollektiv identitetsdannelse som en proces, hvor der skelnes mellem “sig selv” og “de andre”. Heri opstår der en problematik om, hvordan de aktører, som er ansvarlige for at opbygge og opretholde relationer på tværs af kulturelle og hierarkiske grænser, positionerer sig (Ybema et al., 2012, s. 50).

Medarbejderne hos Aim peger på, at depolariseringen af forskellene mellem dem og deres partnere skaber et bedre grundlag for opbygningen og opretholdelsen af deres partnerskaber. Gennem observationer og interviews har Ybema et al. analyseret sig frem til, at der her er tale om fire diskursive strategier, som viser sig hos medarbejderne i Aim i målet om at for at skabe en kollektiv identitet med deres partnere (Ybema et al., 2012, s. 52). Den diskursive strategi kan ses som en afgrænset enighed mellem aktørerne, hvor de fire strategier er 1) at gøre brug af transparent forestilling om kulturel identitet, 2) at skildre sig selv som 'unormal' og normalisere 'de andre', 3) at udjævne hierarkiske forskelle og 4) at konstruere et inkluderende 'vi' ved at tale om personlige forhold (Ybema et al., 2012, s. 52). De fire punkter kan siges at være et bud på en strategi, som kan være med til at udjævne de kulturelle og hierarkiske forskelle mellem “os” og “dem”, og i stedet fokusere på hvad der binder dem sammen. Med udgangspunkt i de tre sidste diskursive strategier vil vi i det følgende se på, hvorvidt de danske organisationer i vores case kan siges diskursivt at skabe en kollektiv identitet med deres partnere gennem den måde, de omtaler dem. Vi har valgt ikke at inddrage den første af strategierne, som handler om at undgå snak om kulturelle forskelle og i stedet engagere sig i snak om partnerskabsopbygning (Ybema et al., 2012, s. 52). Denne strategi omhandler den interne snak med partnerne, og da dette ikke fremgår eksplicit i vores empiri, har vi valgt at fokusere på de resterende strategier.

4.5.2. At skildre sig selv som ‘unormal’ og normalisere ‘de andre’

En af de diskursive strategier, som Aim benytter sig af, drejer sig om at anerkende, at de kulturelle forskelle eksisterer, men samtidig at beskrive de ‘sydlige’ partners kultur som ‘normal’ og deres egen kultur som ‘fremmed’. Hos de hollandske aktører

kommer dette til udtryk ved, at de italesætter deres partners kultur som normen (Ybema et al., 2012, s. 53). Det kan ikke siges at være tilfældet, at de danske aktører skildrer sig selv som fremmede. Som vi løbende gennem analysen har pointeret, er der en tydelig konstruktion af dem selv som eksperter og som dem, der besidder den retmæssige viden om, hvordan udviklingsarbejdet bør formes. Alligevel påpeger de danske aktører, at der er tilfælde, hvor de bliver nødt til at tilpasse sig de kulturelle normer, der gør sig gældende i de(t) afrikanske land(e), organisationerne arbejder i. Der er altså tale om en nødvendig kulturel tilpasning, og ikke en måde hvorpå de danske medarbejdere ser kritisk på deres egen kultur, som det gør sig gældende for medarbejderne hos Aim.

Ubumi nævner, at kulturel tilpasning er en uundgåelig del af samarbejdet med deres afrikanske partnere. Det kommer blandt andet til udtryk ved at skulle tale om mindre relevante ting til møder, inden man kan begynde at tale om dét, der egentlig er formålet:

“Vi bliver nødt til at tilpasse os. Vi bliver nødt til at sidde på det kontor og snakke rigtig længe med de officer in charges om alt muligt andet, end det vi egentlig har lyst til at snakke med dem om. Fordi i Danmark går du ind og siger goddag ... og så går man i gang. Det gør du ikke i Zambia, så ... du bliver nødt til at forholde dig til nogle kulturelle forventninger, og hvis du overser det, så begår du virkelig nogle fejl, og folk kommer ikke igennem med det, de gerne vil.” (Ubumi, linje 884-890).

Respondenten fra Ubumi påpeger i ovenstående citat, at mødekulturen i Danmark, i modsætning til Zambia, er præget af, at de involverede undgår udenomssnak og derimod går direkte til det, der er essentielt. Hvis de hos Ubumi vil sikre sig frie tøjler i deres arbejde, bliver de dog nødt til at tilpasse sig nogle kulturelle forventninger, som gør sig gældende i Zambia. Der er altså ikke tale om, at Ubumi tilpasser sig ud fra idéen om at depolarisere forskellene mellem dem selv og deres partnere for at skabe et mere ligeværdigt samarbejde, men derimod for at gøre deres eget arbejde så ubesværet som muligt. Derudover tyder vendingen “end det vi egentligt har lyst til at snakke med dem om” på, at der er en holdning om, at denne procedure er spild af tid, hvorimod den danske fremgangsmåde er at foretrække. Der konstrueres her en selvfremstilling af danskere som værende professionelle og effektive, og som ikke

bruger unødigt tid på andet end det, der er relevant for deres arbejde. Dette må siges at være både generaliserende og et ikke retvisende billede af, hvordan alle danskere synes at arbejde. Dertil positioneres de afrikanske partnere som ineffektive, hvilket blot er endnu en tilføjelse til konstruktionen af partnerne som mindre produktive i deres arbejde (jvf. afsnit 4.4.3 Betydningen af sociale hierarkier i hierarkiske samfund).

Ulandssekretariatet oplever også, at måtte tilpasse sig de kulturelle normer i deres indsatslande. Dette ses eksempelvis ved, at møder eller workshops ikke kan afholdes på en fredag i overvejende muslimske samfund på grund af fredagsbøn (Ulandssekretariatet, linje 440-443). Dette forbehold begrundes dog ud fra et potentielt manglende fremmøde, da der er "ret stor risiko for, at halvdelen af deltagerne er væk" (Ulandssekretariatet, linje 445-446). Ligesom hos Ubumi bliver den kulturelle tilpasning et udtryk for, at manglende tilpasning potentielt set kan påvirke arbejdet negativt. I værste fald kan Ulandssekretariatet ikke udføre deres arbejde, da de må siges at være afhængige af partnernes tilstedeværelse.

Flere af organisationerne nævner, at de bliver nødt til at se gennem fingrene med partnernes manglende tidsforståelse (Cross Cultures, linje 92-93 & Mission Afrika, linje 369-370). Ulandssekretariatet oplever at skulle acceptere en uoverensstemmelse i forståelsen af tid:

"Hvis man siger, at vi starter klokken 9, så er man først fuldtallig ved en 9.30-10 stykker ... Man skal lade være at være frustreret over det. Og sige at det er en nødvendighed, for ellers så kommer man jo ingen steder." (Ulandssekretariatet, linje 460-464).

Når Ulandssekretariatet lægger vægt på, at de ikke skal blive frustreret over at skulle vente, siger de implicit, at det i en dansk kontekst ikke er acceptabelt at komme for sent. Det er altså nødvendigt for dem at gå på kompromis med deres egne overbevisninger for at få partnerskabet til at fungere. Der er altså en accept af de kulturelle forskelle, men hvor de danske praksisser stadig bliver anset som normen, som de afrikanske afviger fra. Derved kan organisationerne siges at være med til reproducere konstruktionen af dem selv som overlegen "de andre" ved at

normalisere deres måder at gøre tingene på og, som i det ovenstående tilfælde, se den manglende punktlighed som afvigende.

4.5.3. At udjævne hierarkiske forskelle

En anden af de diskursive strategier fokuserer på, at medarbejderne i NGO'en udjævner hierarkiske forskelle, frem for kulturelle vanskeligheder, ved at hævde at være en lige partner med deres 'sydlige' kolleger. Hos Aim tager diskursen udgangspunkt i menneskerettighedsprincipper med ligestilling mellem mennesker som omdrejningspunkt (Ybema et al., 2012, s. 55).

Vi har tidligere i analysen belyst, at de danske organisationer giver udtryk for et ønske om, at udviklingsarbejdet skal være så partecipatorisk som muligt med fokus på, at de afrikanske aktører fastsætter deres egne behov. I realiteten er det dog ikke altid muligt at have et ligeværdigt partnerskab på grund af nogle udefrakommende krav fra donorer og en manglende mulighed for at kunne rationalisere sig ud af den historiske kontekst, som tilsammen er med til at reproducere magtforholdet mellem aktørerne. Der er dog tre af organisationerne, Danmission, Mission Afrika og Cross Cultures, som i høj grad fokuserer på en fælles identitet med deres respektive partnere. Det gør, at de mødes om nogle allerede etablerede fælles værdier og interesser, der går på tværs af grænser og som bunder i mere end udviklingsarbejdet.

Cross Cultures har på forhånd en tilknytning til deres partnerorganisationer i form af interessen for sport, særligt fodbold (Cross Cultures, linje 282-283). Cross Cultures' direktør er tidligere professionel fodboldspiller, hvilket også gør sig gældende for mange af de lokale partnere (Cross Cultures, linje 63-64), hvor der ifølge Marianne Mosebo, opstår "en eller anden [form for] øjenhøjde" mellem aktørerne (Cross Cultures, linje 289). At der på forhånd er en øjenhøjde og noget at mødes om, kan have en indflydelse på partnerskabet, hvor Cross Cultures og deres partner indledningsvist har et fælles udgangspunkt. På den måde italesætter Cross Cultures en kollektiv identitet med deres partnere og ser bort fra de kulturelle forskelle, der er mellem dem. Ligesom hos Aim centrerer den kollektive identitet sig hos Cross Cultures og deres partnerorganisationer om at lave projekter med fokus på

ligestilling mellem mennesker. Der arbejdes ud fra en fælles vision om, at man gennem sport kan skabe et rum, hvor alle kan deltage (Cross Cultures, linje 36-38), hvilket bliver samlingspunktet for deres partnerskab.

Både Danmission og Mission Afrika har den lokale kirke, i deres indsatslande, som partner i udviklingsarbejdet, og deres kollektive identitet bunder i fællesskabet omkring et kristent værdisæt. Relationen bunder i mere end selve udviklingsarbejdet, "fordi vi ... har det her kirkelige samarbejde, så har vi jo en relation, som stikker dybere end pengene, ... og at vi tænker, at vi er en fælles kirke." (Mission Afrika, linje 174-176). Organisationerne og deres partner ville derfor også "have en relation, hvis der ikke var penge [i form af udviklingsmidler] i spil" (Mission Afrika, linje 176-177). Hos Danmission bruges den kollektive identitet strategisk, eftersom at det tætte forhold til kirken muliggør, at de lettere kan gå i dialog om emner, der kan være modstridende holdninger til, eksempelvis synet på homoseksuelle (Danmission, linje 284-290). Som tidligere beskrevet i specialet, udtalte en guvernør i Tanzania offentligt, at homoseksuelle skulle arresteres og retsforfølges, hvor Danmission gik i dialog med en biskop fra deres kirkepartner for at tale om, hvordan dette skulle håndteres. Ved at bruge et teologisk argument om, at "hvert eneste menneske har værdi, fordi de er skabt i Guds billede" (Danmission, linje 145-146) fik Danmission overbevist biskoppen om, at det ikke er i overensstemmelse med den kristne tro at diskriminere homoseksuelle (Danmission, linje 308-314). På den måde lavede Danmission en kobling mellem de kristne værdier og menneskerettighederne. En lignende tilgang bruges, når Danmission anvender rettighedsarbejdet for personer med albinisme i Tanzania som indgangsvinkel til at tale om andre rettighedsmæssige problematikker.

"Så hvis de der kirker får åbnet op for en vej ind og tale med regeringen på, ... så er der etableret en god dialog, hvor vi også kan tale om andre mere sensitive menneskerettighedsproblemer for eksempel krænkelse af ytringsfrihed og jagten på medier." (Danmission, linje 80-83)

Den dialogiske tilgang bliver her en metode til at udfordre en ellers konservativ kirke, hvor der ellers ikke er tradition for at være politisk. De "gode relationer og masser af dialog" (Danmission, linje 234), hvor man kan tale uformelt sammen (Danmission,

linje 311), spiller dermed en afgørende rolle, i modsætning til hvis Danmission skulle "gøre brug af politiske magtmidler og afpresning" (Danmission, linje 313) for at få kirken til at tage afstand til menneskerettighedskrænkelser. Ifølge Danmission ville denne håndtering på ingen måde fungere, men derimod blot skabe kløfter og mistillid mellem organisationen og kirken (Danmission, linje 314-319). Udover at den kollektive identitet giver et rum for dialog, udnytter Danmission delvist den kollektive identitet til strategisk at overbevise deres partnere om, at de skal overtage deres menneskesyn. Danmissions ønske om at arbejde for personer med albinisme kan siges at være et dække for at arbejde med menneskerettigheder mere overordnet, som også afspejles i de krav, de danske organisationer er underlagt fra Udenrigsministeriet. Det modsiger visionen om, at den kollektive identitet skaber et mere inkluderende partnerskab, når dette i stedet bruges for egen vindings skyld.

4.5.4. Konstruktion af et inkluderende 'vi'

Den sidste diskursive strategi handler for den hollandske NGO om at opbygge og opretholde 'stærke' og 'personlige' relationer til deres partnere. Derigennem konstrueres et inkluderende 'vi', som sikrer et stærkt bånd mellem partnerne, hvor sociale og kulturelle hindringer er irrelevante (Ybema et al., 2012, s. 55).

Fælles for de danske organisationer er, at de alle fremhæver vigtigheden af at etablere en god relation til deres afrikanske partnere eller medarbejdere i lokalafdelingerne. Den gode relation indebærer også uformelle samtaler mellem de danske organisationsmedarbejdere og deres afrikanske partnere om eksempelvis familiære forhold. Hos Ubumi oplever de, at meget af snakken mellem dem og de lokale ansatte derfor udmunder i spørgsmål som: "'How's the family?'" (Ubumi, linje 498), noget Ubumi generelt vurderer fylder rigtig meget: "Hold da op, hvor skal man snakke meget" (Ubumi, linje 497). Dette familiære fokus italesætter Ulandssekretariatet også: "[H]vis generalsekretæren henter dig i lufthavnen, og I sidder fast i trafi[kken] i halvanden time ... så får man jo talt om rigtig mange ting. Hvordan har din familie det?" (Ulandssekretariatet, linje 573-575). Familiære forhold betegnes som noget personligt, og kan siges at være universelt. Når der i relationen viser sig en interesse for hinandens familier, så kan det tyde på, at det er en måde at samle sig om noget fælles, mens eventuelle forskelle mellem parterne ikke tillægges

en betydning. Det kan ydermere være med til at styrke den personlige relation mellem partnerne.

Den personlige relation nævner Marianne Mosebo fra Cross Cultures også som en naturlig følge af, at organisationen er til stede i deres indsatslande, snakker med og lærer medarbejdere i eksempelvis en lokalafdeling at kende. På den måde opstår der en form for menneskeliggørelse af disse medarbejdere, hvor de går fra blot at være en person i en bestemt funktion eller i en fastsat kategori til i stedet at være en person af navn (Cross Cultures, linje 511-513). I den forbindelse ser man ikke de kvinder som nogen, der "skal være hjemme[gående]" (Cross Cultures, linje 513), hvor der refereres til et af de karakteristika, som stereotypt bruges til at beskrive kvinder i den tredje verden (jvf. afsnit 4.4.6 Kvinder som en homogen gruppe). Marianne understreger, at "relationerne er anderledes i virkeligheden" (Cross Cultures, linje 511). Det vidner om, at de personlige relationer, som de danske organisationsmedarbejdere etablerer med deres partnere, udjævner de interne forskelle og er med til at nedbryde de stereotype antagelser.

De danske organisationers udviklingsprojekter foregår ofte over en længere årrække, hvilket gør, at organisationerne i mange tilfælde har de samme samarbejdspartnere i længere tid. For Finn Rasmussen fra IMS er det flerårige samarbejde netop medvirkende til, at de udvikler personlige relationer til partnerne (IMS, linje 552-554). Han understreger dog, at den personlige relation ikke er en hindring for, at deres arbejde holder sig på et professionelt niveau (IMS, linje 554-555). Der konstrueres her en forestilling om, at professionalismisme og personlige relationer er uforenelige og derfor ikke kan være tilstede samtidig. At det ikke er muligt at være professionel og have en personlig relation med sine kolleger er modstridende med idéen om, at det inkluderende 'vi' skabes gennem personlige relationer. Den kollektive identitet er tænkt ud fra at bevæge sig væk fra en ekskluderende måde at lave udviklingsarbejde på for i stedet at være mere inkluderende. Det handler ikke om, hvad der er mest professionelt, men i stedet om at bevæge sig væk fra en barriere mellem "os" og "dem" og åbne op for nye måder at tænke identitetsdannelse på (Ybema et al., 2012, s. 57). I modsætning til IMS nævner Ulandssekretariatet, at deres personlige relation til deres partnere gør, at det

er lettere at diskutere det strategiske arbejde (Ulandssekretariatet, linje 572-577), hvilket netop er en måde at forbinde det professionelle og personlige.

I studiet om Aim fremgår det dog, at det kan være en ulempe, hvis den pågældende medarbejder, som har etableret en personlig relation til en eller flere medarbejdere i partnerorganisationen, ikke længere arbejder for organisationen. Det kan nemlig betyde, at den organisatoriske kontakt går tabt (Ybema et al., 2012, s. 56). Modsat kan der også være fordele ved en udskiftning af medarbejdere, påpeger Finn Rasmussen fra IMS og nævner, at en kvinde har overtaget hans tidligere stilling som programansvarlig i Somalia. “[H]un kan nemmere ... snakke med nogle af de her kvindeorganisationer, end jeg kunne. [Det er ikke] fordi jeg ikke talte med dem, men det er på en anden måde.” (IMS, linje 573-575). Der peges her på nogle traditioner i forhold til kønsnormer i Somalia, som gør, at mænd ikke kan mødes alene med kvinder (IMS, linje 564-565). Det vidner om, at medarbejdernes subjektpositioner kan bruges strategisk til at skabe relationer.

4.5.5. Opsamling

Med udgangspunkt i de diskursive strategier Ybema et al. har identificeret hos NGO-medarbejderne fra Aim For Human Right, har vi undersøgt, hvorvidt de danske organisationer kan siges at skabe en kollektiv identitet med deres partnerne ved at dekonstruere forskellene mellem dem. I det ovenstående kan vi se, at de danske organisationer reproducerer en forestilling om de afrikanske aktører som værende anderledes, og dermed at de afviger fra den danske måde at gøre tingene på, som bliver set som normen. Dog må de danske aktører tilpasse sig de kulturelle (afvigende) normer i indsatslandene, men primært ud fra argumentet om, at det er en nødvendighed, og at det gør det lettere at udføre deres arbejde. Det er altså ikke ud fra et ønske om at udjævne hierarkier eller forskelle eller for at normalisere partnerne. Frem for at forsøge at skabe en kollektiv identitet, som kan gøre partnerskabet mere inkluderende, positionerer de danske aktører sig som dem, der er mest professionelle og effektive, som gør partnerskabet ekskluderende for de afrikanske partnere. De personlige relationer, der opstår i partnerskabet, er dog med til at skabe et inkluderende ‘vi’ mellem partnerne, hvor der ikke fokuseres på forskellene mellem dem. Den personlige relation medfører yderligere, at de

afrikanske partnere i højere grad får lov til at repræsentere sig selv og bliver derfor ikke et produkt af de kategorier, som diskursivt er blevet skabt, og som fastholder dem i nogle bestemte positioner.

5. Diskussion

5. Diskussion

I de danske organisationers udviklingsarbejde kan vi se, at organisationerne forsøger at navigere i og forene forskellige aktørers modsætningsrettede interesser. Disse interesser kommer fra henholdsvis de afrikanske partnere, det danske Udenrigsministerium som donor og NGO'ernes eget bagvedliggende motiv for udviklingsarbejdet, hvor de udenrigspolitiske interesser i sidste ende kommer til at veje tungest. Den styrende danske udenrigspolitiske interesse viser sig, når det gælder de definerende rammer for udviklingsarbejdet og de afrikanske partners indflydelse i partnerskabet. Selvmobilisering præsenteres afslutningsvis som et alternativ hertil, hvor de afrikanske partners interesse i stedet for kan være førende.

5.1 Udviklingsarbejdets modstridende interesser

Organisationerne indgår i form af den statslige støtte i nogle politiske strukturer, som gør, at de bliver nødt til at inkorporere specifikke fremgangsmåder og krav, der kan siges at være modstridende med deres rolle som en ikke-statslig aktør og den grundlæggende idé om NGO'ernes humanitære arbejde (Brass et al., 2018, s. 138). NGO'ernes arbejde går generelt set ud på at forbedre nogle marginaliserede menneskers livschancer og muligheder ved at gøre sig til talsperson(er) for politisk forandring (Footitt, 2017, s. 519), og at formidle information om de marginaliserede gruppers behov (Maddison, Denniss & Hamilton, 2004, s. vii i Gray, 2013, s. 459). Det humanitære arbejde skal derfor centrere sig om de mennesker, det vedrører, og deres behov. Chouliaraki fremhæver forskellige former for solidaritet, hvor humanitær solidaritet er præget af en moral, der er kendetegnet ved et ønske om at gøre noget godt for andre uden at tænke på egne interesser (Chouliaraki, 2013, s. 11). Det humanitære udspringer af en i sin kerne af en ideologi om moralsk forpligtelse over for "distant strangers" (Chouliaraki, 2013, s. 14), hvilket kan sammenlignes med NGO'ernes udviklingsarbejde, hvor de hjælper mennesker i fjerntliggende lande.

Der opstår derfor et sammenstød, når de danske NGO'er både skal balancere grundtanken i det humanitære arbejde, samtidig med at de skal integrere nogle

udenrigspolitiske målsætninger gennem deres samarbejde med Udenrigsministeriet, eftersom der er en uoverensstemmelse mellem de bagvedliggende moraliteter. Udenrigsministeriets interesser i udviklingsarbejdet hænger blandt andet sammen med sikkerhedspolitiske tiltag, herunder mindskelsen af migration (Regeringen: Regeringens udenrigspolitiske prioriteter 2018, s. 6) og bekæmpelsen af terror (UM: Sikkerhedspolitik), samt Danmarks "globale forpligtelse" (UM Danida - Verden 2030, 2017, s. 32) som er en del af et større internationalt samarbejde. Da NGO'erne har et strategisk samarbejde med den statslige aktør, bliver de et led i at opfylde en forudbestemt politisk agenda. Den politiske agenda kan overvejende ses som en 'selv-orienteret' moral (Chouliaraki, 2013, s. 3), hvor der handles ud fra, hvad der er gavnligt for en selv, eller som i dette tilfælde, hvad der er gavnligt for den danske stat. Det er i uoverensstemmelse med tanken om en 'andre-orienteret' moral, hvor arbejdet udelukkende handler om at gøre noget godt for andre (Chouliaraki, 2013, s. 3), som må siges at være omdrejningspunktet i NGO'ernes arbejde. Det betyder, at NGO'erne delvist må give afkald på deres integritet, hvis de vil have statslig finansiering til at udføre deres arbejde. NGO'ernes moralske grundlag kommer derfor til at stå i skyggen af målet om at realisere deres udviklingsprojekter, og på den måde kommer NGO'erne til at "løbe efter pengene" (Ubumi, linje 941), som deres arbejde tilpasses efter.

5.2 Partnerskaber som en 'feel-good' idé i praksis?

Kernen i det danske udviklingssamarbejde er at indgå i partnerskaber med de respektive lande, Danmark arbejder i og med (UM Danida - Strategi og Prioriteter). Danida uddyber dette synspunkt i deres strategi "Verden 2030", når de skriver: "Vi kan ikke meget alene, men alt i partnerskaber" (UM Danida - Strategi og Prioriteter). I den danske udviklingsstrategi bliver det ikke defineret, hvad de ligger i betegnelsen partnerskab. Når der heller ikke er en universel definition af betegnelsen partnerskab (Fowler, 1991, s. 12 & Lewis and Kanji, 2009, s. 114), bliver det yderligere uklart, hvordan partnerskabstanken skal forstås. I praksis bliver det de danske NGO'ers opgave at indgå partnerskab med organisationer i indsatslandene, og derfor er det gennem deres arbejde, at partnerskabet får en reel betydning.

Et aktivt partnerskab er bygget op omkring løbende processer af forhandling, debat og læring gennem "trial and error" (Lewis & Kanji, 2009, s. 114), hvilket overordnet kan siges at være karakteriseret ved en høj grad af vedvarende deltagelse fra de involverede. Idéen om et aktivt partnerskab kan ses i sammenhæng med det, Cornwall fremhæver, at den ideelle participatoriske proces skal indebære, hvor deltagerne involveres på alle stadier af en given aktivitet (Cornwall, 2008, s. 276). Den ideelle participatoriske proces gør sig ikke gældende i de danske organisationers arbejde. Det har gennem vores analyse vist sig at være en udfordring for de danske organisationer at skulle inkorporere participation i alle dele af processen i udviklingsarbejdet, hvor vi har identificeret tre typer af participation: passiv -, interaktiv - og funktionel participation (jvf. afsnit 4.3.1 Forskellige typer af interaktion i dansk udviklingsarbejde). Når den danske stat opsætter rammer for udviklingsarbejdet, bliver deltagelsen for de afrikanske partnere passiv. De opsatte rammer handler blandt andet om organisationernes rettighedsbaserede tilgang til udvikling, kapacitetsopbygning og bæredygtighed, som er et udtryk for en grundlæggende forestilling om, hvordan udvikling skal gøres. Disse tilgange bliver et udtryk for en 'selv-orienteret' moral, da de kan afspejles i en dansk udenrigspolitisk retning. De opsatte rammer får en indflydelse på samarbejdet mellem de danske og afrikanske NGO'er, hvor der allerede er lavet en vurdering af, hvad de afrikanske partnere har brug for. Dermed vanskeliggør statens indgriben et ønske om et ligevægtigt partnerskab.

De danske NGO'er udtrykker en værdi i, at udviklingsprojekterne har et lokalt afsæt, hvor de lokale får mulighed for at definere deres behov. Det gør, at projekterne kommer til at afspejle de involverede aktørers interesser (inden for de prædefinerede rammer), så der i sidste ende er en motivation hos de lokale til at videreføre projekterne (jvf. afsnit 4.3.1.2 Interaktiv participation). Derfor fremstår inddragelsen af de afrikanske partnere som værdifuld i samarbejdet, og ikke som et resultat af de udefrakommende krav. Inddragelsen af partnerne stemmer overens med NGO'ernes 'andre'-orienterede moral, hvor de lader partnerne få en stemme i at forbedre deres livsmuligheder.

Når det ud fra ovenstående er den passive participation, som danner fundamentet for partnerskabet, er partnerskabet fra start uligevægtigt. I praksis får det den betydning, at de danske aktører får det sidste ord. Denne magt får de gennem deres samarbejde med Udenrigsministeriet, som pålægger NGO'erne nogle krav, der skal afspejles i de projekter, som de implementerer. Projekterne implementeres med midler fra udviklingsbistanden, og der vil altså være en grundlæggende ubalance tilstede mellem den danske stat som giver og de afrikanske befolkningsgrupper som modtager (jvf. afsnit 4.2.5 Betydningen af en nord og syd-ubalance i partnerskabet). Denne ubalance gør, at det i sidste ende er de danske aktører, der kan afgøre, om de behov, som er fremsat af de lokale gennem den interaktive participation, kan realiseres.

Den danske stats indflydelse er altså en hindring for, at partnerskabet mellem de danske og afrikanske aktører kan opnå sit fulde potentiale i form af et jævnbyrdigt samarbejde, hvilket står i modsætning til fremhævelsen af partnerskaber som kernen i udviklingsarbejdet. Derfor kan man anklage idéen om partnerskabsarbejdet for blot at være en 'feel-good' idé i praksis (Lewis & Kanji, 2009, s. 118).

5.3 Bæredygtige projekter?

Et andet modstridende punkt i statens rammesætning af udviklingsarbejdet er tanken omkring bæredygtighed. Bæredygtighed præsenteres i vores empiri, som en måde hvorpå organisationerne kan sikre en fremtidig lokal forankring i projekterne (jvf. afsnit 3.1.1.3 Bæredygtige projekter). Man kan dog stille spørgsmål ved, om et projekt kan siges at være bæredygtigt, hvis det ikke grundlæggende er baseret på nogle behov, der er fremsat af de lokale partnere, som efterfølgende forventes at videreføre projektet. Det kræver i så fald, at de afrikanske partnere adopterer forestillingen om vigtigheden af at implementere de værdier, som de danske organisationer præsenterer. Når de danske NGO'er i forvejen har en rolle som vidensaktører, kan man derved forestille sig, at deres værdier potentielt set kan opnå hegemonisk status og derigennem overtages af de lokale partnere.

Når de danske organisationer gennem deres projekter arbejder med menneskerettigheder og ligestilling, indgår oplysningsarbejde som en essentiel del af projekterne, hvor de danske organisationer oplyser partnerne om vigtigheden ved eksempelvis kvinders ret til arbejde, skolegang og til at eje noget (jvf. afsnit 4.4.1 Viden giver magt og magt giver indflydelse). Det er problematisk, at forestillingerne udspringer af et vestligt konstrueret ideal om, hvad der er godt for alle. Det kan derfor ikke siges at være almengyldige forestillinger, men blot at diskursen er blevet hegemonisk (jvf. afsnit 3.1.1 Magtforhold og vidensfelter). Det betyder ikke, at forestillingerne skal ses som usande, eller at de potentielt set ikke kan være fordelagtige at integrere i de afrikanske samfund. Det betyder derimod, at forestillingerne er et resultat af nogle indlejrede magtstrukturer og en given kontekst. Det er problematisk, at de danske organisationer overfører de samme vestlige længsler mod ligestilling til de afrikanske kvinder, da disse er baseret på nogle generaliserende forestillinger. Det kan resultere i en form for diskursiv magtudøvelse, når de danske organisationer forsøger at overføre nogle længsler til kvinderne i den tredje verden, som de ikke nødvendigvis besidder (jvf. afsnit 4.4.6 Kvinder som en homogen gruppe). Det kan være problematisk, hvis de afrikanske aktører domineres til at overtage de vestlige forestillinger, men det kan modsat også være problematisk for projekternes overlevelse, hvis de ikke gør. Konsekvensen vil derfor enten være magtudøvelse eller at projekterne ikke bliver videreført af de lokale samarbejdspartnere. Man kan forestille sig, at ingen af disse er at foretrække for de danske NGO'er, hvilket er med til at understrege vigtigheden af, at udviklingsprojekterne indledningsvist skal defineres af de lokale, som skal deltage aktivt i alle dele af processen.

5.3 Selvmobilisering som et afrikansk alternativ

Ifølge Korten har konsekvenserne ved udviklingsassistance og international bistand alt for ofte været ikke-udviklingsskabende, fordi "it *reduces* capacities for sustained self-reliant development" (Korten, som anført i Nederveen Pieterse, 2010, s. 100). Det tyder på, at der er behov for et alternativ til den dominerende form for udviklingsarbejde med udefrakommende NGO'er i spidsen. Hvis de afrikanske samarbejdspartnere skal have mulighed for at blive selvhjulpne, er det nødvendigt,

at de danske organisationer holder sig tilbage og lader afrikanerne tage teten. Det kan muliggøres gennem selvmobilisering. Selvmobilisering er ifølge Cornwall målet, hvis man vil sørge for, at deltagelsen er fuldendt. Begrebet dækker over den form for deltagelse, hvor de lokale er initiativtagerne uafhængigt af udefrakommende organisationer, hvor de selv opbygger kontakter i forhold til ressourcer og teknisk assistance og har kontrollen over ressourcerne (Cornwall, 2008, s. 271). Denne selvmobilisering kan udbredes, hvis regeringen (i dette tilfælde de afrikanske regeringer) eller NGO'erne støtter op omkring det (Cornwall, 2008, s. 272). Idéen om selv at mobilisere sig kan ses i sammenhæng med Fanons forestilling om *African Unity*, det vil sige forestillingen om kontinentet Afrika som en enhed, hvor de afrikanske lande er bundet sammen i form af en fælles kamp mod kolonialisering, og indebærer en inter-afrikansk solidaritet (Fanon, 1964, s. 173). Fanons idé om et samlet kontinent skal ses i en (koloni)historisk kontekst og var dermed et opgør med kolonisorernes magtudøvelse. Ifølge Fanon burde afrikanerne sammen "build up his nation" (Fanon, 1963, s. 199), og heri selv lede kontinentets befrielse: "Africa will not be free through the mechanical development of material forces, but it is the hand of the African and his brain that will set into motion and implement the dialectics of the liberation of the continent." (Fanon, 1964, s. 173). Derudover havde kolonisorerne ikke evnerne til at gennemføre projekter omhandlende økonomiske og sociale reformer, der var i overensstemmelse med det koloniserede folks ønsker (Fanon, 1963, s. 167). Tanken om at de lokale skal opbygge deres eget fundament må siges at være den ypperste grad af en udvikling, der er baseret på de lokales behov. Fremfor at det er de vestlige lande, der støtter lokalsamfundene gennem udviklingshjælp, bør de afrikanske lande støtte hinanden i at sikre en afrikansk videreførelse af Afrika. Escobar pointerer også, at forbedringer for mennesker i "tredje verdens lande" skal ske på baggrund af aktiviteter fra lokale grupper og ud fra lokale strategier, frem for globale og statslige initiativer (Escobar, 1995, s. 222).

At det kun er gennem en kamp baseret på panafricanisme, der kan "stop the recolonisation of Africa" fremhæves også af Chimutengwende (Chimutengwende, 1997, s. 25). Han betegner kampen som "the 'second liberation' of Africa", som er nødvendig, hvis Afrika skal overleve og opleve fremgang. Den første befrielse forstås som dekoloniseringen af de afrikanske lande i 60'erne og 70'erne (Chimutengwende, 1997, s. 25), og Chimutengwende sammenligner derved

tilstandene under koloniseringen og den medførte undertrykkelse med neokoloniseringen i tiden efter. Uden en sammenslutning af Afrika vil kontinentet “remain permanently weak and vulnerable to western machinations and exploitation.” (Chimutengwende, 1997, s. 26). Ud fra forestillingen om en panafrikansk bevægelse, der skal genopbygge Afrika, kan man altså pege på, at det ikke er gennem udviklingsprojekter, at de afrikanske samfund kommer til at tilvejebringe en udvikling, der beror på deres behov. Det vil sige en udvikling, som udover at være i overensstemmelse med deres behov ikke er gennemsyret af udefrakommende aktører, der dominerer udviklingen. Det er dog svært at forestille sig, at alle de internationale statslige aktører sammen vil holde deres egne interesser tilbage og lade de afrikanske partnerorganisationer selv have kontrol over ressourcerne.

Denne idé om Afrika som en samlet enhed kan anfægtes for at være en romantiseret forestilling om, at alle de afrikanske lande har en interesse i at løfte hinanden, som også kan siges at være modstridende med pointen om landenes interne forskelligheder (jvf. afsnit 4.1.1 Et kontinent, en kultur). Ulandssekretariatet bekræfter, at idéen om et samlet Afrika eksisterer, da der er “en ret stærk opfattelse af det panafrikanske sammenhold” (Ulandssekretariatet, linje 97-98). Ulandssekretariatet har en oplevelse af, at de afrikanske partnerorganisationer bedre kan spejle sig i andre afrikanske partnerorganisationers erfaringer, fordi der er en “helt anderledes åbenhed og forståelse for ... [udviklingsprojekter] fra deres eget kontinent” (Ulandssekretariatet, linje 672-674).

Det tyder altså på, at Udenrigsministeriets dominerende position udfordrer NGO’erne i deres arbejde, hvorfor man kan overveje om de afrikanske partnere skal have en mere fremtrædende rolle i at afgøre udviklingens retning.

6. Konklusion

6. Konklusion

I dette speciale har vi undersøgt, hvordan nye forståelser af udviklingsarbejde skaber udfordringer for danske NGO'ers arbejde i Afrika, og hvordan disse forståelsers forsøg på ikke at reproducere den koloniale diskurs bliver vanskeliggjort. Det har vi gjort gennem semistrukturerede interviews med danske ansatte i følgende syv NGO'er: Cross Cultures Project Associations, Ghana Venskab, Ulandssekretariatet, Ubumi Prisons Initiative, International Media Support, Mission Afrika og Danmission.

Den danske udviklingspolitiske strategi præger NGO'ernes arbejde i praksis, når NGO'erne modtager statslig finansiering. Strategien bygger på en ny forståelse af udviklingsarbejdet, som handler om at bevæge sig væk fra en klassisk nord-syd tilgang i udvikling, fokusere på at arbejde rettighedsbaseret og inddrage de lokale partnerorganisationer i projektudviklingen. Sidstnævnte handler om, at de lokale partnerorganisationer definerer deres egne behov og opnår kapacitet til at blive selvhjulpne. Disse tiltag identificerer vi som et forsøg på ikke at reproducere den koloniale diskurs.

Der er altså på forhånd opsat en udviklingsdagsorden for udviklingsarbejdet, som NGO'erne, i kraft af deres statslige finansiering, skal opfylde. De overordnede rammer er med til at gøre de afrikanske partners deltagelse til en passiv form for participation, fordi arbejdet beror på nogle prædefinerede foki. Det er modstridende med tanken om et aktiv partnerskab, hvor alle aktører involveres. Vi ser dog også tegn på en interaktiv participation, hvor NGO'erne inddrager de lokale partnere, som, qua deres viden om den lokale kontekst, har den bedste forudsætning for at kunne bestemme retningen for udviklingsprojekterne.

Gennem analysen bliver det tydeligt, at politiske strukturer opretholder den dikotomiske relation mellem Danmark som et 'udviklet' land og de afrikanske lande som 'underudviklede'. Dette ses eksempelvis, når de danske aktører, med afsæt i deres forpligtelse over for Udenrigsministeriet, positionerer sig som eksperter og som kontrollanter over for deres partnere, der dermed positioneres som nogen, der ikke besidder den 'rigtige' viden og ikke har evnerne til at håndtere de økonomiske

midler. Den 'rigtige' viden bygger på en vestlig forståelse af nogle grundlæggende værdier, herunder demokrati, menneskerettigheder, ligestilling og antikorruption, som NGO'erne ønsker, at de afrikanske partnere skal adoptere. De danske organisationer konstruerer gennem deres vestlige ligestillingsdagsorden en idé om, at alle verdens kvinder har de samme længsler efter ligestilling, omend ligestillingskampen i afrikanske lande er på et lavere stadie. Heri ligger der en tanke om, at afrikanerne skal bevæge sig væk fra nogle indlejrede traditioner, som er sammenligneligt med tanken om, at 'underudviklede' lande skal moderniseres ud fra nogle vestlige standarder.

Ved at se på, hvordan de danske aktører positionerer sig selv gennem deres afrikanske partnere, er det blevet tydeligt, at de sociale strukturer også påvirker forholdet mellem aktørerne. Her fremgår de danske aktørers egne fordomme, mistanke om korruption, kulturelle værdier der afviger fra normen og at afrikanerne er ineffektive, som en hæmsko for et ligeværdigt forhold. Derudover er der en tendens til at homogenisere de afrikanske kvinder, som kategoriseres ud fra karakteristika som huslige, familieorienterede, traditionsbundne og uselvstændige, som adskiller dem fra vestlige kvinder. De danske aktører anser deres europæiske position som overlegen, og dermed bliver deres race som et intersektionelt aspekt dominerende over andre aspekter som køn og socialklasse.

Vi kan altså se eksempler på, at både politiske- og sociale strukturer påvirker de danske aktørers adfærd, hvorfor de kommer til at reproducere den koloniale diskurs. Dog er der også eksempler på, at organisationerne gennem personlige relationer skaber inkluderende partnerskaber, frem for at fokusere på forskellene. I partnerskaberne er der dog et uundvigeligt magtforhold, hvor de danske organisationer i sidste ende har mest indflydelse på udviklingen. En alternativ måde, hvorpå afrikanerne kan få større indflydelse på at afgøre deres udvikling, er gennem selvmobilisering, hvor de lokale er initiativtagerne uafhængigt af udefrakommende organisationer. Selvmobilisering kan derfor forestilles at være den måde, hvorpå ønsket om ikke at reproducere den koloniale diskurs bedre kan opfyldes, og hvor der kan fokuseres på lokale frem for globale løsninger.

7. Litteratur

7. Litteratur

- Andreasson, S. (2005). Orientalism and African Development Studies: The 'Reductive Repetition' Motif in Theories of African Underdevelopment. *Third World Quarterly*, 26(6), 971-986.
- Ashcroft, B., Griffiths, G. & Tiffin, H. (2013). *Postcolonial Studies. The Key Concepts* (3. udg.). New York: Routledge. s. 107-108, 204-208, 244-247.
- Berman, B. (1970). Clientelism and Neocolonialism: Center-periphery Relations and Political Development in African States. *Studies in Comparative International Development*, 9(2), 3-23.
- Bhabha, Homi K. (1994). *The Location of Culture*. New York: Routledge. Kap 2, 3, 4 s. 57-131.
- Brass, J., Longhofer, W., Robinson, R.S & Schnable, A. (2018). NGOs and international development: A review of thirty-five years of scholarship. *Elsevier Ltd. World Development* 112(2018), 136–149
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4. udg.). New York: Oxford University Press. Kap 9, 20, 24 + s. 26, 66, 418.
- Chakraborty, M. N. (2010). Everybody's Afraid of Gayatri Chakravorty Spivak: Reading Interviews with the Public Intellectual and Postcolonial Critic. *University of Chicago Press*, 35(3), 621-645.
- Chimutengwende, C. (1997). Pan-Africanism and the second liberation of Africa. *Race & Class*, 38(3), 25–33.
- Chouliaraki, L. (2013). *The Ironic Spectator. Solidarity in the age of posthumanitarianism*. UK: Polity Press.
- Cornwall, A. (2003). Whose Voices? Whose Choices? Reflections on Gender and Participatory Development. *World Development* 31(8), 1325–1342.
- Cornwall, A. (2008). Unpacking 'Participation': models, meanings and practices. *Community Development Journal*, 43(3), 269–283.
- Cornwall, A. & Nyamu-Musembi, C. (2004). Putting the 'Rights-Based Approach' to Development into Perspective. *Third World Quarterly*, 25(8), 1415-1437.
- Coronil, F. (1994). Listening to the Subaltern: The Poetics of Neocolonial States. *Poetics Today*, 15(4), 643-658.
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1989(1), 139-167.
- Crenshaw, K. (1991). Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics, and Violence against Women of Color. *Stanford Law Review*, 43(6). 1241-1299.

- Davis, K. (2008). Intersectionality as buzzword. *Feminist Theory*, 9(1), 67–85
- Derrida, J. (1972). *La différance* (S. G. Olesen, Trans.). Paris: Les Éditions de minuit. (Oversættelse fra Det lille Forlag), 47-86
- Dunn, K.C (2004). Fear of a black planet: anarchy anxieties and postcolonial travel to Africa. *Third World Quarterly*, 25(3), 483–499
- Escobar, A. (1995). *Encountering Development. The Making and Unmaking of The Third World*. Princeton University Press. Kap. 1 + kap. 2
- Fanon, F. (1952). *Black Skin White Mask*. UK: Pluto Press
- Fanon, F. (1964). *Toward the African Revolution*. New York: Grove Press, kap 4, 5
- Fanon, F. (1963). *The Wretched of the Earth*. UK: Penguin Books, kap. 4
- Flyvbjerg, B. (2010). Fem misforståelser om casestudiet. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder - en grundbog*, (463-486). Hans Reitzels Forlag
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock Publications Limited. kap 3
- Footitt, H. (2017). International aid and development: hearing multilingualism, learning from intercultural encounters in the history of OxfamGB. *Language and Intercultural Communication*, 17(4), 518-533
- Fowler, A. (2010). Partnerships: Negotiating Relationships A Resource for Non-Governmental Development Organisations. The International NGO
- Gray, A. (2013). Government funding of non-governmental organisations and the implied freedom of political communication: The constitutionality of gag clauses. *Australian Journal of Political Science*, 48(4), 456–469
- Hairong, Y. (2007). Position without Identity: An Interview with Gayatri Chakravorty Spivak. *Positions East Asia Cultures Critique*, 15(2), 429-448
- Hall, S. (1994). Cultural Identity and Diaspora. I Williams, P. & Chrisman, L. Colonial Discourse and post-colonial theory: A reader (222-237). London: Harvester Wheatsheaf.
- Hermes, N. & Lensink, R. (2001). Changing the Conditions for Development Aid: A New Paradigm? *Journal of Development Studies*, 37(6), 1-16
- Jørgensen, M. W. & Philips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. København: Roskilde Universitetsforlag
- Keim, C. (2009). *Mistaking Africa. Curiosities and Inventions of the American Mind*. (Second Edition). Boulder, Colorado: Westview Press, kap 1, 6

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udg.). København: Hans Reitzels Forlag, kap 2, 6,10

Lewis, D. & Kanji, N. (2009). *Non-Governmental Organizations and Development*. UK: Routledge. Kap. 1 + kap. 5

Makuwira, J. (2018). Power and development in practice: NGOs and the development agenda setting. *Development in Practice*, 28(3), 422–431

Matthews, S. (2010). Postdevelopment Theory. In *Oxford Research Encyclopedia, International Studies*. Oxford University Press
DOI: 10.1093/acrefore/9780190846626.013.39

Mbembe, A. (2001). *On the Postcolony*. California: University of California Press, kap 1

Mohanty, C. (1988). Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses. *Feminist Review*, 30, 61-88

Navarro-Flores, O. (2011). Organizing by Projects: A Strategy for Local Development—The Case of NGOs in a Developing Country. *Project Management Journal*, 42(6), 48–59

Navarro Tejero, A. (2004). Telling (Her)Story: An Overview of Subaltern Studies. *Feminismo/s* 4, 85-96

Nederveen Pieterse, J. (2004). *Globalization and Culture. Global Mélange*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers. Kap. 4

Nederveen Pieterse, J. (2001). *Development Theory. Deconstructions/Reconstructions*. SAGE Publications Ltd.

Nederveen Pieterse, J. (2010). *Development Theory. Deconstructions/Reconstructions*. (Second Edition). SAGE Publications Ltd.
Kap. 1,2,5,6,7,11

Sachs, W. (2010). *The development dictionary* (2nd ed.). London, UK: Zed Books. Introduction. Retrieved from:
<https://search.credreference.com/content/entry/zeddev/introduction/0>

Said, E. (1994). From Orientalism. I Williams, P. & Chrisman, L. *Colonial Discourse and post-colonial theory: A reader*. New York: Columbia University Press. 132-149.

Spivak, G. (1988). Can the Subaltern Speak? I Williams, P. & Chrisman, L. *Colonial Discourse and post-colonial theory: A reader*. New York: Columbia University Press. 66-111.

Wallace, T., Bornstein, L., & Chapman, J. (2006). *The Aid Chain. Coercion and Commitment in Development NGOs*. Warwickshire, UK: Intermediate Technology Publications Ltd.

Wenneberg, S. B. (2000). *Socialkonstruktivisme - positioner, problemer og perspektiver*. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (Fifth Edition). Thousand Oaks, California: Sage Publications. Kap 1, 2

Ybema, S., Vroemisse, M. & van Marrewijk, A. (2012). Constructing identity by deconstructing differences: Building partnerships across cultural and hierarchical divides. *Scandinavian Journal of Management* 28, 48-59

8. Hjemmesidelinks

8. Hjemmesidelinks

Building State Capability. (2014). *The DDD Manifesto*. Lokaliseret d. 19. august 2019 på:
<https://buildingstatecapability.com/the-ddd-manifesto/>

Cross Cultures (2019). *History*. Lokaliseret d. 2. september 2019 på:
<https://ccpa.eu/ho-we-are/history/>

Cross Cultures (2019). *MENA*. Lokaliseret d. 2. september 2019 på:
<https://ccpa.eu/countries/mena/>

Cross Cultures (2019). *South Sudan*. Lokaliseret d. 2. september 2019 på:
<https://ccpa.eu/countries/south-sudan/>

Cross Cultures (2019). *Values and Vision*. Lokaliseret d. 2. september 2019 på:
<https://ccpa.eu/ho-we-are/vision/>

Danmission (u.å.). *Det gør vi - Kirkeudvikling og Dialog*. Lokaliseret d. 29. august 2019 på: <https://danmission.dk/hvad-gor/projekter/>

Danmission (u.å.). *Det gør vi - Fattigdomsbekæmpelse*. Lokaliseret d. 29. august 2019 på: <https://danmission.dk/hvad-gor/fattigdomsbekaempelse/>

Danmission (u.å.). *Om os - Organisationen*. Lokaliseret d. 29. august 2019 på:
<https://danmission.dk/hvem/organisation/>

DAPP (u.å.). *Cross Cultures Project Association*. Lokaliseret d. 29. april 2019 på:
<https://www.dapp.dk/om/partnere/ungepuljepartnere/cross-cultures-project-association-ccpa/>

DAPP (u.å.) *Om*. Lokaliseret d. 29. april 2019 på:
<https://www.dapp.dk/om/>

Ghana Venskab (u.å.). *Fokusområder*. Lokaliseret d. 31. august 2019 på:
<https://www.ghanavenskab.dk/hvad>

Ghana Venskab (u.å.). *Programmer*. Lokaliseret d. 31. august 2019 på:
<https://www.ghanavenskab.dk/programmer>

Globalt Fokus (u.å.). *Medlemmer*. Lokaliseret d. 15. august 2019 på:
<http://www.globaltfokus.dk/om-os/medlemmer>

Globalt Fokus (u.å.). *Om os*. Lokaliseret d. 15. august 2019 på:
<http://www.globaltfokus.dk/om-os#subscribe>

International Media Support (u.å.). *About*. Lokaliseret d. 21. august 2019 på:
<https://www.mediasupport.org/about/>

Investopedia (2019). *Business: Business Essentials - How do NGOs get funding?*
Lokaliseret d. 10. september 2019 på:

<https://www.investopedia.com/ask/answers/13/ngos-get-funding.asp>

KVINFO (2019). *Fakta om EU's forslag om øremærket barsel*. Lokaliseret d. 3. juli 2019 på: <https://kvinfo.dk/fakta-om-eus-forslag-om-oeremaerket-barsel/>

Mission Afrika (u.å.). *Her arbejder vi*. Lokaliseret d. 2. august 2019 på: <https://missionafrika.dk/her-arbejder-vi/>

Mission Afrika (u.å.). *Medarbejdere*. Lokaliseret d. 2. august 2019 på: <https://missionafrika.dk/om-mission-afrika/medarbejdere-i-danmark/>

Mission Afrika (u.å.). *Om os*. Lokaliseret d. 2. august 2019 på: <https://missionafrika.dk/om-mission-afrika/>

Mission Afrika (u.å.). *Stærke kvinder - stærke lokalsamfund*. Lokaliseret d. 2. august 2019 på: <https://missionafrika.dk/project/staerke-kvinder-staerke-lokalsamfund/>

Regeringen. (2018). *Regeringens udenrigspolitiske prioriteter 2018*. Lokaliseret d. 2. august 2019 på: <https://www.ft.dk/samling/20161/almdel/URU/bilag/266/1784970.pdf>

Ubumi Prisons Initiative (u.å.). *Hvad vi laver*. Lokaliseret d. 16. maj 2019 på: https://ubumi.dk/vores-arbejde/hvad_vi_laver.html

Ubumi Prisons Initiative (u.å.). *Om Ubumi*. Lokaliseret d. 16. maj 2019 på: https://ubumi.dk/dk_velkommen_til_ubumi_prisons_initiative/om%20ubumi.html

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Afrika*. Lokaliseret d. 24. august 2019 på: <http://um.dk/da/danida/lande-og-regioner/afrika>

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Civilsamfundsorganisationer*. Lokaliseret d. 16. maj 2019 på: <http://um.dk/da/danida/samarbejsspartnere/civ-org/omlaegning-af-civilsamfundsstoetena>

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Civilsamfundspuljen*. Lokaliseret d. 24. august 2019 på: <http://um.dk/da/danida/samarbejsspartnere/civ-org/stoetteform/puljeordninger/projektpuljen/>

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Nordafrika og Mellemøsten*. Lokaliseret d. 24. august 2019 på: <http://um.dk/da/danida/lande-og-regioner/mellemoesten-og-nordafrika>

Udenrigsministeriet - Danida. (2017). *Verden 2030 Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi*. Lokaliseret d. 7. juni 2019 på: <http://um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Danida/Det-vil-vi/Strategier/Danmarks%20udviklingspolitiske%20og%20humanitaere%20strategi.pdf?la=da>

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Prioriteter*. Lokaliseret d. 5. maj 2019 på:

<http://um.dk/da/danida/strategi%20og%20prioriteter/>

Udenrigsministeriet (u.å.). *Egenfinansieringsspecifikation - Resume*. Lokaliseret d. 7. juni 2019 på:

<http://um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Danida/Samarbejde/Civil-org/Adm-retn-linjer/Rammer/Annex%203%20Audited%20account%20template%20for%20organisations.xlsx?la=da>

Udenrigsministeriet - Danida (u.å.). *Lande og regioner*. Lokaliseret d. 7. juni 2019 på: <http://um.dk/da/danida/strategi%20og%20prioriteter/Landepolitik/>

Udenrigsministeriet (u.å.). *Sikkerhedspolitik*. Lokaliseret d. 7. juni 2019 på:

<http://um.dk/da/udenrigspolitik/sikkerhedspolitik/terrorisme/>

Udenrigsministeriet - Udenrigspolitik (u.å.). *Danmarks udviklingspolitiske engagement i Afrika*. Lokaliseret d. 7. juni 2019 på:

<http://um.dk/da/Udenrigspolitik/lande-og-regioner/afrika/danmarks-udviklingspolitiske-engagement-i-afrika>

Ulandssekretariatet (u.å.). *Afrika*. Lokaliseret d. 11. juli 2019 på:

<http://www.ulandssekretariatet.dk/content/afrika>

Ulandssekretariatet (u.å.). *Hvem er vi?* Lokaliseret d. 11. juli 2019 på:

<http://www.ulandssekretariatet.dk/content/ulandssekretariatet-1>

Ulandssekretariatet (u.å.). *Ny konvention understøtter tunesiske kvinders rettigheder*.

Lokaliseret d. 11. juli 2019 på:

<http://www.ulandssekretariatet.dk/content/ny-konvention-understoetter-tunesiske-kvindes-rettigheder>

Ulandssekretariatet (u.å.). *Tanzania Office*. Lokaliseret d. 11. juli 2019 på:

<http://www.ulandssekretariatet.dk/kontakt-os/Tanzania-office>

Ulandssekretariatet (u.å.). *Togo Office*. Lokaliseret d. 11. juli 2019 på:

<http://www.ulandssekretariatet.dk/kontakt-os/Togo-office>

Verdensmålene (u.å.). *Fakta*. Lokaliseret d. 19. juli 2019 på:

<https://www.verdensmaalene.dk/fakta/verdensmaalene>

9. Bilagsoversigt

9. Bilagsoversigt

Bilag 1	NGO'er fordelt på fokusområder
Bilag 2	Interviewguides
Bilag 3	Samlede kodningskategorier
Bilag 4	Kodningskategorier fordelt på de enkelte NGO'er
Bilag 5	Interview med Marianne Mosebo, CCPA
Bilag 6	Interview med Inger Millard, Ghana Venskab
Bilag 7	Interview med Philip Nordentoft, Ulandssekretariatet
Bilag 8	Interview med respondent, Ubumi
Bilag 9	Interview med Finn Rasmussen, IMS
Bilag 10	Interview med Hanna Meilandt, Mission Afrika
Bilag 11	Interview med Helena B. Christensen, Danmission